

heribert mühlen

**ÚJULJATOK
MEG
LÉLEKBEN**

prugg verlag

Heribert Mühlen

**„ÚJULJATOK MEG
LÉLEKBEN”**

(Ef 4,23)

PRUGG VERLAG

EISENSTADT 1978

**A paderborni „Gemeindeerneuerung“ által közzétett
hangszalagról fordította Sántha Máté**

A címlapot Szokoly György tervezte

**Egyházi jóváhagyással. – Druck und Verlag: Prugg Verlag -
Eisenstädter Graphische GesmbH, Eisenstadt, Österreich.**

ELŐSZÓ

A Szentlélek napjainkban nem sejtett módon működik minden egyházban, a világ különböző vidékein. Kiváltja a szívek megújulását, a megtérést — nem a magunk szándéka, hanem az ő ajándéka szerint —, új szeretetet ébreszt a Szentírás, a szentségek, az Egyház és a társadalom szolgálata iránt. Senki sem tervezte ezt a nekilendülést, nem valami központból indul ki, nem egyházzsociológiai értelemben vett mozgalom. Aki keresztségi és bérmálási Igéretét megújítja, illetve utólag pótolja, ezzel nem egy új „mozgalom” tagja lesz, hanem bensőségebben keresztyény. Ez a legnagyobb esélye ennek a mozgalomnak: Nem újabb csoportosulást hoz létre az Egyházban mások mellett, hanem minden már fennálló közösség, egyházközség sajátos eredetének és lelki szerkezetének megfelelően újul meg.

Ez a könyvecske az „egyházközségi megújulás” (Gemeindeerneuerung) vezértonalául adott előadásaimat tartalmazza. Az előadások egy hét hétre beosztott kurzus keretében hangzottak el, és most jelennek meg nyomtatásban először. Mindazoknak, akiknek kezébe jut, a Szentlélek örömét és teljességét kívánom.

A Szentlélek egy és ugyanaz minden keresztyényben az egész világon. Ő erősítsen meg bennünket az Istenről tett tanúságban és Jézus szabadító üzenetének hirdetésében.

Paderborn, 1978. augusztus 2.

**Ébreszd Uram egyházadat,
de először bennem ébreszd.
Építsd fel közösségedet,
de először bennem végezd.
Uram, a békét add meg és
ismerni Téged a földön.
Szereteted, igazságod
mindenkit betöltsön.
De nálam kezd először.**

ÚJ KORSZAK KEZDŐDIK A HIT TÖRTÉNETÉBEN

Előadás Paderbornban, 1974

Ugyan mi van a katolikus Egyházzal? Hol maradtak a nagy remények, amelyeket a II. vatikáni zsinat ébresztett? Ki várta volna az 1965-ös esztendőben, hogy néhány évvel a zsinat után kevésbé látogatottak lesznek az istentiszteletek, csökkennek a papi hivatások, a papság körében olyan válság tör ki, amelynek méreteit csak ma tudjuk fölmérni, sőt még az egyházi esküvők és a keresztelesek is fogynak? Szerkezeti és liturgikus reformok nem tudtak mindezen változtatni. A német szinódus reformkezdeményezései sem találnak a várt széleskörű érdeklődésre. Hol maradtak hát az Egyház megújulásához fűzött remények? Valamennyien érezzük: így nem mehet tovább, – valaminek történnie kell. Vagy pedig azzal a gondolattal vigasztalhatjuk magunkat: az összeütközések, a viták néhány évig fognak csak tartani, utána majd ismét érvényesül a régi, a bevált? Még 35 évvel ezelőtt, XII. Pius idején több fiatal jelentkezett teológiára, mint amennyit föl tudtak venni. És milyen zárt, milyen egységes volt akkor az Egyház! Nem zavart össze bennünket évente egy-egy új teológiai divatáramlat, – hiszen egyáltalán nem jutottak el a nyilvánosság elé.

De ha ez így van, akkor hamarosan történnie kell valaminek. És azt hiszem, máris történik. Valami van a levegőben: valami feszültség, valami várákozás, mint egy nagy zivatar előtt, fülledt nyári estén. Utána pedig leszakad az eső a száraz vidékre. Kiáltani szeretnénk: Felhők, esőzzétek – az új hitbeli biztonságot lelki szárazságunkra!

Igen, történik valami. Hadd közlöm ezt Önökkel tájékoztatásképpen. Mindenütt a katolikus egyházban és a többi egyházakban is új szellemi nekiindulás mutatkozik. Az imádságnak és Isten dicséretének újfajta módja, amelyen vagy másfél évezrede nem volt. Az utóbbi négy évben a katolikus egyházban kb. 3000 imakör alakult, mintegy 200 000 rendszeres résztvevővel, 34 országban, mindenekelőtt az Egyesült Államokban. Tíz amerikai katolikus püspök vesz tevékeny részt hetenként egy-egy ilyen körben. A múlt évben a Notre Dame katolikus egyetemen (Indiana) az összes amerikai imacsoportok találkozózt tartottak. 8 amerikai püspök és Suenens belga bíboros, 600 katolikus pap vonult be a nagy stadionba, ahol 25 000 imád-

kozó, éneklő ember gyülekezett össze. És október végén megvolt az imakörök első nemzetközi találkozója Rómában, több amerikai püspök részvételével. Itt Suenens bíboros maga vezetett egy ilyen imaközösséget. Egyik beszédében azt mondta: *ez a fordulat*. Az Egyház megújulása belülről; olyan szerkezeti reform, amely nemcsak a homlokzatát állítja helyre, hanem belülről renoválja, újítja meg az épületet.

Az elmúlt két év során Németországban is majdnem minden nagyobb városban, itt nálunk Paderbornban is alakultak ilyen imakörök, és gyorsan növekednek. És bennük úgy imádkoznak az emberek, ahogyan az első korinthusi levélből és az Apostolok Cselekedeteiből látjuk. Az az alapélmény tör fel itt, amelyből eredetileg a nagy egyházi rendszerek és intézmények sarjadtak. Századunkban már sokféle mozgalmat éltünk meg: ifjúsági mozgalom, liturgikus mozgalom; mindez bizonyára jó volt az Egyháznak. Néhány év múlva az egész Egyház átvette a kis körben keletkezett kezdeményezéseket. De ez az imaáramlat sokkal nagyobb mélységekbe hatol: közvetlen találkozás az élő Istennel az összegyűlt közösségben. VI. Pál pápa úgy jelentette be a szentévet, mint lelki megújulást, a II. vatikáni zsinat következményét, és azt mondta: ez az esztendő legyen új korszak kezdete az emberiség történetében, a hívő emberek és ezzel a világ történetében is. Nem egy esemény a sok között: nem, most csakugyan történnie kell valaminek. És azután szószerint így folytatja: „Egy pneumatikus, karizmatikus mozgalomnak kell eljőnie az Egyházban.” Hogy ez micsoda, és mit jelent a karizmák megújulása, azt egyikünk sem tudja pontosan. Mai előadásunkban mindenekelőtt azt kérdezzük: mit jelenthet, ha a Zsinat egy új korszak kezdetéről beszél, ha VI. Pál pápa azt mondja: a 20. század második felében nagyarányú korszakváltásnak kell történnie és fog is történni. Tehát a történelmi összefüggések megértéséről lesz szó.

Előadásomat négy részre szeretném osztani: 1. mi egyáltalán egy korszak, 2. a természeti-egyéni istenélmény közösségibbé alakulása 3. átmenet a nép- és államegyházból a meggyőződött keresztények egyházába, végül 4. a lelki tapasztalat átalakulása.

1. Mi egy korszak?

A II. Vatikáni zsinat szószerint ezt mondja „Az Egyház a mai világban” c. konstitúció 4. és 54. cikkelyében: „Az

emberiség ma új korszak kezdetén áll." Itt most nem tudományos előadást tartunk, ezért le kell mondanunk a pontosabb megkülönböztetésekről. De fontoljuk csak meg magát a „korszak” szót. Görögből származik (epoché), szó szerinti jelentése: megállás, bemetszés. A korszak tehát elsősorban az előtte járó fejlődés megállása, megszűnése, és így egyúttal valami újnak a kezdete. Szokásos nyelvhasználatunk azután nemcsak a kezdetet jelöli „korszak”-nak, hanem az egész rákövetkező időt, amelyet ez a „metszet” maradandóan meghatároz. Például egészen általánosan beszélünk a Nyugat szellemtörténetében három nagy korszakról: ókorról, középkorról és újkorról, és a hármat egyetlen nagy korszakban foglalhatjuk össze, amelyen belül megkülönböztetjük a kezdetet, a tetőpontot és a legújabb időt. A korszakokon belül is megkülönböztethetünk korszakváltásokat: pl. az újkort ismét beosztjuk a reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika stb. korára. Mi jogosít fel bennünket ilyen beosztásokra? Mi adódik ebből a hit történetére nézve?

Egy korszakra a *gondolkodás és cselekvés tartós, egyéges módja* jellemző. Vonatkozik ez az emberi élet minden területére: filozófiára, művészetre, politikára, társadalmi struktúrákra, és természetesen a teológiára és a vallásosságra is. Vegyünk egy gyakorlati példát: Beszélünk a barokk korról, ismerjük a barokk templomokat, és nyomban felismerjük: ez a templom egy meghatározott korból származik. Jellemzi például ezt a kort az akkori kultúra minden területén megnyilvánuló jellegzetes életöröm: udvari ceremóniákban, az „Isten kegyelméből való” fejedelmek diadalérzésében, bizonyos túltengő érzelmességben, – mondanánk ma. Megmutatkozik ez a vallásosságban is, valami jellegzetes érzésben. Egyes egyházi énekeink még ebből az időből származnak. A májusi ájtatosságok és a szentolvasó is ebben a korban kapja meg mai formáját. A társadalmi bajokról akkoriban alig vettek az emberek tudomást. – Ennek azután szinte kényszerűen át kellett csapnia egy új korszakba, mert a barokkot követi a felvilágosodás. Akkor az értelmet és minden ember egyenlőségét hangsúlyozzák. Egy korszakot tehát különféle szerkezeti ismertetőjegyek jellemeznek. Nem döntő, hogy valamelyikük már korábban is jelentkezett; a lényeg a korszak tartós általános áramlata.

Nekünk itt két dolog fontos különösen. — a) Minden korszakban van föllendülés, tetőpont és felbomlás. Utána, ha a múlt elvesztette belső erejét, jön az új korszak. És egy új korszak kezdetén — ezt éljük ma át — különösen erősen érzik a *különbség* az elmúlttal szemben. Egyesek azt hiszik, hogy valami teljesen új kezdődik; hogy ami elmúlt, azt gyökerestül meg kell szüntetni; így kerül sor forradalmakra, erőszakos változásokra. De a történelem mutatja, hogy a múlt sohasem szűnik meg teljesen az új korszak kezdetén, hanem változott alakban tovább él benne. A különböző korszakok közötti *összefüggés* — és ez ma igen fontos számunkra — éppen olyan nagy, mint a törés, amely megkülönbözteti őket egymástól. És minden egyes esetben meg kell vizsgálni: mi bizonyult a múltban jónak, s mit kell bátran, energikusan megszüntetni.

b) Minden korszak szükségképpen *egyoldalú*. És minél jellegzetesebb, annál egyoldalúbb. Egyetlen korszak sem képes teljesen megvalósítani az emberi élet egészét. Áll ez a hit történetére is. Így pl. a barokk korban nagyon, sőt talán túlzottan hangsúlyozták az érzelmet; viszont a felvilágosodás rákövetkező korában ugyanilyen erős hangsúlyt kapott a gondolkodás világossága.

Nem foglalkozunk most azzal, hogyan osztjuk be a korszakokat, hogyan, milyen szempontokkal csinálják ezt a történészek. Csak azt akarjuk megmutatni: mennyiben mutatkozik a 20. század közepén egy *roppant arányú korszakhatár*, valamint azt, hogy az ősegyház karizmáinak megújulása talán csakugyan korszakalkotó kezdet.

2. Az istenélmény korszakalkotó változása: természeti-egyéni jellegűből szociális jellegűvé

A lelkipásztori konstitúció már említett 4. pontjában azt mondja a Zsinat: „Az emberiség má történetének új korszakát éli: mélyreható és gyors változások érik fokozatosan az egész világot.” Ugyanígy az 54. pontban: „A modern ember életkörülményei szociális és kulturális szempontból mélységesen megváltoztak, úgyhogy az emberiség történetének új korszakáról lehet beszélni.” Azután a Zsinat helyzetelemzést nyújt. Leírja azokat a változásokat, amelyek a szociológusnak magától értetődőek, de levonja belőlük a vallásos életnek szóló következményeket. A társadalmi, gazdasági, politikai változások — mondja szó szerinti — „*magának a valóságnak átfogó jellegű változásával függnek össze*”; nem csupán az emberek gondol-

kodásmódja változik, hanem a „res“, mint a latin szövegben áll, a dolgok, a valóság maga. És ez a változás igen mély, „profundae“, mondja a Zsinat. Tehát nemcsak járulékos, felületes, nem várhatjuk ki, hogy talán majd megint a múlt érvényesül: egészen mélyreható változást látunk. Első alkalommal fordul elő, hogy egy tanítóhivatali okmány, egy zsinat tudomásul veszi és ki is mondja, hogy az ember történeti lény, hogy istenélménye is változik. Megállapítja: pozitív tudományos beállítottság ad új színezetet az ember kultúrájának és gondolkodásának az előző időkkel szemben. És itt elsősorban a *mezőgazdasági társadalomból az ipari társadalomba* való átmenetet nevezi meg, vagy más szóval – ami ugyanaz – a természeti isten-élménynek szociálissá való alakulását.

A szociológia kimutatta, hogy az agrártársadalomban – vagyis amelyet a paraszti kultúra határoz meg – *statikus gondolkodás* uralkodik: szilárd, kialakult rendben végbenemő gondolkodás. A paraszti kultúrában ui. az ember a természet természetes folyamataihoz van kötve, és ezekben alig avatkozhat be. A vetés, növekedés, aratás szilárd, változhatatlan törvényszerűségei, az évszakok következetes lefolyása olyan gondolkodást hoz magával, amely a szociológiai adottságokat, az emberi együttélés módját is változhatatlannak tekinti. Már most – állítja a Zsinat – ez az évszázadok, sőt évezredek során elsajátított gondolkodásmód az ipari társadalomban teljesen („penitus“ – áll a latinban) megváltozott. Az emberek kb. 8000 évvel ezelőtt kezdtek el földműveléssel foglalkozni. Azután következik a vidéktől a város felé tartó kulturális fejlődés, hosszú időn át. Újabb váltás történik kb. 200 évvel ezelőtt a gépi technika feltalálásával. Ez a technika egyben elindította az emberek *szocializálódását*, közösségivé válását – ahogyan a Zsinat mondja –, a társadalmi és lélektani szolgaság új formáival, politikai, szociális és gazdasági feszültségekkel együtt.

Már most mit jelent ez a *vallási életre* vonatkozólag? A Zsinat szószerint ezt mondja: „Az élesedő ítélőképesség megtisztítja a világ mágikus felfogásától s a még mindig bujkáló babonáktól, egyúttal pedig megköveteli, hogy a csatlakozás a hithez mindinkább személyes döntés legyen; ennek következtében sokak Isten elevenebb meg tapasztalására jutnak el“ (7). Mit jelent itt, ebben az összefüggésben „Isten megtapasztalása?“ A latinban „Dei sen-

sum" áll: érzék. A szónak köze van az „érzékelhető“-höz. Tapasztalat valamiképpen mindig annyit jelent, mint látni, hallani, tapintani (a magyarban maga a szó is az utóbbi igével függ össze – Ford.); mindig az érzékekkel kezdődik. Ezt mondta a filozófia már Arisztotelész óta; és erről beszél a Biblia is, amikor „Isten megtapasztalásáról“ szól. Az egész Újszövetség beszél arról, hogy látás és hallás útján kezdeti viszonyba kerülünk Istennel.

Kérdezzük most először: mit jelent egyáltalán a *tapasztalat*? Erre kell megfelelnünk, mielőtt még Isten megtapasztalásáról beszélünk. Annyi, mint „beutazni“ valamit (német: er-fahren), vándorutat tenni, egy vidéket bejárni. A tapasztalat a megtapasztalendő tárgy közvetlen jelenlétében megy végbe, és ebből szinte ellenállhatatlan bizonyosság adódik. Ha csak könyvből tudok valamiről, akkor nem „tapasztaltam meg“ igazán. Nagy különbség: olvasok-e egy útleírást, vagy magam teszek meg egy utat. Hasonlóképpen áll Isten megtapasztalásával is.

Lehetséges-e Istennek olyan *közvetlen jelenléte*, hogy legyőzhetetlen bizonyossággal tudjuk: ő él, működik? Most valami egészen döntő dolgot kell mondanom: A hagyományos felfogásban, mondhatnánk az elmúlt korszak teológiájában és vallásosságában, egész tágan érve, Isten megtapasztalása a *Teremtő Istenre* vonatkozik. Arra, aki mindenhatóságával a világot teremtette. Így imádkozunk ma is hitvallásunk elején: „Hiszek az egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek, minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében.“ Ez a teremtés felőli megtapasztalás nemcsak gondolkodással történik, okozati következtetéssel a teremtményekből a Teremtőre. Így is lehet. Azt mondjuk: amit látunk és hallunk, az nem lehet minden; kell lennie egy végső eredetnek. De a Biblia ismeri az eleven tapasztalat közvetlen útját is a Teremtő Istenhez. Gondoljunk pl. a 29. zsoltárra, a zivatar híres zsoltárára:

Az Úr hangja a nagy vizek fölött,
a dicsőség Istene mennydörög,
az Úr a végtelen vizek fölött.
Az Úr hangja erősség,
az Úr hangja fénylő ragyogás,
az Úr hangja a cédrusokat rázza,
az Úr a Libanon cédrusait tépázza.
Az Úr hangja megrendíti a pusztát . . .

(Farkasfalvy Dénes fordítása)

Mindnyájan összegyűlnek a templomban és kiáltják: Ez az Úr „doxa“-ja, dicsősége! Isten mindenható hatalmával jelen van a természetben, közvetlenül láthatjuk működni benne. Hiszen ő teremtett mindent. — Már most a Zsinat azt mondja: a racionális világszemlélet már nem hajlamos arra, hogy ilyen gyorsan magának Istennek működését lássa mindenütt. Tudjuk: a szántóföld termékenysége nemcsak, sőt nem is elsősorban attól függ, hogy könyörgő körmenetet tartunk, és Istentől áldást kérünk, — hanem hogy műtrágyát szórunk el. A villám és mennydörgés pedig az általános időjárás helyzettől függ. És a század végére az emberek talán már maguk fogják csinálni az időjárást! Akkor már nem mondhatjuk: Isten fensége közvetlenül működik itt, — nem: az ember csinálta! Ma világosabban fölismerjük a teremtett okok öntörvényűségét, autonómiáját.

Hozzájárul ehhez egy második fontos szempont: A városban élő ember, akit nem vesz közvetlenül körül az Isten teremtő kezéből kikerült természet, olyan környezetben él, amelyet ő maga alkotott. Ezt világosabban meg kell mutatnunk. A természettel kapcsolatos, statikus kultúrában, ha az ember azt kérdi: ki alkotta mindezt? az eget, a földet, a mezőt, a tengert, a napot, holdat, szelet és esőt, növényeket, állatokat? — akkor a bibliai teremtéselbeszélés azt a feleletet adja: Isten. Semmi sem keletkezett magától; az egész teremtés Istent dicséri. De ha a mai nagyvárosi ember kérdezi a körülvevő dolgokról: ki csinálta ezt? az aszfaltot, a hosszú házsorokat, a villamost, a benzinbűzt, az autókat, a fényreklámokat, a mindenféle műanyagot, a műanyagokat, amelyek gazdasági életünket irányítják, amelyekről mind függünk — ki csinálta mindezt? — akkor a felelet: az ember! A csillagok még mindig ott ragyognak az égen. Azelőtt közvetlen, életszerű bizonyágként: ezt valakinek meg kellett alkotnia! De ha ma a nagyvárosokban járunk, a csillagokat túlragyogják a fényreklámok, — ott vannak most is, de már nem látjuk őket olyan világosan . . . A technikaivá alakult, mesterséges környezetben a közvetlen ok már nem a Teremtő Isten, — hanem az ember. És ha ez a modern ember kimegy a természetbe, akkor sem találja meg a Teremtőt. Évente ezrek táboroznak Európa és Amerika fürdőinek strandjain, — de már nem hallják a teremtésből feléjük szóló üzenetet: úgy ülnek a víz partján, mint valami nagy, giccses levelezőlap előtt, és

képtelenek arra, hogy dicséretet mondjanak a Teremtőnek érte.

Persze így is lehetne érvelni: igen-igen, de a meszierős világ, amelyben élünk – és érezzük, hogy ez egyre tovább fejlődik, mindig jobban függünk magunk alkotta környezetünktől – alapanyagokból van előállítva, ezeket az alapanyagokat pedig Isten alkotta. De ugyan kinek jutna eszébe, hogy az alapanyagokért dicsérje Istent, amelyekből környezetünk áll?! A teremtésen át Istenhez való viszonyunk kevésbé közvetlenné vált. A teremtés gyárrá lett; nem azt kérdezzük többé: ki alkotta, hanem: mit csinálhatunk *mi* belőle. Például a holdból. Hogyan zsákmányolhatjuk ki? Megtapasztaljuk az ember újszerű hatalmát az ember fölött. Ha valahol valaki elzárja az olajforrást, akkor a világgazdaságban zavarok állnak be, akkor ez a mi pénztárcánkat érinti. És ha most megkérdeznének bennünket: mitől félünk, akkor valószínűleg egyikünk sem mondaná: a zivatar Istenétől, természeti katasztrófáktól vagy járványoktól, – hanem gazdasági válságtól, inflációtól, új háborútól, – tehát attól, amit emberek okoznak. Így újfajta aggodalmak alakulnak ki. A mi teljesítménytársadalmunk a félelemből, a versengésből él; az én előnyöm mások hátránya; érvényesülnöm kell! A jövőkutatók szerint szaporodni fognak a lelki betegségek: félelem, brutalitás, embernek ember fölötti uralkodása.

És most föl kell tenni a kérdést: Nem lenne-e itt a keresztényeknek *korszakalkotó feleletük*? Nincs-e meg a mi gyülekezetünkben – vagy legalábbis nem kellene-e meg lennie annak, amit Pál „a Lélek gyümölcseinek“ nevez: öröm, béke, összhang, önuralom?

Bárhogy legyen is: feltartóztathatatlanul változik valami, és a régi nem tér vissza többé. Ha mi egyáltalán meg tapasztaljuk Istent, akkor az *emberek közötti viszonyban* tapasztaljuk meg. Istent pedig, amennyiben az emberek között jelen van, a Biblia *Isten Lelkének* nevezi. Minél jobban halad az emberek technicizálódása és ezzel egyben szocializálódása, annál jobban kell elmélkednie a teológiának a Lélek őskeresztény megtapasztalásáról, amely nem kevésbé istenélmény, mint a teremtés felőli. Hiszen a láthatatlan Istent nem lehet látni és hallani. János evangélista írja egyszer: Istennek nincs hangja, alakja, senki sem látta őt, nem is fogja látni soha. A Názáreti Jézust azon-

ban látták és hallották kortársai. És amikor távozott, hátrahagyta nekünk a Lelket, aki eszünkbe juttat mindent. Péter majd azt mondja pütkösi prédikációjában: Jézus feltámadt, az Atyánál van, vette tőle a Szentlelket és kiárasztotta, „ahogy látjátok és halljátok” (Csel 2,32k). Ez a „látás és hallás” a nyelvek adományára vonatkozott, amellyel az emberek hihetetlen, addig ismeretlen módon kezdtek dicsérni az Istent, és dicséretüknek egyben igehirdetés-jellege volt. A pütkösi eseményt látni lehet és hallani, – ez az őskeresztény Isten-tapasztalat.

3. Egyház és világ viszonyának korszakalkotó változása

Az új korszak kezdete – mondják ma – *demokratizálódási folyamatot* hozott magával. És ebben az összefüggésben az ún. „konstantini kor” végéről beszélnek. A II. vatikáni zsinat kijelentette: el kell ismernünk a világ *jogos autonómiáját*. Akkor is, ha ez ma már nagyon is elkészt, hisz már rég meg kellett volna tennünk. Az elmúlt korszakot a valóságnak átfogóan *k'erikális szemlélete* jellemezte. A keresztények szilárd népi és államvallásban gyökereztek, szilárdan megalkotott rendben, amint ez hozzátartozik a paraszti földműves kultúrához. Egyház és világ viszonyában három nagy korszakot lehet megkülönböztetni: a vértanúegyház korát – a népi és államegyház ún. konstantini korát – és azt a kort, amikor a világ önállósulva lép föl az egyházzal szemben. A *vértanúk egyházában* a feszültség volt az uralkodó egyház és világ között. Nem létezett hívők és egyháziak ma ismeretes különbsége, hanem mindenkinek része volt a misszióban. Ez megváltozik a konstantini fordulattal (Nagy Konstantin 306–337-ig volt római császár): a császár magas állami hivatalokba helyez keresztényeket, s két nemzedékkel később a kereszténység *államvallás*. Az állam támogatja az egyházat, az egyház pedig az államot. És most valami egészen döntő dolog kezdődik: ti. magán az egyházon belül állapodik meg újból az egyház és világ közti ellentét. Bizonyos embereket „*lelkészeknek*” neveznek, a többiek pedig „*világiak, laikusok*”. Ez a különbség az Újszövetségben ilyen módon nem található. Az minden keresztényt „*lelki embernek*” hív. A döntő tényező azonban az, hogy az ember *beleszületik az egyházba*. Az ember keresztény. Gyermekként megkeresztelik, az egész környező világ magától értetődően és problémátlanul keresztény: a királyok, a kormányok, a törvények és

szabályok, a művészet, a tudomány –minden. Ez a keresztény Nyugat, attól a természeti Isten-élménytől átjárva, amelyet az első pontban próbáltunk megvilágítani. Az egyházon kívül nincsen saját törvényű, autonóm világ. Congar, a nagy francia filozófus mondta egyszer: „Az Egyház akkor olyan volt, mint egy apátság, benne a laikusok amolan házas laikus testvérek, akiknek csak Isten szolgálói, a papok földi szükségleteivel kellett foglalkozniok.” Ebben a kereszténységtől teljesen átjárt világban nem volt szükség küldetéses, személyes hitbeli meggyőződésre és ennek megfelelő hitbeli döntésre.

De már a virágzó középkorban megkezdődik egyház és állam *szétválása*. És ez az elszakadás ma, a 20. században minden bizonnyal végéhez érkezett. Ebből két következmény adódik számunkra; és ezzel újból visszaérkezünk első témánkhoz:

a) Kell, hogy sikerüljön az átlépés abból a népi és államegyházból, ahol az „ember” egyszerűen keresztény, *a meggyőződéses és elkötelezett keresztények egyházközségi egyházába*, akik profán, a kereszténység iránt többé-kevésbé érdektelen társadalomban élnek, összegyűlenek az egyházközségben, hogy Isten szavát hallgassák, eucharisziát üljenek meg, és *egymás előtt* tanúságot tegyenek a hitről, hadd lehessen újból látni és hallani, hogy mások is hisznek, és hogyan hisznek. Ez – mint a Zsinat mondja – kifejezetten személyes jellegű hitbeli döntés, amelyben lépésről lépésre kiszolgáltatjuk magunkat Krisztusnak. Nem kellene-e valamennyiünknek egyszer megújítani bérmálásunk kegyelmét? Nem kellene-e megtennünk az egészen személyes lépést Isten, Krisztus felé? Nem ez lenne-e a pünkösöd, – amely most csak kirándulásra való ünnepnap? A hitbeli döntés napja, amelyen az ember föl-éleszti magában bérmálását, a Léleknek a püspök kézföltételével közvetített megtapasztalását?

b) A második fontos szempont: *az egyházi hivatalviselők visszailleszkedése az egyházba*. Az egyház, a papi hivatal válsága akkor ér majd véget, ha a papság ismét – mint Pál mondja– egy karizma lesz a többi közt. Ha már nem mint egyedülálló, magányos küzdő áll a pap a laikusok egyházközsége előtt, hanem mindannyian hordozzák és erősítik egymást. Pál mondja egyhelyütt: szeretnélek viszontlátni benneteket, nemcsak azért, hogy én adjak nek-

tek valamit, hanem hogy ti is megerősítetek az én hitemet, hisz valamennyien lelki emberek vagytok (vö. Róm 1,11k).

4. Így elérkezem az utolsó és legdöntőbb ponthoz, amely a két előzőből adódik: *a lelki tapasztalat korszakalkotó változása.*

Már mondtam: Pál minden keresztényt, mint a görögben áll, „pneumatikosz“-nak, lelki embernek nevez. Valamennyien lelki emberek vagytok, ezért tudjátok megérteni az igehirdetés lelki szavait – írja az első korintusi levélben. És mindannyioknak lelki háznak kell lennetek, építőköveknek egy lelki épületben. Minden egyes keresztény – mondja Pál – érthető, világos, személyes felszólítást kap, hogy a gyülekezetben dicsérje Istent.

Hogyan jutottak el az emberek ehhez az ősegyházi tapasztalathoz? Hiszen az Ószövetségben nem volt ilyesmi. Nézzük tehát először egész röviden az Ó- és Újszövetség közötti átmenetet, a lelki tapasztalat változását, amit maga Jézus hozott. Talán valamennyien tudják: Jézus pörében, amelynek alapján elítélték, különös szerepet játszott egy szó. Tanúk lépnek föl és azt állítják, hogy azt mondta magáról: „Bontsátok le ezt a templomot, és én három nap alatt fölépítem“ (Mt 26,61). János hozzáteszi: Jézus ezeket a szavakat a templom megtisztításakor mondta, amikor a kereskedőket és pénzváltókat kiűzte, és a saját testének templomára értette. Amikor feltámadt, a tanítványok visszaemlékeztek erre a szóra. Elképzelhetetlen arányú átalakulás ez, korszakalkotó határvonal Isten önkinyilatkoztatásában. Mert mit jelent a „templom“? A szó görögből származik, és ott jelentése: „kivágás“; *tennein* = levágni, kivágni. A templom „kivágás“ a valóság többi részéből. Ez volt az ószövetségi templom is: voltak benne külső udvarok, ahová csak a pogányoknak volt szabad belépni, belső udvarok, ahová csak a hívő zsidóknak volt bejárásuk, és végül a szentek szentje, egy kicsiny helyiség, ahová csak a főpap léphetett be évenként egyszer: ott az Isten a törvénytekerceken, az írott törvényben különleges módon jelen volt. A „templom“ olyan helyet jelöl, ahol Isten különösen megtapasztalható módon, különös intenzitással jelen van. És most előáll Jézus és azt mondja: A jeruzsálemi templomban *én* vagyok a templom! Én vagyok az a hely, ahol Isten különösképpen jelen van. – Képzeljük el, hogy egy

vasárnap reggel valaki odaállna a templom elé, és azt mondaná: „Nem kell ebbe a templomba mennetek, –jőjjetek hozzám! Én vagyok a hely, ahol megtaláljátok Istent, nem ebben a házban!“ Az ilyet ma éppen olyan megengedhetetlennek, istenkáromlásnak éreznénk, mint az akkori emberek érezték. De figyeljük meg: Jézus nem szüntette meg a templomi istentiszteletet. Atyja házának nevezte a templomot, és az első keresztények még bejártak a jeruzsálemi templomba az imádság óráiban. Látjuk itt, hogyan marad meg adott esetben a régi, nem szűnik meg gyökerestül minden. De a lényegileg keresztény nem a jeruzsálemi templomban történt, hanem a házakban: összegyűltek házukban, szívük egyszerűségében dicsérték Istent, és megülték az eucharisziát. *Megtapasztalták Isten jelenlétét.* Amint István mondja egyszer: nem ebben az ember építette házában, – hanem a gyülekezetükben. Az első korintusi levélben van egy megrendítő kijelentés. Pál azt mondja: Ha valaki eljön a gyülekezetetekbe, és ti ott tanúságot tesztek egymás előtt a feltámadásról, és az illető tájékozatlan vagy hitetlen, ti pedig lelkére beszéltek és tanúságot tesztek, akkor arcra borul, és megvallja: valóban köztetek, gyülekezetetekben van az Isten! (vö. 1Kor 14,24k) Ennek alapja pedig csakis abban rejlik, amit Jézus kezdett. Mert Jézus halála után a keresztények is Isten templomának nevezik magukat. Az egyházközség most Isten háza, temploma. „Mindnyájan Isten temploma vagytok“ – mondja Pál: mint egyházközség, mint gyülekezet, és az egyesek is. „Nem tudjátok, hogy testetek (vagyis ti magatok) Isten temploma?“ azaz: olyan hely, ahol jelen van az Isten. Így tehát a keresztények kölcsönösen *Isten jelenlétét közvetítik egymásnak* közös istendicséretükben és közös hittapasztalatukban. Ez óriási dolog, egyetlen vallásban sincs meg így! Az Ószövetségben sem. Ott úgy tapasztalták meg az emberek Istent, hogy megtartották parancsait, és úgyszólván egymás mellett álltak, Isten felé fordított arccal, hogy őt imádják. De nem egymás felé fordították arcukat, hogy egymáshoz való viszonyukban Isten templomai legyenek. Az Ószövetségben Isten Leike csak egyesekre szállt le: vezérekre, királyokra, bírákra, papokra, nem az egész népre. Ez az ígélet – mint Péter jelzi – a pünkösdi eseményben valósult meg. Pál pedig egyhelyütt azt mondja a korintusi levélben: Ha együtt vagytok és használjátok a Lélek adományait, akkor ez a *Szentlélek*

megjelenése („faneroszisz tu pneumatosz“ – áll a görög eredetiben). Röviden felsorolhatjuk ezeket a karizmákat: az istendicséret adománya, mások tanításának adománya, a mások iránti jóság, a vagyon elosztása (karitás), egyházközségi szolgálatok, – *mindenkinek* van valami feladata az egyházközségben, tanítja Pál. És ezekben maga Isten jelenik meg Lelkével.

Hadd teszem fel most a befejező kérdést: Hogy lehet, hogy a Léleknek ezek az adományai, amelyekről az Újszövetségben szó van, ma *nem elevenek többé*? Hogy a plébánián csak egy embert neveznek „lelkész“-nek? és a Lélek minden adománya mintegy benne összpontosul? A „laikus“ szó az Újszövetségben nem fordul elő. Először a 2. sz. elején vagy a századforduló körül merül fel az ún. Kelemen-levélben, amelyet valószínűleg – pontosan nem tudjuk – Péter harmadik utóda írt. Ebben az áll, hogy az egyháznak megszabott rendje van: püspökök, papok és laikusok. Kelemen itt az Ószövetségre hivatkozik. Azt mondja: egyáltalán nem újdonság, hogy püspökök és papok vannak, már az Ószövetségben is hasonlóképpen volt: volt egy főpap – őt Kelemen Krisztussal hasonlítja össze –, voltak a papok, vagyis a püspökök, és a leviták, ezek ma a laikusok. Látjuk: akkor egyáltalán nem vették észre, milyen *új* az Újszövetség, mi minden történt Jézus által; vissza kellett nyúlni ószövetségi előképekre. És alapjában véve mindmáig így maradt. Az Újszövetség annyira új, hogy a Biblia keletkezése után következő korszakok sem – egyetlen korszak sem tudja valaha is felfogni ezt az újságot. Mindannyian szükségképpen az Ószövetségben élünk. A vasárnapi olvasmányokban még olvassuk az Ószövetséget, mint Istennek ma hozzánk intézett szavát. Hiszen az Ószövetség alapstruktúráiban fennmarad. Ez bizonyos mértékben az egyházi hivatalra is áll. De mint az elején mondtuk: minden kor hajlamos az egyoldalúságra, bizonyos szempontok eltúlzására, mindaddig, amíg így nem megy tovább. És lehet, hogy ma olyan korszakhatár előtt állunk, ahol nem megy tovább.

Hadd hozzak fel ehhez záradékol néhány történelmi szempontot. Ignác, a 2. század elején élt nagy vértanú püspök mondja egyszer: „A püspök Isten képviselőjében áll hívei előtt. Aki a látható püspököt látja, az a láthatatlan Istent látja.“ Benne mintegy összesűrűsödik a Lélek minden adománya. Ez a fejlődés a 2. század során folytatódik.

Fellépett ugyanis egy szekta, Montanus alapítása, és megpróbálták újból fölébreszteni az Újszövetségben jelzett próféta-ságot, de eretnek, téves értelemben. Erre azután előálltak a püspökök, az egyházi hivatal, és megállapították: Így nem! Azóta ezek a karizmák hitelüket veszítették az egyházban. Iréneusz, a 2. sz. egyik teológus egyhelyütt azt mondja: A püspökök birtokolják az igazság biztos karizmáját; ők védelmezik az igaz tanítást, tartásotk magatokat hozzájuk! Más karizmák, mondjuk az igehirdetése, amelyet Péter első levele minden keresztényben elismer, már lényegükben kihaltak. Ágoston szerint pedig: Most már a kereszténység államvallássá lett, az egész földön elterjedt; már nincs ilyen mértékben szükségünk ezekre a karizmákra, hitről szóló tanúságokra. És kezdődik egy olyan fejlődés, amellyel ma küzdenünk kell: a lelkiélet *befelé fordul*. Ugyanabban a könyvben, amelyben Ágoston azt állítja, hogy már nincs szükségünk a karizmákra (De vera religione), írja azt is: „Ne fordulj kifelé, térj vissza önmagadba: a belső emberben lakik az igazság, ott találsz meg Istent, saját magadban. Ott találsz meg az igazi világosságot, amely megvilágosít minden embert.” Ez a nagy misztikus hagyomány kezdete. Az a fontos, hogy az ember egészen személyes viszonyba kerüljön Istennel azáltal, hogy önmagába mélyed. A Krisztusról tett voltaképpeni tanúság sok nagy misztikusnál is *következik* ebből az Isten-élményből. De nem a tanúságtételben megy végbe Isten megtapasztalása. Egészen döntő fejlődés! Az őskeresztények számára a közös Isten-dicséret egyben olyasmivolt, amiben önmagukat is megtalálták, teljesen önmaguk lettek. A kettő egy és ugyanaz. Akkor tapasztalod meg Istent, ha tanúságot teszel róla mások előtt, ha mások lát-hatják és hallhatják, hogyan hiszel.

Ágostonnal megkezdődik a hit befelé fordulásának a története. A lelki élet gondja a szerzetesekre és papokra száll át, ezeket nevezik „lelki embereknek”. A többi laikus a hallgató egyház. És ez a befelé fordulás oda vezetett, hogy idővel azután a *vallásos érzelmek elválnak az értelemtől*. Lehet teológiát tanulni anélkül, hogy az illető ugyanakkor érzelmi világát is kereszténnyé tenné. Így a hit mindinkább tételek sorozata lesz, amelyeket az ember az értelmével ismer meg és hisz, a tekintély alapján. Érzelmeinknek nem sok közük van a hithez. Azok belülré szorultak, és ott titokban csendes magánéletet élnek. Nem

mutatjuk őket. Nem illik kimutatni vallásos érzelmeinket! Van egy vallásos intimszféra. – Persze hogy van ilyesmi. Egyes dolgok a gyónásba tartoznak. (Bár a régi egyház itt sem volt finnyás. A bűnöket esetenként nyilvánosan is megvallották az egyházközség előtt.) Megvan a személyes Isten-viszony köre. De az hol áll a Bibliában, hogy *tabut kell csinálnod* vallásos érzelmeidből? nem szabad őket kimutatnod? el kell hallgatnod? Az Újszövetségben ez áll: tanúságot kell tenned, és pedig egész személyedet átfogó dicsőítéssel! Úgyhogy pünkösöd ünnepén azt mondják az emberek: ezek részegek, – mire Péter: egyáltalán nem részegek, csak megtapasztalták az Istent, és örülnek, hogy dicsérhetik! Látni lehet rajtuk, hogy hisznek – és mennyire hisznek.

Ezzel végére értem előadásomnak. Új korszak elején állunk-e a lelki életben? Fel kell-e ismét törnie valaminek, ami képessé tesz kilépni önmagunkból? legyőzni azt az ezer gátlást, ami hitünk kimutatását akadályozza? A karizmák megújulása legyen az 1975-ös szentév ajándéka – mondja VI. Pál pápa. Sokféle mozgalom fejlődik. Valami van a levegőben. Valami feszültség. Hadd fejezem be avval: Isten új pünkösödöt tud ajándékozni nekünk, ha kérjük tőle; nem hagyja, hogy egyháza tönkremenjen, képes megújítani, – és mi bízunk benne, hogy meg is fogja újítani – itt nálunk is – az imádság új módja által. Talán megadja Isten, hogy nálunk is alakulnak ilyen imaközösségek, és ezzel *belülről* újul meg az Egyház.

„ÚJULJATOK MEG LÉLEKBEN”

I. AZ ÉLET ÉRTELME

Magunktól nem adhatunk értelmet életünknek

Ami itt elhangzik és Isten segítségével történik, az nagyon személyes jellegű. Feldolgozása időt igényel. Kölcsonösen segíteni akarunk egymásnak, hogy a hitnek egy igen személyes lépésével újból és egészen kiszolgáltassuk magunkat Istennek, és kérjük tőle a Lélek kiáradásának teljességét.

A megtérést, a Lélek adományainak gyakorlását azonban nem lehet magunktól „csinálni”, nem lehet erőszakkal kikényszeríteni, hanem mindenkinek egészen személyes módon kell magát vezetetni hagyni Isten Lelkétől. Isten maga határozza meg az időt, ő határozza meg a növekedést, és kegyelmének mértékét is.

A megújulás, amely századunkban minden keresztény egyházat elért, mindig világosabban mutatja, hogy a hit az egyházban, az egyház által jön létre, hogy a hallásból, mások tanúságtételéből származik, és a „mi” mélységes megtapasztalását foglalja magában. Hadd mutassak rá: engem magamat is mások vezettek rá a Lélekben való megújulás lépésére, ami nekem mint papnak egyben a papi rendben való odaadásom megújítása is volt. Másoknak, segítőimnek többet köszönhetek, mint saját erőfeszítéseimnek. Azelőtt teljesen szokatlan volt, hogy személyes módon, hangosan együtt imádkozzam másokkal, hitemről vagy hitetlenségemről beszéljek előttük. Amíg azután egy szép napon meglátogatott egy paptestvérem, és egy óras tudományos eszmecsere után egész közvetlenül így szólt: „Imádkozhatnám most Önnel?” Teljesen szokatlan kérdés és felszólítás volt ez. Az ember mint teológiatanár egyszerűen nincs hozzá szokva, hogy együtt imádkozzék valakivel, akivel teológiai beszélgetést folytatott, és egy ilyen felhívást először túlzott követelménynek érez. Úgy éreztem magam, mint akin rajtaütöttek és roppant bizonytalanság fogott el. De a kérdésre nehezen felelhettem volna nemmel. És akkor ez a paptestvér imádkozott velem, imádvá, dicsőítve és magasztalva Istent, egészen személyes módon, ahogyan még sohasem hallottam imádkozni. Erő és hit volt ebben az imában, és mindeneelőtt Isten betű szerinti jelenlétének a tudata nálunk, közöttünk. Az ember

mint tudós megijed ekkora közvetlenségtől Isten iránt. Hiszen hozzá vagyunk szokva, hogy megannyi teológiai gondolattal és fogalommal ernyőzzük el magunkat előle. A tudományos teológia nem vezet minden további nélkül a Krisztus melletti döntésre, önmagunk Istennek való kiszolgáltatására. Én tehát saját tapasztalatomból ismerem a belső védekezést, azt a kezdeti kínos érzést, amikor egy másik ember hitvallásával kerülünk szembe. Végzetes tabuizálásról van itt szó, amire még visszatérünk. A hit megvallása terén belénk nevelt gátlásoknak az Újszövetségben ilyen módon nem találjuk nyomát. Legyőzésüket – saját tapasztalatomból tudom – megkönnyíti, ha másokkal együtt tesszük meg a hit és lélek megújulásának ezt a lépését. Ezért fontos, sőt elengedhetetlen egymás támogatása. Előfeltétel nemcsak némi előzetes tájékozottság, hanem bizonyos előzetes döntés is. Minden életben vannak meghatározott kegyelmi idők, amikor világosabban érezzük Isten hívását. Mindegyikünknek tudnia kell, miről van szó, és mindennap csakugyan egy félóra időt szakítani imára és elmélkedésre. Legalább egy jó félórát, minden feszültségtől szabadon, a napi feladatok sürgetése nélkül. Sőt ezekben a hetekben talán mondjuk is le néhány nem föltétlenül szükséges elfoglaltságunkat.

Az első héten mindenekeelőtt azt mutatjuk meg, hogy magától senki sem adhat értelmet életének.

Először arról lesz szó, hogy mindenki hisz abban, hogy életének van valami értelme Majd pedig igazoljuk, hogy életünk értelmét valahonnan máshonnét kell vennünk. A harmadik részben azután kiderül: ennek legmélyebb alapja abban rejlik, hogy nem mi magunk akartuk létünket. Végül pedig fölvetjük a kérdést: milyen értelmet látott és valósított meg az életében Jézus Krisztus. Olyan feleletet fogunk kapni, amire nem vagyunk minden további nélkül elkészülve.

1. Mindenki hisz abban, hogy életének van valami értelme.

Hogy ezt a tételt bebizonyíthassuk, legyen szabad néhány kérdést föltennem. Például: Mi az életed főcélja? Miért élsz? Mi vonz, mi bűvöl el, mi lelkesít? Milyen képeket hordasz magaddal – a tárcádban vagy a szívedben? Barátodét – barátnődét – egy filmcsillagét – egy slágerénekesét – egy olimpiai bajnokét – egy vezető politikusét

– egy társadalmi forradalmárét? Mit vársz a legközelebbi jövőtől? a következő hetektől, hónapoktól? Mik a terveid? Miről álmodozol üres óráidban? És mit vársz a távolabbi jövőtől? Mire törekszel lelked legmélyén? Több elismerésre, szeretetre, személyed igenlésére? nagyobb jólétre, hatalomra és befolyásra? több belső és külső függetlenségre? nagyobb társadalmi igazságosságra? – Ha csak egyre is megfeleltél ezek közül a kérdések közül, akkor ez máris bizonyított, hogy hiszel életednek valami értelmében.

Vagy talán azt feleled: én egyáltalán nem hordok magammal képeket. Nincsenek terveim a legközelebbi hetekre-hónapokra. Semmit sem várok a jövőtől. Sohasem álmodom semmiről: sem szabadságról, sem valamiről, amit birtokolni szeretnék. Nincsenek elképzeléseim a jövőmről. Nekem minden tökéletesen közömbös. – Ha így feleltél, akkor te pillanatról pillanatra sodortatod magad. Akkor az életed csakugyan terv nélküli, és ezzel értelem nélküli is. A német „értelem“ szó ui. egy olyan szótöből származik, amelynek a jelentése: irányt venni, menni, utazni, tervezni. Állíthatod-e magadról, hogy mindaz, amit gondolsz, érzel, szeretnél, értelmetlen és terv nélküli, semmi iránya nincs? Ilyen állapotot nem fogsz sokáig kibírni. Képzeld el, hogy semmi és senki nem érdekel többé; hogy többé semmivel sem foglalkozol; hogy nincs több terved. Ez az *unalom* állapota lenne. Vagyis annak a szomorúsága, hogy az embert többé semmi és senki sem vonzza, – ezért olyan kellemetlen. Tartósan cél és terv nélkül élni: *halálos*.

Vagy azoknak az oldalára szegődtél, akik azt állítják: minden véletlen? Abszurdum, hogy megszületünk, és abszurdum, hogy meghalunk? Ha egyes filozófusokkal így beszélsz, akkor adós fogsz maradni e tétel bebizonyításával. Mert e mögött az elmélet mögött egy alapvető döntés áll, határozott állásfoglalás a jövőre nézve. Természetesen azt sem lehet bebizonyítani – a keresztények sem tudják bebizonyítani –, hogy a világtörténelem és az egyes ember élete mögött egy rejtett terv áll. Szigorúan bebizonyítani sem az egyiket nem lehet, sem a másikat. De akár akarod, akár nem: már eddig is mindig döntöttél az egyik vagy a másik lehetőség mellett. Vagy minden véletlenül keletkezett, és te magad is pusztán véletlen vagy, – vagy minden mögött mégis csak valami értelem, valami terv rejlik. Ha úgy veszed a tényeket, amint vannak, akkor nem

térhetsz ki ez elől a döntés elől, – különben hazugság az egész életed.

2. Másodszor kérdezzük meg: *honnét vesszük életünk értelmét?* Honnét kapjuk meg? Nyilvánvaló, hogy *más emberekkel való* örvendező, boldogító *kapcsolatainkban*, a személyünkre mondott „igen“-ben tapasztaljuk meg ezt az értelmet. Mert mi történt, ha valaki azt mondja: az életnek rám nézve már nincs semmi értelme; nem tudom, miért élek? Az ilyen mondatokban többnyire az rejlik, hogy az illető nem érvényesül, nem ismerik el, nem mondanak igent rá, nincs biztonsága, nem gondoskodnak róla, nem kap szeretetet.

Világos továbbá, hogy más emberek megtapasztalását és szeretetét nem tudjuk kikényszeríteni, betervezni, – csak *befogadni*. Tehát életed értelmét, amely a más emberekhez való kapcsolatokban valósul meg, nem adhatod meg a magad erejéből. Kívülről kell elfogadnod. Persze megpróbálhatod, hogy vagyonban, jólétben, pénzben, személyiséged teljességétől különvált szexualitásban lásd. És egy ideig be is éred majd vele. De valamikor világossá válik, hogy hamis értelmet hajszoltál. Életed egészen személyes igenlésére van szükséged. Ezért az értelmet adó hatalomnak legalábbis *emberinek* kell lennie, egészen személyes kapcsolatba kell tudnod lépni vele. Azonkívül pedig nálad *tartósabbnak* kell lennie, hogy állandóan és megbízhatóan megadhassa életed értelmét.

3. Kicsit részletesebben akarok kitérni a harmadik részre: *Ha értelmesen akarsz élni, el kell fogadnod életedet és haláloedat.*

Annak, hogy nem tudod önmagadtól megadni életed értelmét, legmélyebb oka a következő: *Saját magadat sem te magad akartad* és tervezted. Nem kereshetted ki magadnak a szüleidet, a jellemedet; a környezetet, amelyben élsz; a társadalmi föltételeket, amelyek életedet meghatározzák. Sohasem mondhatja el magáról egy ember: én magam alkottam, akartam, terveztem magamat; én senkitől sem függök, csak saját magamtól. Mindenképpen el kell ismernünk, hogy *valaki más akart* és tervezett bennünket, ha egyáltalában rejlik valami értelem létünk és életünk mögött. Ezért kell ezt a tervet máshonnét vennünk és elfogadnunk, föltéve, hogy van ilyen terv. Ez egészen egyszerű, kikerülhetetlen tény. Már pedig nagyon fontos,

hogyan az alapvető keresztény tapasztalat tényekre megy vissza. Ezeket a tényeket kiszoríthatjuk a tudatunkból, de soha le nem tagadhatjuk.

Dehát ki az a „Honnan”, az én eredetem? Honnét jövek én? Először is kétségtelenül a *szüleimtől*. Sokan hálásan emlékezhetnek arra, hogy jó családban nőttek fel, szerették őket, biztonságos otthonuk volt. De honnan tudom, hogy a szüleim csakugyan kezdettől fogva akartak és szerettek? Talán kezdetben – csak óvatosan vetem föl ezt – nem is akartak, nem is tervezték érkezésemet. Pusztán elméleti szempontból számolnom kell ezzel a lehetőséggel. Azonban mindenképpen nem úgy akartak és terveztek a szüleim, amilyen vagyok. Nekik köszönhetem, *hogyan* a világon vagyok. De azt nem, hogy *ilyen* és nem másfajta vagyok: ezekkel a képességekkel, ezzel a jellemmel.

Vagy talán megelégszem ezzel a felelettel: a *társadalom* akart téged, mert szüksége van rád? A haladás a végső „honnan” és „hová” az életedben? Mi, a társadalom, mi terveztünk? – Kézvel-lábbal fogsz védekezni az ilyen felvilágosítás ellen, hiszen tapasztalod, hogy önmagadban is van értéked.

Egészen élessé válik a kérdés életem értelmét, az élet értelmét illetően, ha nemcsak eredetünk, hanem *célunk* után is kérdezzük. Ezzel az egész sorozatnak egy fontos alap gondolatához érünk, amely a teljes hét hét során kísérséni fog: *Az értelemnek a halált is ki kell bírnia*. Saját halálunk elfogadása a Lélek adományai érvényesülésének, a megújulásnak egyik legfontosabb előfeltétele, amint még majd megmutatjuk. Ezért engedjétek meg egy rövid kis meggondolást:

Semmi kétség, mindenki közülünk *már most magában hordja* a saját *halálát*, életével feléje tart. Az is bizonyos, hogy visszazorítjuk tudatunkból a halálnak, a magunk halálának gondolatát. De ha nem tudunk valamiképpen igent mondani erre a teljesen bizonyos tényre, akkor életünkben megmarad az értelmetlenségnek valami bosszantó maradéka. Mert hiszen a halál minden kapcsolat megszakadása. Már pedig az értelmet éppen más személyekkel való boldogító kapcsolatokban tapasztaljuk meg. Ezért a halálra saját magunktól nem tudunk igent mondani. A halál értelmetlen. Ugyan mi értelme, ha mind a két szülő

halálos autószerencsétlenség éri, és csak a kis gyermek marad életben, ha a gyermek elveszíti a kapcsolatot azokkal, akikhez fűződik? Még ha az étellel betelve halunk is meg, a halál akkor is mindig kényszer marad, fölöttünk függő végzet, minden kapcsolat megszakítása.

De mi történik, ha szembenézünk ezzel a ténnyel? Kiáshatunk-e belőle valami értelmet? Próbáljunk a lehető legkézzelfoghatóbban felelni erre a kérdésre.

Kérlek, figyeld most meg, hogyan lélegzel, hogyan emelkedik és süllyed a melled, hogyan szívod be és leheled ki a levegőt. Figyeld meg egy pillanatra, hogyan ver a szíved. Gondolj rá, milyen eleven vagy. És azután minden drámai kiélezés nélkül, egész józanul emlékezz arra, hogy majd egyszer nem lélegzel többé, hogy kileheled az életedet. Gondold meg azt is, hogy halálad *kényszerűen* történik. Majd egyszer – de egész bizonyosan. Nem rendelkezhetsz szabadon a végedről. Bizonyos körülmények között magad határozhatod meg az időpontot, de nem kérdeznak meg: akarsz-e egyáltalában meghalni vagy sem. Elveszik tőled az életedet rád való tekintet nélkül. El kell szenvednünk a halálunkat, akár akarjuk, akár nem.

Saját halálának ténye, biztos ténye ellen a legtöbb emberben nem merül föl tiltakozás. Legalábbis addig nem, amíg valamelyest jól megy a sora, és biztonságban érzi magát. Ha azonban ezt a tényt igazán komolyan vesszük, akkor talán mégis csak *tiltakozás* jelentkezik, mert a halál egyszerűen lealacsonyító. Védtelenül ki vagyunk szolgáltatva egy hatalomnak, amely könyörtelenül meghódolásra kényszerít. A biztos halál gondolata megakadályoz abban, hogy maradék nélkül igent mondjunk önmagunkra. Tudatára ébreszt, milyen kevésbé vagyunk alapjában véve fontosak. Ezért nem tudunk egyszerűen igent mondani a halálunkra. Ezt a tövist nem tudjuk saját magunk kihúzni a húsunkból.

4. Világos, hogy itt aligha vagyunk képesek tovább jutni. Egy tényt vagy tudomásul vesz az ember, vagy kiszorítja a tudatából. Milyen feleletet ad nekünk a Biblia? Mi lehet a halál értelme? Tehát kérdezzük negyedszerre: *Milyen értelmet látott az életében a názáreti Jézus? Mi volt az ő célja, mik voltak a terveit, a példaképei? Őt mi lelkesítette? miért élt? Pál a római levélben egy összefoglaló feleletet ad: „Mindegyikünk éljen embertársaiért, hogy*

jót tegyen és építse az egyházközséget. Mert *Krisztus sem önmagáért élt.*“ (Róm 15,2) A görög eredetit így is lehetne fordítani: „Jézus nem önmagának szolgált, nem saját magától volt föllelkessedve.“ Cselekvése és gondolkodása nem önmagára irányult. *Embertársaiért élt*, értünk vetette latba erejét. Nem saját magát hirdette, hanem annak az akaratát, akitől mindent kapott. Jézus nem a maga hasznát kereste, nem is az emberiség kollektív hasznáért áldozta fel magát. Inkább a legteljesebb határozottsággal odadobta magát a kiteszítottakért, azokért, akik mint bűnösök ki vannak taszítva az Istennel való közösségből, mint jogfosztottak ki voltak taszítva az akkori társadalomból. És tudta, hogy amikor ezt teszi, Atyja igent mond neki és igazolja. A hozzá való viszonyban tapasztalta meg életének értelmét. Nem versenyzett más emberek elismeréséért, hogy így kényszerítse ki az élet értelmének élményét. Nem törekedett hatalom és vagyon után. Neki elég volt, hogy Isten elismeri.

A Názáreti Jézus így olyan feleletet ad nekünk, amit nem vártunk minden további nélkül. Hiszen mi nem úgy fogjuk föl magunkat, hogy elsősorban másokért kell élnünk. Még világosabbá válik a Biblia válasza, ha azt nézzük, milyen viszonyban van Jézus a saját halálával. Az evangéliumok úgy festik le nekünk Jézust, mint akinek egészen tudatos a halálához való viszonya, és Istentől elfogadja azt. Jézus azt kívánja tanítványaitól, hogy más-képpen tegyék föl az élet értelmére vonatkozó kérdést, mint a környező világ emberei. Mt 16,24-ben mondja: „Ha valaki követni akar engem, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztjét és kövessen. Mert aki életét meg akarja menteni, elveszti azt. Aki azonban elveszti életét miattam, megtalálja azt.“ Magunkat megtagadni annyit jelent, mint nem figyelni magunkra, odaadni magunkat, másokért lenni. Jézus azt ígéri: aki, éppen úgy, mint én, egészen másokért él, semmi másra nem gondol, csak hogy szolgáljon másoknak, az nem várt módon meg fogja találni az életét, nem várt módon meg fogja tapasztalni az élet értelmét a másokhoz fűző, önmagát feladó, *önmagát odaadó kapcsolatban*. És ehhez még éppen ezáltal, ajándékképpen hozzájárul, hogy saját magával is új viszonyba kerül. Ezzel szemben az, aki meg akarja menteni magát, aki minden tervénél és tetténél azt kérdezi: mit használ ez nekem? – az elveszti életét, vagyis önmagát, elhibázza életének értelmét.

Jézus már életében előre elfogadta halálát, és az evangélisták értelmezése szerint éppen benne látta élete értelmének legmélyebb beteljesedését. A kereszten odaadta magát az Atyának érettünk, és eközben elképzeldhetetlen mértékben megtalálta önmagát, amint feltámadása mutatja. Senki sem tudja, mit élt át Jézus halálakor. Márk és Máté a 22. zsoltár segítségével közelíti meg ezt az élményt: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” Az, aki egész életének értelmét abban látta, hogy Istenért és másokért éljen, az élete értelmét mástól vevő Fiú, kiált Isten, az értelemadó Atya után. Ki mérheti föl ennek az elhagyatottságnak mélyét! Jézus a halálában, mint mindenki más, elszenvedi minden kapcsolat megszakadását, és éppen ezáltal a legmélyebb értelmetlenséget. De ez a történet ugyanakkor magában Istenben megy végbe: hiszen az, aki a kereszten Atyja után kiált, egyben a Fiú, aki kezdetől fogva a legmélyebb személyes viszonyban áll az Atyával. A Fiú miérettünk magára vette ezt az értelmetlen halált, hogy így minden értelmetlenséget legyőzzön. A te haláloed, az én halálom értelmetlenségét is.

Tehát Jézus saját halálában már elővételezte és elfogadta a te haláloedat, az enyémet is. Ha mi Jézus halálának erejében most, ebben a pillanatban igent mondunk a halálunkra és elfogadjuk azt, akkor már most új viszonyba kerülünk Istennel. Akkor *megkezdődik a feltámadásunk*. Többé nem kell szégyenkezve titkolni vagy mohó élethabzsolással túlharsogni halálunk tényét. Életünk értelmét a már most bennünk rejtőző halál nem teheti kérdésessé többé. Bizonyos, hogy halálunkat nem tudjuk legyőzni, nem tudjuk hatalmától megfosztani. Teljesen képtelenek vagyunk arra, hogy önmagunktól igent mondjunk rá és elfogadjuk. Engedd hát meg ennek a Jézus Krisztusnak, hogy ő győzze le benned a haláloedat, hogy *most* elfogadja érted: ő, aki már előre elfogadta a kereszten. Akkor majd kiengesztelődsz önmagaddal, kiengesztelődsz haláloed vi-tathatatlan tényével is. Add hát át ennek a Jézus Krisztusnak az uralmat életed fölött, hogy ő váljék középponttá. Necsak életedet, elevenségedet, terveidet és céljaidat add át neki, hanem engedd át haláloed tényét is. Add neki vissza a haláloedat. Ő majd Szentleikének erejében meg fogja benned és érted tenni azt, amit te magad sohasem tudsz megtenni. Magára veszi és elfogadja haláloedat.

A keresztény élet alapformája tehát nem más, mint annak az Istennek az utánpótlása, aki Fiában leglényegét ajándékozta nekünk, s annak a Fiúnak a követése, aki önmagát ajándékozta értünk. A kereszténység alapvető begyakorlása, elsajátítása ezért azt jelenti, hogy begyakoroljuk magunkat a másokért való életbe, a szolgálatba, abba, hogy mindennap meghaljunk Krisztussal. Nem az a legfontosabb, hogy életünk végére gondoljunk, hanem az, hogy valóban *mindennap meghaljunk Krisztussal*. Hasonlíthatatlanul tárja ezt szemünk elé János evangélista a búzaszem hasonlatában (Jn 12,23-26): „Ha a búzaszem nem esik a földbe és meg nem hal, egyedül marad, de ha meghal, sok termést hoz. Aki szereti életét, elveszíti azt, aki pedig gyűlöli életét ebben a világban, megőrzi azt az örök életre. Aki engem kíván szolgálni, engem kövessen, s ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám is. Aki nekem szolgál, megtiszteli azt az Atya.” János evangélista a búzaszemnek ebben a hasonlatában a halál menyegzői énekét hirdeti. A búzaszemnek nem szabad azt akarnia, hogy egyedül maradjon, vagyis nem maradhat saját maga. Meg kell halnia, keresztül kell törnie a héját, és fel kell adnia önmagát – ha termést akar hozni. Az a búzaszem, amely önmagának való akar maradni, amelynek mintegy a saját egzisztenciájára van gondja, saját magában értelmetlen marad. Elrothad. De ha feladja önmagát, keresztültöri a héját és meghal, akkor betölti életének értelmét: gazdag termést hoz.

Így válik világossá, mi köze van az élet értelmének keresztény megtapasztalásában halálunk naponkénti elővételezéséhez. Aki csak abból az indítékból kifolyólag és azzal a szándékkal él, hogy saját magát megvalósítsa, hogy a lehető legtöbb elismerést, tiszteletet, hatalmat, vagyont szerezze meg magának, az nem fog eltalálni ahhoz az Istenhez, aki az életet adta neki. Élete mélységesen értelmetlen marad, mert túlságosan fontosnak tartja önmagát. Aki túlságosan figyel saját magára, sohasem fogja megtalálni magát. Önmagunk megtalálása ajándékképpen jut osztályrészünkül, ha Jézust követjük, ha mindennap meghalunk vele azáltal, hogy másokért élünk. Isten ezért a másoknak tett szolgálatért Leleke adományait ígéri és nyújtja nekünk, amelyeket karizmáknak is nevezünk. A remény nagy jele, hogy ma a Lélek rég elfelejtett adományait is újból gazdagon adja. Sőt egyenesen az egyházak karizmatikus megújulásáról lehet beszélni. A Lélek

adományai Isten irántunk való szeretetének, az ő önátadásának kifejezése; ezért csak az emberek iránti önátadásban lehet gyakorolni őket. Az emberek hozzászórtak, hogy ezt a karizmatikus megújulást „entuziasztikus” jelenségnek tartsák. Csakhogy az „entuziazmus” szó az újszövetségben egyáltalán elő sem fordul. Sőt tévútra is vezet. Mert a karizmatikus megújulás azzal kezdődik, hogy meghalunk önmagunknak; hiszen nem önmagunkat hirdetjük, hanem – Pállal szólva – „a megfeszített Krisztust”. A Lélek adományai osztogatásának előfeltétele a Jézus önátadásában való részvétel. És eközben nem várt módon, ajándékszerűen megéljük és megtaláljuk önmagunkat. Sokan mondják magukról: igazán hihetetlen, ami akkor történik, ha az ember teljesen kiszolgáltatja magát Istennek.

II. ISTEN

Megtapasztald-e már egyszer igazán Isten jelenlétét életedben?

Először is szeretnék mondani valamit az imáról, mint Isten megtapasztalásának legsajátosabb „helyéről”. Azután szívünk istentelenségéről beszélek, amint ez a kereszténység bizonyos hibás formáiban megnyilatkozik. Harmadszor rá szeretnék mutatni, hogy egyszer valamilyen nyiünknek személyesen pótolnunk kell a kezdeti keresztény tapasztalatot. Végül pedig hozzátennék néhány megjegyzést Isten-elképzelésünk egyoldalúságáról.

1. Az ima mint Isten megtapasztalása

Az első héten talán elkezdtél valamelyest Istenre hagytatkozni. Ő új életet, új kezdetet ígér neked. Azt akarja, hogy igazán megtapasztald, be akar hatolni nemcsak értelmébe, nemcsak akaratodba, hanem érzelmeid, indulataid mélyébe is. Egész személyedet meg akarja ragadni, lényed legmélyét, amelyet a Biblia „szív”-nek is hív. Azt ígéri neked, hogy éppen ebbe a „szív”-be küldi el Fiának Lelkét, mint a galata és római levél mondja. És ez a Lélek az imádságnak olyan módjára képesít, amelyet eddig talán nem ismertél. Talán már szoktál úgy imádkozni, amint a következőkben leírjuk. De Isten mindenki számára a növekedés további lépcsőit tartogatja, és mind mélyebben nyilvánvalóvá teszi előttünk szívünk istentelenségét, – még akkor is, ha az értelmünkkel hiszünk. Ezért fölteszem a

következő kérdést: Megpróbáltál-e az első hét folyamán egyszer *hangosan és személyesen* beszélni Istenhez? Nem áthagyományozott, többé-kevésbé gondolkodás nélkül elrecitált formákban, hanem kb. így: „Istenem, köszönöm, hogy megteremtettél. Szeretted engem teremtésem előtt; és enélkül a szereteted nélkül nem volnék itt és most. Bízom ígéreteidben, és kérek: szabadíts meg minden kötöttségtől, amely megakadályoz, hogy életemet, halálomat, egész sorsomat, emlékeimet és reményeimet visszaadjam Neked. Ellene mondom a bizalmatlanságnak.“ – Ha megpróbálsz ilyen egészen személyes módon, hangosan beszélni Istennel, akkor talán már az első mondatok után elakadsz. Talán észreveszed, hogy *szégyenkezel* önmagad előtt. Velem legalább első ízben így történt, és nekem a hangos és személyes imának ez a módja sok éven át idegen volt. Tulajdonképpen miért szégyenkezik az ember, hogy így imádkozzék? Mert mindennapi tapasztalatunk nem fedi egészen azt, amit kimondunk. Ha hangosan és személyesen imádkozol, akkor föltételezed, hogy az, akihez beszélsz, itt és most jelen van, hallgat téged. Hiszen semmi értelme hangosan beszélni valakihez, ha ez a „Valaki“ egyáltalán nincs itt, tehát nem is hallhat. Valószínűleg nem vagy egészen meggyőződve arról, hogy Isten csakugyan jelen van, egészen közel hozzád, és szívesen hallgat rád. Valahogyan becstelennek tűnsz önmagad előtt, ha ezt föltételezed, és megijedsz a gondolattól, hogy most, ebben a pillanatban, „szemtől szemben“ állsz Vele. Mert ha talán először hallod magad így beszélni Istennel, akkor hozzá való viszonyod mintegy „érzékeltetővé“ válik, hiszen hallod, hogyan beszélsz vele. Akkor komollyá válik a dolog, akkor nincs többé visszaút, mert ez a beszéd egyben *vallomás*. Mindenekelőtt önmagad előtt, azután pedig Isten előtt. És éppen ezért szégyelled magad önmagad és Isten előtt!

Ha gondolatban könyv nélkül megtanult imákat monddunk fel, akkor mintegy kíméljük érzelmeinket és indulatainkat. Talán megvan bennünk az akarati *szándék*, hogy Istent teljes szívünkkel szeressük, de az akaratnak egy ilyen mozdulata még nem jelenti, hogy egész szívünk, minden erőnk igazán Istennél van. Ha viszont hangosan kimondjuk: „Istenem, szeretlek“, akkor az érzelmeink és indulataink is fölébrednek, akkor villámcsapásszerűen tudatára ébredünk, hogy ezeket egyáltalán nem járta át a ke-

reszténység! Egyszer valaki azt mondta nekem: amikor először imádkoztam így, akkor vált előttem először világossá, mennyire nem vagyok érzelmeim mélyén keresztény! A szívünkkel legtöbbször nem vagyunk Istennél, hanem szét-szóródva sokféle gondunkban és feladatunkban; sokféle dolog, sok személy bűvöl el, talál szíven, vonz magához. Azért kell, amikor imádkozni akarunk, először összeszednünk magunkat, nekifohászkodnunk, – és azután igen hamar azon kapjuk magunkat, hogy „nem vagyunk áhítatosak”. Nem mondhatjuk el igazán magunkról, hogy „egész szívünkben” szeretjük Istent. Ezért érezzük illetlennek, ezért nem tartjuk becsületesnek, ha ezt halljuk magunktól: „Istenem, szeretlek; te tudod, hogy szeretlek.”

Ha azonban beengedjük Istent szívünk mélyébe, ha engedjük, hogy visszaárassza belénk a gyermek nagy, ősi bizalmát, akkor megkezdődik a szabadulás folyamata. Erről a harmadik héten még közelebbit mondunk. Most csak ennyit jegyzek meg: Isten előtti szégyenünket és aggodalmunkat nem győzhetjük le saját erőnkben. Egy régi, 529-es zsinat megtanít: a hit csfájára, sőt maga a hit indulata, amellyel Krisztusban hiszünk és a megtérésre jutunk, nem természetes módon van meg bennünk, hanem a *Szentlélek hatására*, aki akaratumat a hitelenségben a hitre vezeti. Tehát ha imádkozunk, akkor nem saját erőnkben kell nekifohászkodnunk, nyugalomra és összeszedettségre kényszerítenünk magunkat, hanem igazából Isten Lelke viszi ezt véghez bennünk. Ő imádkozik bennünk, mint a római levél mondja: „Gyöngeségünkben segítségünkre siet a Lélek, mert még azt sem tudjuk, hogyan kell helyesen imádkoznunk. A Lélek azonban maga jár közben értünk, szavakba nem önthető sóhajtozásokkal” (8,26). Vagy Róm 8,15 és Gal 4,6 szerint: „A Lélek szól bennünk és mi vele: Abba, Édesatyánk!” Isten tehát nem csupán kívülünk, a világ előtt és a világ fölött létező valóság, aki felé értelmünk vagy akaratumunk mutat, hanem mint Szentlélek lelkünk mélyén akar jelen lenni, és így vezetni önmagához. Az ima tehát *magában Istenben* végbemenő folyamat: Isten Lelke imádkozik bennünk Krisztus által az Atyához, ahhoz az Istenhez, akit nem láthatunk és nem hallhatunk. Magának Istennek dinamikus ereje működik bennünk: sohasem imádkozunk csak Istenhez, hanem Istenben is. Mielőtt Istenhez imádkoznánk, mint Szentlélek már bennünk van ez az Isten, akihez imádkozunk. Számomra – egész becsüle-

tesen meg kell mondanom – ez új tapasztalat volt; és éreztem, hogy szívem mélyén milyen isten-telen vagyok. Nem vagy-e úgy te is, hogy egyáltalán nem tartod lehetségesnek Istennek ilyen hihetetlen jelenlétét magadban, vagy éppenséggel kellemetlen számodra ennek a gondolata? Bízzál Isten ígéreteiben: Ő maga akar benned új kezdetet létrehozni, és képessé tenni, hogy levond a következményeket. Engedd át magad Isten vezetésének, benned kibontakozni akaró dinamikájának. Lényed mélyén élő víz kútja rejlik, egyszerűen nem igaz, hogy belsőleg teljesen „szárazak” vagyunk, mint az éltető víz nélküli puszta. Csak kérnünk kell Istent, takarítsa el a törmeléket, és a kút felbuzog! Akkor az imádság már nem puszta kötelező gyakorlat lesz számodra, hanem megérted, mire gondol Pál, amikor felszólít: „Szüntelenül imádkozzatok!” (Ef 6,18)

Próbálj hát a következő hetekben ilyen módon, hangosan és személyesen beszélni Istennel.

2. A kereszténység hibás formái

Először is vessük fel a kérdést: Mi tesz téged keresztényé? A keresztény országokban a lakosság több mint 95 %-a keresztény, mégpedig legtöbbször mindenekelőtt a gyermekkereszttség, azután pedig nevelés és tanítás útján. Hogyan volt teveled? Valószínűleg téged is kisgyermekként kereszteltek meg, és azután a családban és az iskolában keresztény nevelést kaptál. Megtanultál bizonyos tételeket, elsajátítottál dalokat és imákat, vetted a szentségeket. De találkoztál-e már életedben igazán személyesen Istennel? Tapasztalatot nem tanítás révén szerzünk. Vagy másképp téve föl a kérdést: hozzájárult-e nálad az előbbiekhöz a harmadik, döntő lépés: az igazi, személyes *megtérés* Istenhez Krisztus erejében, a személyes *döntés* Krisztus mellett, aki megváltoztatja életedet? Hisz ennek alapján tudunk csak találkozni vele, és jelenlétét személyesen megtapasztalni. És még egy kérdés: Voltak-e az életedben napok, hetek, hónapok, amikor úgy szíven talált, elárasztott, megragadott Isten szeretete, mint ahogy menyasszony és vőlegény, férj és feleség szívét járja át, ragadja meg egymás szeretete? Szeretni nem tanítás útján tanulunk: a szeretet a szívbe talál, sokszor teljesen hirtelenül, és ez érvényes az Isten iránti szeretetre is. Vajon keresztvársági szövetséged éppen olyan valóságos és annyi következménnyel jár, mint a házastársak közti szövetség?

Mielőtt erre a kérdésre visszatérnénk, mondjunk valamit a kereszténység nagyon elterjedt hibás formáiról.

a) Az első hibás forma a *hagyománykereszténység*. Keresztény mindenapjainkban elsősorban hagyományokkal, liturgikus formákkal, tantételekkel, imaformulákkal, intézményekkel és egyházi hivatalokkal van dolgunk, amelyek *valamikor* mély hitbeli tapasztalatból sarjadtak ki, majd pedig mintegy „konzervált” hitté váltak. A mi hitünk egész bizonyosan azoknak a hitéből *is* él, akik előttünk jártak, de nem élhet *csak* és mindenestül másodkézből. Hisz különben Istenről, Krisztusról, a Szentlélekről csak hallomásból tudnánk, és maradéktalanul mások tapasztalatára kellene hagyatkoznunk. Éppen úgynevezett „jó keresztények”, akik a szülői házban és iskolában kapott mélyreható nevelés alapján tevékenyen működnek egyházközségükben, egyesületekben, szervezetekben, sokszor mintha a legkevésbé lennének nyitottak Isten jelenlétének életet megváltoztató, lélekbe markoló élménye, az ő Lelkének sokféle adománya iránt. Túlságosan és túl hamar megbíznak abban, amit tanultak, saját ismereteikben, terveikben és módszerükben. Ma azonban átmeneti helyzetben élünk; senki sem tudja, milyen lesz a jövő egyháza. Isten talán olyan módon akar vezetni bennünket, amit nem vártunk; talán nyitottabbnak kellene lennünk a Szentlélek belső ösztönzései iránt.

b) A második hibás forma: a kereszténység mint a *törvény vallása*. Sok hívő keresztény a nevelésben kapott kereszténységre szorítkozik. Kétségtelen, hogy keresztény nevelésre szükség van; de a nevelés arra csábít, hogy az ember mindössze vallási „kötelességeit” teljesíti, elvégzi a „kötelező imákat”. Ilyenformán a kereszténység könnyen válik *kellemtelen követelmények gyűjteményévé*, Isten pedig amolyan „égi felügyelő”, akivel szemben kötelességteljesítésünkre és teljesítményeinkre hivatkozunk. Ha azután az igazán értelmes életnek valami más formáját ajánlják az illetőnek, amely kevésbé „kellemtelen követelményeket” tartalmaz, akkor hátat fordít az egyháznak vagy magának Istennek. A hit tartós kapcsolata csak a Krisztus melletti személyes döntéssel lesz osztályrészünkké, és ez akkor a legbensőségesebb, ha az Egyház nyilvánossága előtt, mások segítségével történik.

c) Egy harmadik hibás forma a *jótett kereszténysége*. Ma sokan sem a hagyományból, sem a vallási kötelessé-

gek teljesítéséből nem tartanak meg semmit, viszont an- nál inkább gyakorolják az ún. tevékeny felebaráti szere- tetet, elkötelezik magukat a társadalomban. Felfogásuk szerint: elég, ha jó ember vagyok, nincs szükségem egy- házra, parancsokra! Elkötelezem magam a politikai és tár- sadalmi életben, s alapjában véve mindegy nekem, mit és hogyan hiszünk. Sőt sokan egyenesen károsnak tartják, hogy Isten megtapasztalásáról beszéljünk: ez a beszéd- mód szerintük arra csábít, hogy megelégedjünk az egy- házban és a társadalomban adott struktúrákkal, ne küzd- jünk, ne tiltakozzunk többé. – Valóban vannak kereszté- nyek, akik sokat beszélnek a Szentlélekről és a megújú- lásról, egyébként azonban túlzottan rajongó benyomást keltenek, ráadásul pedig nem veszik észre, hogy Pál tár- sadalomkritikai karizmákról is beszél (a hatodik héten er- ről még bővebben szólunk).

Néha bizonyára jobb szó nélkül bevetni magunkat va- lamiért, szó nélkül tanúskodni a keresztény reményről. De az egyház új, missziós helyzetében – ez már a keresztény- ség anyaországában is így van – nem nélkülözhető a sze- mélyes szóbeli tanúságtétel sem. A keresztény egyház kez- detben nem abból jött létre, hogy a tanítványok először keresztényként éltek, és a szóbeli igehirdetéssel addig vártak, míg az emberek felszólították rá őket. Persze hogy egy szív, egy lélek voltak, mindenük közös volt és az egész nép szerette őket (Csel 4,32-37; 5,12k). Az élet e tanúság- tételének alapja azonban a Lélek pünkösdi élménye volt, amely kezdettől fogva Isten nyilvános, addig ismeretlen dicséretében, az ő nagy tetteinek hirdetésében jutott ki- fejezésre (Csel 2,4.11). A szájjal való hitvallás éppen úgy hozzátartozik a keresztényhez, mint az élet megélt hitval- lása. Élet és szóbeli igehirdetés kölcsönösen megerősíti, kölcsönösen kiváltja egymást. Szeretnék itt a római levél- ből idézni (10,8-10), ahol háromszor esik szó a *szájról*: „Közel van hozzád a tanítás, *ajkodon* és szívedben, tudni- illik a hit tanítása, amit *hirdetünk*. Ha tehát *száddal* vallod, hogy Jézus az Úr, és szívedben hiszed, hogy Isten feltá- masztotta a halálból, üdvözülsz. A szívbeli hit ugyanis meg- igazulásra, a *szájjal* való megvallás pedig üdvösségre szol- gál.” Maga Jézus igehirdetését *személyes imával* kezdte *mások jelenlétében* (Lk 3,21), mint a negyedik héten majd még látjuk. Tanítványaitól is kifejezetten személyes vallo- mást kívánt meg: „Aki *tanúságot tesz mellettem* az embe-

rek előtt, azt majd az Emberfia is magáénak vallja az Isten angyalai előtt" (Lk 12,8). Pál szerint az igehirdetésnek erre a szolgálatára minden keresztény hivatott, nemcsak az egyházközség egy szál „lelkész“-e! Minden keresztény „lelki ember" (1Kor 2,14k), és valamennyi legyen szóban is „Isten sokféle kegyelmének jó letéteményese" (1Pét 4,10k).

De hogy csinálja ezt az ember? Hogy megy ez a tanúságtétel, a szájjal való megvallás? A tanúságtételt, a megvallást nem lehet egyszerűen megkívánni, bevezetni, hanem engednünk kell, hogy Isten megajándékozzon vele. Ezért hát:

3. *Mindegyikünknek pótolnia kell a kezdeti keresztény tapasztalatot.*

Hogy ez a kezdeti tapasztalat mit jelent, azt az Újszövetség kijelentéséből értjük meg. Csak kettőt akarunk említeni. Mit felelnénk erre a kérdésre: „Megkaptátok a Szentlelket, amikor hívők lettetek?" Pontosan ezt a kérdést tette föl egyszer Pál Efezus lakóinak, amikor városukba érkezett (Csel 19,2). Én azt válaszolnám egy ilyen kérdésre: „Amikor hívő lettem? Nem tudok erre meghatározott időpontot megadni. Mindig az voltam, születésemtől fogva. És megkaptam-e a Szentlelket? Nem tudom; miből is tudnám?" Az efezusiak éppenséggel ezt felelték: „Nem is hallottuk, hogy van Szentlélek" (Csel 19,2). Mi talán hallottuk egyszer, hogy van Szentlélek, de sokszor csak *hallomásból* tudunk róla, nem sok elképzelésünk van a „Szentlélek" szóról, s alig tudnánk megmondani, megkaptuk-e és mikor. Pál kérdésének azonban csak akkor van értelme, ha a Lélek megtapasztalása olyan mélyreható tapasztalat, hogy még évek múlva is emlékezni lehet rá!

Az Újszövetség egyik legkorábbi levelében, a galata levélben, egyhelyütt ez áll: „Csak azt szeretném tudni tőletek, hogy a törvény szerinti tettek által kaptátok-e a Lelket, vagy úgy, hogy a hitet elfogadtátok? Ennyire értelmetlenek vagytok, hogy amit *lélekben kezdtetek*, most testben akarjátok bevégezni? Hiába *éltétek át* mindezt a nagyot?" (Gal 3,2-4) Pál arra emlékezteti a galatákat, hogy keresztény életük elején Isten megajándékozta őket a *Lélek* életüket átalakító *megtapasztalásával*, erre mindig újból visszaemlékezhetnek, és életüket maradandóan meghatározza. Az eredeti görög szöveget szószerint így kellene fordítani:

„Hát hiába szenvedtétek el mindezt a nagyot?” Ugyanaz a szó szerepel, amellyel Jézus szenvedését, a kereszten való önátadását fejezi ki a Szentírás. Összefoglalóan, átfogóan azt mondhatjuk: *Az alapvető és kezdeti keresztény tapasztalat: passzív eltérés a Lélekkel, elszenvedése annak, hogy a Szentlélek betöltsön.* Ez a folyamat föltételezi, hogy egészen kiüresítem magam, azért, hogy Isten Lelke egészen eltölthessen. Tehát készen kell lennem, hogy teljesen odaadjam magam ennek a Léleknek, visszaadjam magam Istennek, teljesen, egészen. A harmadik héten még közelebb-ről fogunk erről beszélni. Lukács más szavakkal is leírja ezt a kezdeti tapasztalatot. Az embereket *eltölti* a Szentlélek (Csel 2,4; 4,31; 9,17), *veszik* a Lelket (Csel 2,38; 8,15; 17,19; 10,47; 19,2), *leszáll rájuk* (Csel 8,16; 10,44; 11,15), *megkereszteltetnek* Szentlélekkel. Isten ezekben a hetekben talán mindegyikünknek új kezdetet szán, és ilyen tapasztalattal akar megajándékozni. Mindenesetre tökéletlen az a kereszténység, amely csak nevelésen alapul, döntés és megtérés nélkül. Itt valami egészen személyes ügyről van szó, mindig az *én* tapasztalatomról. Senki sem térhet meg helyettem, a keresztszüleim sem, a szüleim és nevelőim sem; senki sem kereszteltetheti meg magát az én képviselőtemben. Nekem tehát személyesen *pótolnom* kell a keresztségben föltételezett egyéni megtérést és odaadást!

Ha felnőttként keresztelték volna meg, akkor az egyház nyilvánossága előtt mondtam volna ellent a sátánnak: „Ellene mondok”, – így is fogalmazhatnánk: ellene mondok az Isten iránti bizalmatlanságnak. Nyilvánosan megvallottam volna hitemet: „Hiszek”, és mindenki előtt tanúságot tettem volna: „Igen, meg akarok keresztelkedni.” Ezt a Krisztusnak történő személyes önkiszolgáltatást nem lehet „bevezetni”, nem lehet liturgikus újításokkal előírni. Ezért mindenkinek egészen *személyes módon* meg kellene erősítenie, pótolnia keresztségi ígérését, amelyet mások tettek meg a helyében. Eközben sokaknak osztályrészül jut Isten szeretetének mélyen megragadó megélése.

4. *Hogyan megy végbe ez a kezdeti tapasztalat, amit nem lehet „csinálni”, mesterségesen létrehozni?* Itt nem akarunk elméletileg, tudományosan beszélni róla, hanem megpróbáljuk egész egyszerűen leírni. A Biblia mindig viszonyba hozza egymással Istennek az emberrel kötött szövetségét és a házastársi szövefséget. A hitetlenség

ennek megfelelően *házasságtörés*. Evvel világossá válik, hogy nem elég a szándék: szeretni akarom Istent, hiszen a házastársaknak sem csupán szándékukban van egymást szeretni, hanem *megélik* szeretetüket, tudatában vannak, tudják, hogy szeretik egymást, s ezért beszélni is tudnak róla másokkal, tanúságot tudnak tenni róla. Olvassunk el néhány szöveget az Ószövetségből. Ózeásban ez áll: „Eljegyezlek magamniak örökre, eljegyezlek igazsággal, törvénnyel, jósággal és szeretettel. Eljegyezlek hűséggel, hogy megismerd, hogy én vagyok az Úr” (2,20-22). Így is fordíthatnánk: *hogyan megtapasztald, hogy én vagyok életed – életedek – Ura. És Izaiásban ezt olvassuk:*

Mert az Úr örömét találja benned
és feleségül választja földed.
Ahogy a legény elveszi a szűzet,
újjáépítőd feleségül vesz.
A vőlegényt betölti örömmel párja:
Istenned benned örömét találja. (Iz 62,4k)

(Farkasfalvy Dénes ford.)

Nem véletlen, hogy a Biblia egész tartalmát a „szövetség” szóban foglalhatjuk össze. Hiszen a kegyelmi szövetség is a szövetséges felek személyes „igen”-jéből jön létre; ezért házassági szövetség. Házasságkötéskor a házasságot kifejezetten megkérdezik: Akarsz-e maradandó szövetséget kötni az itt jelenlevő férfival, az itt jelenlevő nővel? Legmélyebb kifejezését azután a házasság szövetsége a testi egyesülésben találja meg, amely az „igen” kifejezése és beteljesedése. Ezt a folyamatot a Biblia ősi nyelvei a „megismerni” szóval jelölik (Ter 4,1.17; 1Sám 1,19; Mt 1,25; Lk 1,34). A szó itt semmiképpen sem pusztán értelmi belátást jelent, amit meg lehetne tanulni, hanem *érzéki megtapasztalást*. A lakoma, mint a lakodalom kifejezője, ugyancsak a közösségnek ilyen érzéki megtapasztalása.

Elmondhatod-e hát magadról, hogy Isten szeretetét ebben az értelemben, személyes szövetségként megtapasztaltad? Ha két ember erősen, hűségesen, bensőségesen szereti egymást, ha házasságot kötöttek, akkor megváltozik az életük. A keresztségben Isten már belépett az életedbe, — de van-e olyan konkrét, jár-e annyi következménnyel számodra a keresztségi szövetség, mint a házastársaknak a házassági szövetség? A hitvesi szeretet min-

denestül emocionális. Téged is érzelmeid, emócióid mélyéig megragadott-e az Isten?

Az a tapasztalat, amelyről itt szó van – mondhatnánk végül – az Istennel való személyes találkozásban, *érintkezésben* történik. Nem pusztán könyvből merített tudás, hanem szívünk mélyén talál el. Ilyen tapasztalat áll magának az Egyháznak a kezdetén, amint Lukács leírja nekünk. A pütkösi tapasztalat mindenestül a megtérés élménye, hiszen képessé teszi az apostolokat, hogy a zsidó hatóságok halálos fenyegetései ellenére tanúságot tegyenek hitükről (Csel 4,20), míg azelőtt sem Jézus halálával, sem a saját halálukkal nem álltak benső viszonyban, hisz Jézus halálakor mind elmenekültek, és a Tizenkettő a keresztszék alatt sem volt ott. Azután pedig érzékekkel észrevehető megnyilatkozásokban is meg kellett mutatkozniuk bennük a pütkösi élménynek, mert a jelenlevő „minden népből való vallásos férfiak” egészen magukon kívül voltak, – mondja Lukács. Egyesek még gúnyolódtak is: „Teleítették magukat édes borral” (Csel 2,13). Péter azután a következőképpen magyarázza meg az eseményt pütkösi prédikációjában: „Azután, hogy (Jézust) az Isten jobbra föl emelte, kiárasztotta az Atyától megígért Szentlelket, *ahogy látjátok és halljátok*” (Csel 2,33). Péternek ez a tanúbizonyossága, amely egyben saját hitélményéről való tanúságtétel volt, nyilvánvalóan igen mélyen megrázta hallgatóit, mert Lukács ezt írja: „E szavak szíven találták őket” (Csel 2,37). Vagyis a kívülről jövő érzéki hittapasztalat mély belső megrendültséget idéz elő, ez pedig kiváltja a kérdést: „Mit tegyünk, testvérek?” A Lélek adománya tehát mások számára érzékileg teljesen észrevehető, megmutatkozik az élet megváltozásában, a Lélek gyümölcseiben: örömben, békében, szabadságban, valamint Isten dicséretében, a nyilvánosság előtti megvallásban. A Lélek minden adománya ilyen érzékileg észrevehető jele az ő jelenlétének, amint ez Pál – így nevezhetjük – pütkösi történetében áll (1Kor 12,7). A Lélek adományaiban, a Lélek gyümölcseiben Isten szeretete „foghatóvá”, megtapasztalhatóvá válik számunkra. Ez a gondolat talán meglehetősen idegen tőlünk, és talán mi magunk építünk barrikádokat, amennyiben egyáltalán nem tartjuk lehetségesnek Istennek ilyen megtapasztalását, ilyen közelségét. Ezért végezetül még mondanunk kell valamit Isten-elképzeléseink egyoldalúságáról.

5. Mennyiben kell kiigazítanunk Istenről alkotott elképzeléseinket?

Mi jut egész önkéntelenül eszedbe, ha az „Isten“ szót hallod? Nagyon fontos, hogy most egy pillanatra elgondolkodjunk ezen. Talán ilyen fogalmakra gondolsz: Atya, Teremtő, Kezdet, legmagasabb Lény, vagy még ez is eszedbe jut: Szeretet. De bizonyára nem szerepel „Jézus Krisztus“, és egész biztosan nem a „Szentlélek“. Ezt a kísérletet már gyakran megcsináltam emberekkel, akikkel érintkezem. Sohasem kaptam a kérdésre ezt a feleletet: Szentlélek. Ebben Istenről alkotott elképzelésünk végzetes egyoldalúsága mutatkozik meg. Hiszen a Szentlelket együtt imádjuk és dicsőítjük az Atyával és a Fiúval, mint a Credóban mondjuk; nem kevésbé Isten, mint az Atya és a Fiú, sőt ő „az Úr, az Elevenítő“, aki a prófétákon át szólt, aki életre ébreszt és feltámaszt bennünket a történelem végén, és ma is meggyőződéses keresztény életre ébreszt. Ha nem hiszünk az elevenítő Szentlélekben, akkor nem is leszünk nyitottak bennünk való működése iránt.

Ezért egy további kérdés: Mi jut önkéntelenül az eszünkbe, ha a „Szentlélek“ szót halljuk? Talán galamb vagy tüzes nyelvek? Azonnal érezzük, milyen halvány elképzelések, képek ezek a Szentlélekről. Valójában nem tudjuk őt elképzelni magunkat, nem tudunk képet alkotni róla, nem tudjuk lefesteni. Nem állíthatunk fel egy szobrot a templomban ezzel az aláírással: „Szentlélek.“ Mert a Szentlélek nem lett emberré, mint a Fiú. Nem jelent meg testileg egy emberben. Mindannyiunkkal, sok emberrel van kapcsolatban: egyetlenegy isteni személy a sok emberi személyben. Ugyanaz az Atyában, Jézus Krisztusban és mibennünk. A „mi“ olyan megtapasztalását teszi lehetővé, amely messze túlszárnyal minden emberi közösségi tapasztalatot. Ha pl. Pál ezt mondja az első korintusi levélben: „*Mindnyájan egy Lélekben egy testté lettünk a kereszttségben . . . mindannyiunkat egy Lélek itatott át*“ (1Kor 12,13), akkor ez a „mi“ a Szentlélek jelenlétét jelenti bennünk és közöttünk.

Nem tudjuk itt megvizsgálni az Ó- és Újszövetség sokféle kijelentését a Szentlélekről, Isten Lelkéről. Összefoglalóan ezt mondhatjuk: a Szentlélek az Újszövetségben az *Atya és a Fiú ereje*, dinamikája, amellyel ezek az isteni személyek bennünk és közöttünk jelen vannak és működnek. A Szentlélek nem „valaki“, aki mintegy velünk szem-

ben, előttünk áll, hanem erő, Krisztushoz és az Atyához vezető dinamika. Még ha a Szentlélekhez imádkozunk, akkor is csak ugyanannak a Léleknek az erejében tehetjük ezt; mielőtt imádkozunk, már ott van bennünk. „Valóban köztetek az Isten!” (1Kor 14,24k) Ezt a köztünk levő Istent nevezi az Újszövetség Szentléleknek. Isten tehát nemcsak a mindenható Teremtő *főlttünk* és teremtésén *kívül*, hanem mint Szentlélek, mint Jézus Krisztus és az Atya Lelke, érzékeinkkel megtapasztalhatóan *jelen van közöttünk!* Hiszen a Lélek adományaiban a Szentlélek érzékelhetően megjelenik. Ezért nyomatékosan ki kell emelnünk: az Atyaistent, akit Teremtőnek hívunk, nem láthatjuk, nem hallhatjuk, róla magáról nincsen érzéki tapasztalatunk, mert a Teremtő Isten nem része a teremtésnek, nem jelent meg egy csillagzatban, egy fában, egy állatban. Tehát nevelésünk és tanításunk folyamán helyesen értették meg velünk, hogy Isten önmagában és önmagáért él a teremtésen kívül. De ez a Teremtő Isten igen hamar amolyan égi felügyelővé válik, aki kívülről figyeli a világot. Gyermekek között ezt a kicsit fenyegető versikét tanultam: „Ein Auge ist, das alles sieht, selbst was in finsterner Nacht geschieht.“ (Van egy szem, mely mindent lát, még azt is, ami sötét éjszaka történik.)¹ Ennek az Isten-elképzelésnek egyoldalúsága lett a modern ateizmus egyik gyökere. Ezért nyomatékkal rá kell mutatnunk újból a Biblia üzenetére: ez a Teremtő Isten Jézus Krisztusban *közel jött hozzánk*. Azok, akik őt látták és hallották, minden további nélkül Istent, az Atyát látták és hallották! Ugyanilyen fontos a harmadik kijelentés: hogy ti. *Jézus*, akit földi alakjában többé már nem láthatunk és nem hallhatunk, Szentlelkében *közel jött hozzánk*. Ha látjuk és halljuk, hogyan hisznek mások, hogyan adják át magukat dicsőítve és hálálkodva Istennek, akkor magából Isten és Krisztus Lelkéből látunk és hallunk valamit. Teológiailag teljesen vitathatatlan, hogy igazi Isten-élmény csak az ő Szentlelkében és Jézus Krisztus által lehet bennünk.

Mi következik ebből számunkra? Alapvetően ki kell-e igazítanunk Istentől alkotott elképzelésünket?

Befejezésül a Jelenések könyvéből szeretnék elolvasni egy szöveget, egy prófétai szót, amely sok mindent össze-

¹ Vö. a versikét a hajdani iskolásgyerekek vonalzóján: „Isten szeme mindent lát, — El ne lopd a léniát!” (Ford.)

foglal ennek az előadásnak a tartalmából: „Buzdulj fel, és tarts bünbánatot (térj meg)! Nézd, az ajtóban állok és kopogok. Aki meghallja szavam és ajtót nyit, bemegyek hozzá, vele eszem, ő meg velem“ (3,19). Istened az ajtódban áll és kopog. Veled akar étkezni, meg akarja tapasztaltatni magát keresztény testvéreiden át és szíved mélyében. Talán olyan messzire vezet, hogy a következő hetekben egyszer be tudsz zárni minden ajtót, amely nem Isten felé nyílik, és kinyitod azt az egyetlent, amelyen Istened kopog. Végy hát időt magadnak Istened számára! Minden nap legalább egy jó félórát. Ha igazán beengeded magadba az élet szavát, akkor majd megtapasztalod, hogy Isten a maga valóságában közel van hozzád.

III. ELSZAKADÁS

Az Istentől való elszakadás eredete az iránta való bizalmatlanság

Hogyan fordulhat elő, hogy egy ember inkább akar Istentől elszakadva élni, mint hogy egészen rábízza magát a szeretet Istenére, visszaadja magát neki? Mi választ el bennünket valójában Istentől? A harmadik héten meg akarjuk mutatni, hogy az Istentől való elszakadás eredete a bizalmatlanság. Bizalmatlanság Isten és mások iránt. Három lépésben akarjuk ezt kifejteni. Először megmutatjuk, hogy Isten üdvössége: gyógyítás. Azután szeretném megmutatni, hogy mindegyikünk bizalmatlan Isten iránt. Végül pedig egy imát mondanék el emlékeink és igényeink gyógyulásáért. Ezzel egyben bizonyos határvonalhoz jutottunk kurzusunk folyamán. Az első három héten ugyanis elsősorban a mi személyes viszonyunkról van szó Istenhez – a tiedről, az enyémről –, míg az utolsó négy hétben rendelkezésére bocsátjuk magunkat mások hitének szolgálatára.

1. Isten üdvössége mint gyógyítás

A keresztség – így halljuk az Újszövetségben – a bűnök megbocsátására történik. Ezen két dolgot kell érteni. Isten elengedi nekem azokat a bűnöket, amelyekért egészen *személyes* felelősséget hordozok; de azokat a sérüléseket is meggyógyítja bennem, amelyeket *mások* bűne idézett elő, amelyek bizalmatlanná tettek iránta. Félelmetes formái vannak az Istentől elszakadt életnek. Egyesek

szeretnének eltalálni Istenhez, de elszakadva élnek tőle, anélkül, hogy tudnák, miért. Ugyanis nem elég a pusztá *szándék*, hogy visszatérünk Hozzá, hanem meg kell engednünk, hogy behatoljon lelkünk mélyébe. Mert mindegyikünk bizonyos negatív élményeket, fájdalmas emlékeket hurcol magával, tudattalanjának mélyébe visszaszorítva. Nemcsak elbűvölő pozitív élmények választanak el Istentől, hanem éppen ezek a fájdalmas tapasztalatok, mély csalódások. Ezért meg kell tanulnunk, hogy Istennel szemben ne ragaszkodjunk belső sérüléseinkhez, meg kell engednünk neki, hogy sok mindent jóvátegyen, és gyógygítson bennünket. Minden ember életében van egy sebes pont. Ezen a harmadik héten arról van szó, hogy ezt föl ismerjük, és kérjük Istent: gyógygítson meg bennünket éppen ott, ahol a legsebesebbek vagyunk. Az ilyen gyógyulás hosszabb folyamat. Akkor kezdődött meg igazán, ha ezekre a sérülésekre és fájó tapasztalatokra szomorúság, felháborodás, szégyenkezés, Istennek tett szemrehányások nélkül tudunk visszagondolni. Meg kell tanulnunk – egészen emberi módon szólva –, hogy Szentlelkének erejében kiengesztelődjünk az Istennel, mintegy *megbocsássuk* neki, hogy sok mindent megengedett, amit nem értünk, és sohasem fogunk megérteni. Nem követelt-e életünkben túlságosan sokat tőlünk? Talán önhibánkon kívül szenvedéseket mért ránk? És alapjába véve nem borzasztóan kegyetlen-e ez az Isten, ha megenged annyi igazságtalanságot, koncentrációs tábort, milliónyi éhező gyermek kínját? Nem válik-e az ember szükségképpen bizalmatlanná az ilyen Isten iránt, ha mindegyikünknek egészen személyesen azt mondja: „Veled vagyok, kezembe írtalak“, – ha az egész emberiségnek mondja: „Én vagyok a ti Isteneitek?“ Miért kell ártatlanoknak szenvedni? Nem rettenetes zsarnok-e alapjában véve ez az Isten?

Elmélkedjünk talán egy kicsit közelebbről azon, miért élünk Istentől elszakadva. Talán már érezzük, hogy igazából nem valami titáni gőg az elszakadás kezdete, hanem egy megmagyarázhatatlan bizalmatlanság. Az „ösbizalom“, hiánya Istennel szemben. És ez a hiány sokszor nem a magunk, hanem mások hibájából jön létre: őseinkéből, sőt minden előttünk élt emberéből. Ezt az örökölt bizalmatlanságot *eredeti bűnnek* is mondjuk.¹

¹ A német „Erbsünde“ (örökölt bűn) szó itt kifejezőbb. (Ford.)

A keresztségkor megkérdezik a keresztelendőt: „Ellene mondasz a sátánnak?” Így is föl lehetne tenni a kérdést: „Ellene mondasz-e az Isten iránti bizalmatlanságnak?” Szellemünk mélyéből ugyanis mindig újból óvás emelkedik, más emberekkel való negatív tapasztalataink alapján: Ne bízz senkiben, Istenben sem!

Isten mindegyikünket meg akar gyógyítani. Mélyen, abban a mélységben, amelyet az Újszövetség „szív”-nek is nevez. Mert a szívből törnek elő érzelmeink, törekvéseink, elhatározásaink, de aggodalom, szenvedés, szeretet, vágy is. Isten itt, lényünk legmélyén akar megragadni, meggyógyítani azokból a sebekből, amelyeket fiatalkorunk óta a környező világ ütött rajtunk. Ezek a belső sérülések nincsenek hatalmunkban, csak odatárhathatjuk őket Isten elé, hogy tegye meg bennünk azt, amit senki, egyetlen más ember és mi magunk sem tudunk megtenni: vegye el tőlünk iránta táplált aggodalmunkat, alaptalan aggodalmunkat.

2. Ezért most másodjára meg szeretném mutatni, hogy *mindegyikünkben mély bizalmatlanság dolgozik Isten iránt*. Ma jobban tudjuk, mint azelőtt, hogy sok ellenállás Istenrel szemben nem a világos tudatunktól, szabad akaratunktól függ, hanem a külvilágtól közvetített magatartásoktól és szokásoktól is. Születésünktől fogva olyan világba növünk bele, amelyben Isten kegyelme nem tud teljesen kifejlődni, mert környezetünk állandóan bűnre izgat, más emberek bűne megakadályoz, hogy növekedjünk Isten kegyelmében. Hiszen a bűn sohasem pusztán magánügy, még akkor sem, ha senki sem tud róla: következményekkel jár az emberi környezetre nézve, közösségi jellege van, – éppen úgy, mint Isten kegyelmének, a Szentlélek meg tapasztalásának is. Ha pl. haragomban rákiáltok valakire, akkor a másik minden valószínűség szerint ugyanúgy viszonozza: visszakiabál. Saját haragom tehát a másik haragjában visszatér hozzám, és további méregkitörésekre izgat. Látjuk ezen a példán, hogy saját bűnömmel bűnös környezetet teremtek magam körül. A Biblia megtanít, hogy ez kezdettől fogva így volt; hogy minden előttünk élő ember felelősséget hordoz a világban tapasztalható bűnös almagatartásokért. Saját bűnöm megtestesül, érzékelhetővé válik, tárgyasul környezetemben, embertársaimban. Ezt a bűnt nevezi az Újszövetség „a világ bűnének” vagy „a világban uralkodó bűnnek” is. Ebben az ér-

telemben beszélünk ma „eredeti bűn“-ről. Nem csupán egy elképzelt emberpárra megy ez vissza, az állatvilágból emberré való fejlődés kezdetén, hanem minden ember részes ebben az eredeti bűnben, ebben az örökölt bizalmatlanságban. Világunk állandó felszólítás a rosszra, és ebben én magam is vétkes vagyok.

De bennünk magunkban is fölmerül egy rejtélyes hajlam, hogy feleljünk erre a felszólításra, és csakugyan vétkezzünk. E hajlam eredete az Isten iránti bizalmatlanság. Ha átengeded magad neki, annak a következménye a félelem, és ez abban a mértékben növekszik, ahogyan küzdeni próbálunk ellene.

Csakugyan igaz, hogy mindegyikünk bizalmatlan Isten iránt? Hogy ezt megmutathassuk, először röviden meg kell említenünk: mi a *hit*. A bűn csak a hit háttérében válik világossá. A hit legelső kezdete az a bizalom, hogy az önmagát nekünk kinyilatkoztató Isten igazat mond, hogy nem csal meg bennünket és teljesíti ígéreteit. Ez a bizalom a következő mondatban jut kifejezésre: „Én hiszek *neked*“, „én bízom *benned*“. Ez a személynek szóló hit (Du-Glauben). Meg kell különböztetnünk a tartalmi hittől (Was-Glauben): „Hiszem, *amit* mondasz.“ Az *ősbizalom* kifejezéssel is körülírhatjuk. Lk 18,17-ben ez áll: „Aki az Isten országát nem *gyermekhez hasonlóan* fogadja, az nem jut be oda.“ A mondás értelme: Olyan gyanútlanul és bizalommal kell nekünk is Istenre bízni magunkat, amilyen a gyermek szülei vagy a vele kapcsolatban álló személyek iránt. Aki nem így viselkedik Isten irányában, sohasem fogja igazán megtapasztalni őt. Próbáljuk csak fölidézni gyermekkorunk legrégebbi emlékeit: Minden körülmények között szüleink közelében akartunk lenni, náluk kerestünk védeltséget, otthont. Semmiképpen sem a bizalmatlanság volt első mozdulásunk velük szemben, hanem a gyermek nagy, ősi bizalma, amely mindent szüleitől vár. Az édesanya a kisgyerek számára az, aminél nagyobbbat nem lehet várni, olyasmi, mint a bizalom paradicsoma. A kisgyerek egészen őseredeti, szoros egységben él édesanyjával, teljes testi közelségben; minden erejével, lelkének egész, még tudattalan mélyével hozzá tartozik. De ma azt is tudjuk, hogy már ebben az első szakaszban komoly csalódások ébrednek a kis emberkében, amelyeknek későbbi következménye a sokszor alaptalan bizalmatlanság az emberek, sőt Isten iránt.

Mint felnőtt, öntudatra és szabadságra ébredt emberek már nem tanúsíthatjuk Isten iránt a gyermek egészen tudattalan bizalmát. De a Biblia arról tudósít, hogy a felnőtt ember számára is lehetséges az Istennel való bizalmas érintkezés „paradicsoma”. A paradicsom leírása a bibliai szerzőknél előfeltétel az ősbűn leírásához. Az ősbűn pedig végső soron a bizalmatlanság: Isten egészen más is lehet, mint amilyennek irántunk mutatkozik. Isten az önmagával való meghitt érintkezés paradicsomába teremtette az embert, és csak egy parancsot adott neki: „*Sohase engedd át magad a bizalmatlanságnak irányomban!*” Ez a legmélyebb értelme „a jó és gonosz megismerésének fájáról” szóló elbeszélésnek.

Hogy mi a bizalmatlanság, azt már bizonyosan megfigyelted saját magadon. Valaki ígért neked valamit: segítséget, támogatást, ami szabadon módjában áll. Iránta érzett bizalmadat mindig szükségszerűen kíséri a bizalmatlanság lehetősége. Nem vagy egészen bizonyos benne, beváltja-e a másik az ígérését, hiszen nem rendelkezhetsz a szabadságával. Talán egészen másképp fog viselkedni, mint ebben a pillanatban ígéri! Ha mégis megbízol benne, akkor ez a bizalom egyben a bizalmatlanság lehetőségének a legyőzése, hisz különben nem tudnál szabadon bízni benne. A bizalmat nem lehet kikényszeríteni, hanem szabad megnyilvánulás: Ha akarnád, bizalmatlan is lehetnél a másik iránt! Ha azután csakugyan átengeded magad ennek a mindig lehetséges bizalmatlanságnak, és talán még bele is lovalod magad, akkor a bizalmatlanság aggodalomná válik: Talán csakugyan úgy fog viselkedni a másik, mint félelmed sugallja: nem tartja meg az ígérését. Megmutathatnánk, hogy ez az *alaptalan, túlzott aggodalom bűnös*. De ha egyszer átengedtük magunkat a bizalmatlanságnak, akkor saját erőnkől nem evickélünk ki többet belőle. Ez nem kevésbé áll Isten iránti, mint más emberekhez való viszonyunkra. Csak maga Isten ajándékozhat nekünk – ha hagyjuk – nyugodt, görcs nélküli bizalmat, azt az ősi bizalmat, amelyet tisztán észokokkal nem lehet már megalapozni.

Minden mély emberi szeretetet, különösen kezdetben, ilyen bizalmatlanság kíséri. Ha pl. két ember kölcsönösen biztosítja egymást: „Szeretlek”, akkor a háttérben mindig ott leselkedik a bizalmatlanság is: talán mégsem bizonyul igazinak a szeretet, talán az egyik uralkodni akar a mási-

kon, elnyomni a másikat. Ki marad felül? Igazán ahhoz akar-e hozzásegíteni a másik, hogy jobban önmagammá válhassak, vagy csak kihasználja saját önbizalmának erősítésére? – Ugyanez megmutatkozik az emberek és népek egymás közti társadalmi, szociális, gazdasági, politikai kapcsolataiban is. Az ipari államokban ma az emberek nem elsősorban természeti katasztrófáktól félnek, hanem féltjük a megtakarított pénzünket, féltjük a munkahelyünket, féltjük az öregségünket. A teljesítménytársadalom vetélkedését állandó bizalmatlanság kíséri, hogy az egyik jogtalan előnyöket akar szerezni a másikkal szemben. Állandóan féltjük a presztizsünket. Ugyanígy félnek egymástól a népek és nemzetek is. A túlzott aggodalom a háborúk, elnyomás és kizsákmányolás kezdete!

3. Az emlékek és igények gyógyulásának területén Istennek ezt az ajándékát most megkaphatnánk. Lehet, hogy a következő megfontolások és *imák* nagyon nyugtalanítják majd valamelyikünket. Olyan problémák merülnek föl, amelyekkel saját maga nem tud zöldágra vergődni. Akkor forduljon tapasztalt emberhez vagy pszichológushoz. Az itt következő szövegek nem pszichoterápiai pótlékok! Olyan problémákat és kérdéseket is Isten elé tárunk bennük, amelyek nem illenek személy szerint mindenkire. Ezeket ismerősökre emlékezve terjeszd elébe, nem dölyfös fölénnyel, hanem hogy jobban meg tudd érteni, jobban tudd szeretni őket. Szeretnék most mindenkit arra kérni: helyezkedjék Isten elé, minden feszültség nélkül, egészen feloldódva. Legyen testtartásod kényelmes, nyugodt, nem görcsös. Lépj Teremtőd elé alázattal és bizalommal. Minél tovább imádkozunk, annál inkább leoldódnak rólunk gátlásaink Isten előtt.

„Uram, Istenem, eredetem és célom! Te vagy a történelem Ura, Úr az én életem története fölött is. Teremtő erőddel jelen voltál, amikor szüleim egyesültek, és amikor azután anyám ölén növekedtem. Neked köszönöm létemet; és köszönöm azt is, hogy most, ebben a pillanatban egész életemet visszaadhatom neked, annak a bizalomnak szabadságában, amellyel te magad ajándékozol meg. Emlékeimben nem tudok visszamenni életem legkezdetéig, de „a te szemed látta, hogyan jöttem létre” (Zsolt 139,16). Te ismered mindazt a körülményt szüleim, anyám életében, ami talán mindmáig rám nehezedik, s akadályoz, hogy egészen eltaláljak hozzád és önmagamhoz. Nem én akarom magamat, nem magam terveztem meg jellememet,

*adottságaimat. Nem tudom felfogni, miért van szenvedés, miért kezdődik el már a születéssel. De bízom benned: Te engem és minden embert kezdettől fogva szerető gond-
dal kísértél. Fiad minden csalódásomat és kétségbeesése-
met, minden csalódásunkat és kétségbeesésünket magára
vette és átszenvedte. Köszönöm neked, hogy az ő szenve-
déseinek erejében meg akarsz gyógyítani, és máris elkez-
ded, most, ebben a pillanatban.*

*Én ugyan már nem tudok születésem folyamatáról és
első életévemről sem. De ma tudom, hogy édesanyám,
vagy az őt helyettesítő ember a nagy-nagy bizalom para-
dicsomát képviselte számomra. Talán már akkor megkez-
dődt bennem a bizalmatlanság, az aggodalom, az ellen-
ségekedés is. Talán még től nem ébredt szellemem va-
lami csalódást őrzött meg a mélyében . . .*

Uram, most mindezt visszaadom neked."

Próbálj visszaemlékezni gyermekkorodra, ifjúságodra. Milyen viszonyban volt veled édesanyád? Talán több anyai szeretetre lett volna szükséged, úgyhogy még most is az elismerés éhsége hajt? Vagy túlzott gondoskodás és sze-
retet légkörében nőttél fel, úgyhogy most túlzott várako-
zással fordulsz környezeted felé? És milyen viszonyban voltál édesapáddal? Talán egész fiatal korodban több atyai szeretetre lett volna szükséged, szilárdságot, önbizal-
mat adó, erős szeretetre, amely csakis az édesapától jö-
het? Élettörténetedet ugyan nem tudod meg nem törtéنتé
tenni, — de Isten maga volt mindig is atyád és anyád, és
most újból az akar lenni. Ezért életkörülményeidnek meg-
felelően gondold meg az itt következő szentírási szavakat,
„az élet ígéit”. Isten Lelke szívedbe fogja adni a választ
rájuk. Izaiás prófétából olvasunk: „Megfelelkezhet-e gyer-
mekéről az asszony, saját fiáról az édesanya? És még ha
az megfelelkezne is gyermekéről: *én akkor sem feled-
kezem meg rólad.* Nézd, a tenyeremre rajzoltalak” (Iz 49,
15k). „Mint az anya vigasztalja fiát, úgy vigasztallak meg
én titeket!” (Iz 66,13) A zsoltárokból pedig ilyeneket talá-
lunk: „Ahogy az apa gyengéd gyermekéhez, — az iránt,
aki féli őt — az Úr irgalmat érez” (103,13). „Ő el ne űz,
ó el ne hagyj, — megváltó Istenem! — Apám-anyám itt
hagyhat árván, — az Úr majd befogad” (27,9k).

Add most vissza ennek az atyai és anyai Istennek a
gyermekkorodat. Meg fogja gyógyítani:

*„Uram, Istenem! Te tökéletes vagy, csakis Te vagy a töké-
letes, önzetlen szeretet. Engedd mindig jobban megtapasz-*

talnom, hogy a gyermeked vagyok, hogy megismételhetetlen emberségemben fontos vagyok előtted, hogy igent mondasz rám. Gyógyítsd meg legbenső ösztöneimet és törekvéseimet minden túlzásból. Engedd megtapasztalnom szerető közelségedet, ha túlságosan kevés szeretetben, dicséretben, elismerésben volt részem. Ha pedig már mint gyermek túlzott dicséretet, hamis elismerést kaptam, akkor végy el tőlem minden hamis biztonságot, minden túlzott önbizalmat és minden önmagamért való aggodalmat!

Kérd most Istent mindannak a sérülésnek gyógyulásáért is, ami testvéreidhez fűződő viszonyodból maradt vissza. Talán kivételeztek a fivéréddel, a nővéreddel. Talán sohasem szeretted a testvéreidet igazán:

„Életemnek Istene, hadd gondolok most rájuk mélyseges kiengesztelődő készséggel. És ha legközelebb találkozik velük, legyen közöttünk jelen a te megbocsátó, önzetlen szereteted. Takarítsd el az útból mindent, ami közöttünk áll. Már most köszönöm neked, hogy mindezt rendezni tudod, és rendezni is fogod.“

Sokunk számára az iskolába járással kezdődtek az első terhes tapasztalatok és belső sebek. Próbálj visszagondolni iskolás korodra. Egyesek az osztály legjobbjai közé tartoztak, és így túlzott igények ébredtek bennük az élettel szemben. Első sikereiket aratták, öntudatosak lettek, örömük telt abban, hogy hatalmasok és erősek. Alig tanultak másokat megérteni, és csak a saját erejükben bíznak. Ha a környezeted, szüleid, tanítóid ilyen magatartásokat tápláltak benned, vidd most ezeket Isten elé! — Mások számára már akkor megmutatkozott az élet terhe: a tanítók igazságtalanul bántak velük, mellőzték, csak ritkán dicsérték őket. Talán már akkor elkezdted magadba húzódnival, aggodalmas lettél. Talán sohasem ébresztették föl benned a képességet, hogy kibeszéld, másokkal közöld magad. Akkor nem tudott kifejlődni az önbizalmad, és most, mint felnőtt, azzal állsz érte bosszút, hogy semmi tekintettel nem vagy másokra, elnyomod őket. Vidd ezt most mind személyes imában Istened elé, és kérd arra is: jöjjön létre olyan társadalom, amelyben a gyermekek elnyomás nélkül, de helytelen elmagányosodás nélkül is tudjanak felnőni.

Azután következett az érés ideje, az első mélyről jövő lelkesedés és ígézeté, az első személyes csalódásoké. Milyen életfelfogás uralkodott akkor környezetedben?

Becsvágy? szolgálalkúság? vagyon utáni túlzott törekvés? Milyen igényeket ébresztettek föl vagy nyomtak el benned? Vannak-e első szexuális tapasztalataid között olyanok, amelyek a mai napig sem gyógyultak be? Idézz vissza mindent az emlékezetedbe, nyugodtan, görcs nélkül, minden részlettel és körülménnyel együtt, és köszönettel Istennek mégis mindig nagyobb szeretetéért és közelségéért. Ő az úr életed története fölött!

„Istenem, kérlek mindazoknak az élményeknek a meggyógyítására is, amelyeket serdülő koromban szereztem. Először lelkesedtem igazán, megigéztek más emberek, és olyan társadalomba nőttek bele, amelyben a szívem sohasem tudott egészen Hozzád ébredni. A világ bűne körülvelt és mélyen rám nyomta bélyegét, egészen eddig az óráig. Engedd, hogy eltávolodjam mindettől, hogy a te erődben, felőled szemlélve teljesíteni tudjam feladataimat a társadalomban és a magam helyén. Te gyógyítsd meg azokat a sebeket, amelyeket a bizalmammal való első visszatérés, a gonoszság első maradandó megtapasztalása hagyott hátra bennem, s amely még mindig bizalmatlanná tesz veled szemben. Gyógyíts meg minden hajótörött reményt, túlzott igényt, amit emlékezetem ebből az időből megőrzött. Arra is kérlek, bocsásd meg mindazt a csalódást és sebet, amit én szereztem másoknak. Talán nem mindig gonoszságból, hanem tudatlanságból. Te magad változtasd át mindezt az élményt, s engedd, hogy szomorúság, szégyen és elfojtott harag nélkül tudjak visszagondolni rájuk. Fiad sem tette meg nem történtté a történelem pusztításait és gonoszságait a kereszten, hanem átváltoztatta. A te kegyelmed mindig még nagyobb, mint a világ akármilyen nagy bűne. Te magad engesztelj ki magaddal, magammal és az emberekkel.“¹

Hogyan ment azután hivatásod gyakorlása? Talán nem haladtál úgy, mint kívántad. Irigység buzgott föl benned, gyűlölet és új ellenségeskedések a könyörtelen teljesítményi társadalomban. Biztonságra törekedtél, egzisztenciát építettél föl magadnak, de talán túlságosan önmagadban, sikereidben, vagyonban, túlzott jólétben kerested az otthont és a biztonságot:

„Gyógyíts meg, Uram, önmagam megbiztosításának túlzott, önző szükségletéből, hogy így jobban képes legyek nemcsak saját hasznoméért dolgozni, hanem hivatásomat másoknak és a társadalomnak való szolgálat és a te ke-

¹ Vö. Ady: „Békíts ki magaddal s magammal, — Hiszen Te vagy a béke.“ (Ford.)

gyelmi adományod gyanánt felfogni. Gyógyítsd be a sebet, amelyeket társadalmi csoportok kölcsönösen ütnek egymáson; gyógyítsd meg a munkásvilágban a kölcsönös elnyomás emlékeit, és engedd: hadd járuljak hozzá, hogy a szükséges társadalmi változásokra ne gyűlöletből törekedjenek az emberek, hanem azért, mert te vagy a történelem Ura!”

Bocsáss meg egyházadnak is, ha nem mindig állt a jogfosztottak és elnyomottak oldalára. Bocsáss meg neki, anélkül, hogy elhallgatnád előtte azt a bírálatot, amire indítást érzel. Így majd te is hozzájárulsz, hogy az egyház, Jézus szavaira és tetteire emlékezve, visszanyerje szabaddító erejét a gazdagok és hatalmasok társadalmában.

A kiengesztelődés szabadító erejének ki kell hatnia személyes életállapotodra is. Ha *házasságban élsz*, idézd most föl házasságod történetét: minden csalódást, bánatást, tapintatlanságot, sebet, amit egymásnak okoztatok, és kérd Istent, gyógyítsa meg mindezt *gyökerében*, kezdetől fogva. Fogadd el Isten előtt házastársadat olyannak, amilyen. Nem változtathatod meg alapvetően a jellemét, adottságait. Kérd Istent arra is, gyógyítsa meg igényeidet: Ne várj hitvesedtől semmit, amit nem tud megadni neked. Isten már sok házasságot meggyógyított, és most, ebben a pillanatban el tudja kezdeni a tiednek a rendezését is!

Ha *egyedülálló* vagy, özvegy vagy elvált, add most viszsza bizalommal életsorsodat Istennek. Talán más terveid voltak magaddal, nem saját akaratodból választottad ezt az állapotot; kényszernek, fejlődési lehetőségeid elnyomásának érzed. Istennek terve van veled, feladatokat fog neked adni. Nem pótlékul azért, amit kívántál magadnak, hanem azért, mert szüksége van rád, hogy jelen maradhasson egyházában és világában. Léted gyökerében akar meggyógyítani, ott, ahol a legnagyobb sebet hordod!

Ha *szerzetben* élsz, akkor talán ott, éppen ott szereztél olyan tapasztalatokat, amelyek nem Isten felé visznek. Talán csalódtál a szerzetesélethez fűzött várakozásaidban, és most tompa beletörődésben élsz. Engedd, hadd járjon át újra Isten melege és szeretete. Térj vissza hivatásod kezdeti élményéhez, hagyd, hogy Isten maga vegyen el belőled minden kétséget afelől, hogy erre az életre hívtott. Isten szeretete nagyobb a szívéknél! Arra is kérd Istent, hogy megújíthasd szerzetesi ígéretedet; kérd, adjon bátorságot, hogy életedet és halálodat tanúk előtt ismét viszszaadd neki.

Ha az *egyházi hivatalviselők* közé tartozol, akkor szorulsz csak még rá különösen a gyógyulásra. Talán munkád „hiábavalóságának” megtapasztalása „hivatalnokká” tett; talán uraskodásba, hatalmaskodásba fojtod csalódásaidat, ami nem Istentől való, hanem értéktelenséged érzésének kompenzálása, magad csinálta önigazolás. Így a saját csalódottságod talán mindig nagyobb csalódásokat vált ki más emberekben – különösen ha előjáró vagy –, s ezek elfordulnak tőled és az egyháztól. Talán felmorzsolódsz egyházad sokféle intézménye között, vagy a benne uralkodó szakadások és ellenségeskedések miatt szenvedsz. Jobban bízol saját erőfeszítéseidben és stratégiádban, mint a Szentlélek működésében. A Timóteusnak írt második levélben áll: „Éleszd fel magadban ismét Isten kegyelmét, amely kézföltételem folytán benned él. Hiszen Isten nem a csüggedtség, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét adta nekünk. Ne szégyellj hát tanúságot tenni Urunk mellett . . . Ő megváltott és a szent hiátásra meghívott minket, nem tetteink alapján, hanem saját elhatározásából és kegyelméből” (1,6-10). Ez a mondat most mindegyikünkre érvényes. Megmutatja, hogy Isten meg akar szabadítani, meggyógyítani és tanúivá tenni.

Végy ezért magadnak most még egy kis időt, és engeddd, hogy a Szentlélek véghezvigye művét benned. Ő lelked mélyén él és munkálkodik, ő, aki egyedül kutatja ki Isten mélységeit (1Kor 2,10), és ki akar szabadítani lelked sötét mélyeiből. Ahogy a régi himnusz mondja:

Mosd meg, ami szennyezett,
Asszúságra hints vizet,
Orvosold a sebhelyet.
Simogasd a darabost,
Felmelengesd a fagyost,
Útra vidd, ki tévelyeg.

(Veni Sancte)

Isten és Jézus Krisztus Szentlelke! Te vidd végbe most a munkát mindegyikünkben. Vezess el az Atyához, akinek jósága megtérésre hív bennünket. Vezess be, nyiss meg, gyógyíts meg minket!

A keresztségi megújuláshoz hozzátartozik az is, hogy személyes bűneinket odavisszük Isten elé. Ha katolikus vagy, vedd bízvást igénybe a bűnbánati szertartásokat és a bűnbánat szentséget, a gyónást. Ha egyházadban mód nyílik gyónási beszélgetésre a bűnök bocsánatának biztosításával, akkor tedd ezt egyházad szokása szerint. En-

gesztelődj ki Istennel személyes bűneidre nézve is! A vele való kiengesztelődés olyan békét ad nekünk, amelyet a világ nem adhat.

IV. JÉZUS KRISZTUS

Jézus alapélménye – tanúságtétel Istenről

Ha kurzusunk első három hetében Istenhez való egészen személyes viszonyunk állt előtérben, akkor a négy utolsó hét ezen túl nyitottságra és mások hitének szolgálatára akar elvezetni. Isten jelenlétének megtapasztalása bennünk, közöttünk és Istenről való tanúságtétel – egy és ugyanannak a folyamatnak két különböző oldala. Látjuk ezt magának Jézusnak az alakjában. Ő elsősorban nem magánember volt, aki emellett még tanúságot tett az Atyához való viszonyáról, hanem ebben a tanúságtételben látta embervoltának legmélyebb megvalósulását. Istenről való mélységes élménye volt a tanúságtétele, és egyben emberi önmegtapasztalásának legmélyebb gyökere is. Csak akkor fogjuk tudni igazán megérteni őt, ha mi is igazán megnyílunk Lelkének erejében az Istenről tett tanúságtételre, ha részt veszünk vele a Lélek megtapasztalásában a tanúságtétel során. Mielőtt tehát Jézusról beszélünk, el kell mondani, hogyan is történik az egyházban ez a tanúságtétel Istenről, Krisztusról.

Mások tanúságtétele nélkül egyáltalán nem is lehetséges az én tapasztalatom, a te tapasztalatod Istenről, mert a hit hallásból ered, áthagyományozott hitvallásból. Másfelől amikor első ízben tapasztalhatod meg, hogy a te tanúságtételed által egy másik ember újból vagy mélyebben a hitre talál, akkor egyben magad is megérezed, hogy Isten felhasznál téged, hogy igent mond rád, hogy éppen ebben a tanúságtételben megtapasztalod a jelenlétét. Hiszen Isten szeretete abban mutatkozik meg, hogy nekünk adja magát. És ha te életteddel és szavaddal tanúságot teszel Istenről, ha odaadod magad mások hitének szolgálatára, akkor egyben magad is részt veszel Isten önmegtapasztalásában, – úgy, ahogyan Jézus kinyilatkoztatta tanúságtételében Isten tapasztalatát önmagáról.

Ezért először mondjunk valamit a Lélekben való megújulás folyamatáról, mert ebben nyílunk meg a tanúságtételnek. Azután megmutatjuk, hogy Jézus keresztsége a mi Lélek-keresztségünknek ill. Lélekben való megújulásunk-

nak az ősképe. A harmadik részben pedig meglátjuk, hogy a kereszt, az Isten távollétének, az elhagyottságnak az élménye, Istenről való tanúságtételünk maradandó háttére és forrása.

1. Megújulás a Lélekben

Az Egyházat Krisztus állandó megújulásra hívja, mint a 2. vatikáni zsinat mondja. A német szinódus szószerint ezt állapítja meg: „Élő egyházközségek, amelyekben a Lélek sokféle adománya működik össze: ez az egyházi reformfáradozásoknak egyik legfontosabb célja.” De ilyen eleven egyházközségeket és a Lélek adományainak megmutatkozását nem lehet „bevezetni” vagy megszervezni. A plébános nem szólíthatja fel vasárnap az egyházközséget, hogy a következő héten nyilatkozzanak meg bennük a Lélek adományai. Ehhez ébresztésre, fölébredésre van szükség, amit csak maga Isten Lelke tud végbevinni bennünk. Az evangélikus egyházak a reformáció ideje óta mindig újból megnyíltak a Szentlélek ilyen ösztönzéseinek. Így bizonyára ökumenikus esemény, ha VI. Pál pápa az evangelizációról szóló frásában (1975) ezt mondja: „Alapjában véve hogyan is lehetne más formája az evangélium közlésének, mint hogy saját hitélményünket közöljük a másikkal?” Ez a mondat sokunk előtt bizonyára nem tűnik magától értetődőnek. Lexikonjainkban az „evangelizáció” szó még egyáltalán elő sem fordul. Nem magától értetődő, hogy mindegyikünk prófétai szolgálatra, az Istentől származó hittapasztalat közlésére hivatott. Mert ez a prófétai szolgálat, a Lélek adománya, háttérbe szorult, más fontos adományával együtt, mint pl. a gyógyítás, a nyelvek adománya stb. Bizonyos, hogy az Egyházban mindig éltek a Lélek adományai, különben már régen elpusztult volna. Gondoljunk csak az Istentől küldött sok rendalapító kezdeményezte megújulásra, a reformáció lelki ébredésére, gondoljunk az egyházközségekben virágzó sokféle szolgálatra, kezdve a karitástól egészen az orgonistáig, a lektorig stb. Az Egyház jelenlegi helyzetében azonban Isten sok embernek újból ad az evangelizálásra és misszionálásra vonatkozó lelki adományokat is. Az ezekkel való élés föltétele azonban saját magunk mélyebb kiszolgáltatása. A hatodik héten még közelebbről fogunk beszélni erről. Egyelőre állapítsuk meg: *a Lélek adománya születésünktől kapott képesség, amit a Szentlélek megtisztít, megerősít, az Egyház és a világ szolgálatába állít.*

Beszéljünk most először az *imádságról*, mint a Lélek adományáról, mert tanúságtételünknek ez az eredete. Tanúságtételünk csak akkor lehet Istenről szóló tanúbizonyosság, ha az imáadásból forrásokozik.

A második héten már mondtunk valamennyit az imádságról, és azt ajánlottuk, hogy mindenki hangosan és személyesen imádkozzék, ha egyedül van. Egy további lépés, ha ezt egymás között és egymás előtt is megtesszük. Így lesz imádságunk tanúságtétel, imáadásunk mások hitének szolgálata, így kapjuk meg az Istentől eredő, másoknak szóló beszéd ajándékát. Ha együtt imádkozunk másokkal, akkor nem őrájuk figyelünk, hanem a Lélekben Krisztus által az Atyára. Maga a Lélek azután előidézheti, hogy imádságunk vagy prófétai szavunk a másik lelkébe hatol, mélyebb hitre ébreszti. Ezért fölteszem a kérdést: El tudod-e képzelni, hogy *hangosan, személyesen együtt imádkozol másokkal? Átéltél-e már egyszer ilyet? Talán kínos érzés vett közben erőt rajtad? Az volt a benyomásod, hogy itt valaki közszemlére teszi ki magát? kiszolgáltat valamit, ami igazából az Istenhez való személyes viszony csendjére tartozik? — Természetesen vannak Isten-élmények — mondjuk az egészen személyes bűnök tapasztalata —, amit nem teregetünk ki részletekbe minden egymás előtt, hanem a gyónásba tartoznak. De hogyan közöljük másokkal a magunk hittapasztalatát, ha soha egy szót sem szólnunk róla? Hogy ez a folyamat sokak számára először kínos, az azzal függ össze, hogy századok óta azt prédikálták nekünk: „A vallás magánügy! Belső világunkra tartozik. Senkinek sem szabad tudnia róla.“ Sok ember van, akiknek nincs titkuk egymás előtt, de Istenhez való személyes viszonyukat gondosan elrejtik a másik elől. Igazi *tabu* épült föl itt, amelyről az Újszövetség *így* nem tud. Igaz, Máté 6. fejezetében egyhelyütt ez áll: „Ha imádkozni akarsz, menj be szobádba, zárd be az ajtódat, imádkozzál titokban Atyádhhoz, aki a rejtekben van“ (6,6). De ez az intelem a képmutatóknak szól, akik mutogatják jámborságukat az emberek előtt, akik azt akarják, hogy dicsérik őket, amért olyan jól és szépen tudnak imádkozni. Aki a nyilvános imában önmagát mutogatja, az még nem szolgáltatta ki magát egészen Istennek. Nem Istent hirdeti, hanem saját magát. Ezért az előfeltétel: önmagunk kiszolgáltatása Istennek, ami vele szemben az *egyéni életünkől való kiüresedésnek* (Entprivatisierung) egyik for-*

mája. Aki tanúságot tesz, az nem magánemberként beszél, hanem mint Isten követe és küldötte. A „privát” szó „elkülönített”-et jelent. De aki visszaadja magát Istennek, az már nem él elkülönített magánéletet, hanem hagyja, hogy Isten felhasználja a szolgálatban. Sokan csak a Lélekben való megújulás után válnak szabaddá az ilyen Istentől jövő tanúságtételre. Ez a Lélekben való megújulás átfogja egész személyünket, egész élettörténetünket. Itt csak néhány fontosabb oldalát akarjuk felsorolni.

a) Az első a *megtérés*. Csak ezáltal szolgáltatjuk ki magunkat Istennek. Ef 4,22-ben olvassuk: „Változtassátok meg korábbi életeteket, és *újuljatok meg lélekben* és *érzületben!*” A „lélek” szó itt emberi lelkünket jelenti, amelyet a Szentlélek a megtérésben megújít, úgyhogy új emberré válunk. (Hasonlóan Kol 3,9k és Róm 12,2.) Ha tehát most majd a Lélekben való megújulás kegyelmét kéred, akkor a legfontosabb itt a megtérés, amely életed konkrét változásaiban mutatkozik meg, és így mások is fölismertik. Nem leszel jobb másoknál, hanem – ha Isten megadja – jobb, mint azelőtt. És csak ekkor tehetsz tanúságot. Mert nem valamiféle érzelmekről tanúskodunk, hanem tényekről. Ez a megtérés a zsidó levél 6. fejezete szerint *élet-hosszigan tartó folyamat*, és tulajdonképpen nem lehet ugyanolyan erővel *megismételni*, ha egyszer alávetettük magunkat neki; de mindig újból *meg kell újítani*.

b) A második: annak megújítása, ami a *keresztségi ígértetben* történt velünk. A keresztség „a Szentlélekben való újjászületés és megújulás fürdője”, mint Tit 3,5-ben áll. A keresztségben meghaltunk Krisztussal, elfogadtuk saját halálunkat és meghaltunk a bűnnek (vö. Róm 6).

c) A harmadik az a folyamat, amit a Szentírás így is jelez: „*megkeresztelkedés a Szentlélekben*” (Csel 1,5,8; 11,16; Lk 3,16). Ebben Isten megígéri és nekünk ajándékozva a Léleknek azokat az adományait, amelyek mások szolgálatára képesítenek. Jézus keresztsége ennek a folyamatnak ősképe.

d) A negyedik oldal azután a *Szentlélek vezetése* iránti nyitottság. Saját magad tervezed-e az életedet, vagy pedig hagyod magad napról napra vezetni Isten Lelkétől, és az ő akaratát tudakolod? Jobban bízol-e a lelkipásztori tervekben és módszerekben, – vagy rábírod magad a Lélek vezetésére is, aki talán az Egyház új jövőjét akarja megteremtteni?

e) Végül az ötödik: megújult és elmélyült viszony a *szentségekhez*.

Mindezek lelki folyamatok, amelyeket csak Isten Lelke tesz lehetővé bennünk. A Lélekben való megújulás gyakran úgy történik, hogy valaki előlép – talán ez alatt az összejövetel alatt, vagy később –, a szeretetből fakadó odaadás személyes jellegű imájával, utána a jelenlevők hozzálépnek, ráteszik a kezüket, közbenjáró, hálaadó, dicsőítő imákat mondanak. A Lélekben való megújulás imáját mindenkinek személyesen kellene megfogalmaznia. Egyeseket ebben a pillanatban olyan mélyen áthat és megindít Isten jelenléte és szeretete, hogy alig mondanak valamit, csak egész egyszerűen: „Uram, itt vagyok!” Sokakban ilyenkor történik meg az áttörés Isten megélése felé, – ugyanúgy, mint magával Jézussal történt a Jordánban való megkeresztelkedésekor. Ezért hát a második részben foglalkozunk bővebben ezzel az eseménnyel.

2. Jézus megkeresztelkedése a Lélekben, mint a mi Lélekben való megújulásunk ősképe

Kérdezzük meg először: Milyen személyes képed van erről a Názáreti Jézusról? Milyen ember volt? Valaki, aki felebaráti szeretetet prédikált és ezt élénk is élte? Nemes, tiszta ember, aki senkinek sem tett rosszat? Társadalmi forradalmár és reformer? Vagy egyszerűen olyan ember, aki ellene szegült kora politikai és társadalmi áramlatainak? Talán jóakarató rajongó, akit nem értettek meg? Vagy valami szupersztár, akihez csapatokban özönlöttek az emberek, lelkesedésbe ejtette, megigézta őket?

Fontos, hogy egészen *személyes viszonyban* álljunk Jézussal, azzal a Jézussal, akit az evangéliumok festenek le nekünk. De azok nem pusztá életleírást adnak: Az ősegyházban folytatódó pünkösdi tapasztalat fényében meg akarják mutatni nekünk ennek a Názáreti Jézus nevű embernek a legbensőbb lényét, bár tekintetünkkel nem tudunk áthatolni rajta. Minden emberi személy páratlan titok, és ez elképzelhetetlen mértékben áll a Názáreti Jézusra, mert őt semmiféle lélektani szkémába nem lehet beszorítani. Olyan eredeti módon cselekszik, él és beszél, ami megfoghatatlanul új, és mindig is az marad. De éppen ezért érdekelt égetően bennünket, milyen alapvető tapasztalatok határozták meg emberi lényét, hogyan élte meg ő maga Istenhez való viszonyát.

Mi az „*atya*“ szóval szívesen kötjük össze a kérlelhetetlen tekintély, parancsok és tilalmak képzetét. Jézus igehirdetésében és életében viszont azt látjuk, hogy ez a szó az *emberszerető Istent* jelenti, aki megszabadítja és szereti az embereket, aki a béke, az igazságosság és az öröm uralmát akarja megvalósítani, ellentétben a szenvedés, szerencsétlenségek, békétlenség, igazságtalanság, sértő, leigázó elnyomás könyörtelen emberi történelmével. Ez az ember Názáreti Jézus vallási alapélménye, és ennek alapján ő Isten egyetlen tanúja, aki kinyilatkoztatja és elénk éli, kicsoda és milyen az Isten.

Nem tudjuk, hol és mikor tapasztalta meg Jézus önmagában és önmagán ezt az Istenhez való viszonyt. Az Újszövetség nem tudósít bennünket külön „hivatásélményéről“. De föltételezhetjük, hogy prófétikus-karizmatikus kegyelme a Jordánnál való keresztségkor tört elő teljesen, mert ekkortól kezdve lép fel mint Lélekkel eltelt próféta, és tesz nyilvánosan bizonyosságot páratlan Atya-élményéről. Ha tehát tudni akarjuk, hogyan értelmezte és követte az ősegyház Jézus önmagáról való élményét, akkor a keresztségéről szóló tudósításokhoz kell magunkat tartanunk.

Az ősegyházban a Jézus keresztségéről szóló beszámolókat a vízkeresztségre való előkészületül olvasták. Számunkra, akik már megkaptuk ezt a vízkeresztséget, a Lélekben való megújulásunk előkészületül szolgálnak. Olvassuk el tehát Lukács beszámolóját:

„Az egész néppel együtt Jézus is fölvette a keresztséget. És *miközben imádkozott*, megnyílt az ég, és a Szentlélek leszállt rá látható alakban, galambként. Szózat is hallatszott az égből: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem!“ (Lk 3,21k).

Ez az igen józan és rövid tudósítás kimeríthetetlen mélységeket tartalmaz. Csak néhány oldalát emeljük ki.

a) Jézus *fogadja* a Szentlelket. A keresztség az engedelmesség tette. Lukács hangsúlyozza, hogy Jézus *másokkal együtt* kereszteltette meg magát. Hát szüksége volt rá, hogy megkereszteltesse magát, hagyja, hogy valami tör-ténjék vele, s még hozzá olyan ember által, aki mélyen alatta állt? Miért nem saját cselekvő és tökéletes hatalmából kezdte meg nyilvános tevékenységét? Máté a párhuzamos tudósításban megadja a választ. Szövegében Jézus így szól: „Hagyd csak! Mert csak így tudjuk teljesíteni Is-

ten akaratát“ (Mt 3,15). Jézus *semmit sem tesz önkaratából*, az Istenről tett bizonyosságot is úgy fogadja tőle, Atyjától. És ezt nyilvános tevékenységének az elején jelszerűen, prófétai módon ki akarja fejezni. Szenvedőlegesen hagyja magán megtörténni, elfogadja János keresztségét. — Ha tehát egyszer majd előlépsz, hogy a jelenlevők kézföltétele közben a Lélekben való megújulásért könyörögj, akkor te is szenvedőlegesen, odaadóan hagyod majd, hogy valami történjék veled. A Lélek leszáll rád. Leszáll rád, el-telsz vele, elszenveded jelenlétét.

b) Jézus Lélek-megtapasztalása *prófétai tett* volt. Amikor másokkal együtt megkeresztelkedik, tanúságot tesz róla, hogy a bűnösök, az elhagyottak, a kitzasztottak oldalára áll. Számodra is prófétai, szótlan bizonyágtétel lesz, ha előlépsz; magával ezzel a ténnyel tanúsítod, hogy szükséged van a megtérésre, a bűnök bocsánatára és a többiek segítségére. Egy imaösszejöveten mindig különleges feszültség uralkodik, ha valaki a Lélekben való megújulásért könyörög. Mert az ilyen alkalom egyben mások hitének szolgálata is. Ugyanakkor nem sejtett mértékben képezz tesz arra, hogy — Jézushoz hasonlóan — együtt hordozd másokkal terhüket és bűneiket. Már nem annyira magad vagy önmagad középpontja; több időd lesz másoknak; talán megtapasztalod, hogy már nem elsősorban egyéni hasznodért élsz, hanem tudsz *szolgálni*.

c) A keresztség Jézus számára nagyon személyes tapasztalati volt, de *mások is részt vettek* benne. Máté elmondja nekünk, hogy amikor Jézus feljött a vízből, látta Isten Lelkét, és hangot *hallott*. „Látni“ és „hallani“ az Újszövetségben Isten jelenlétének az érzékekkel kezdődő *megtapasztalására* utal: belső megtapasztalásra. Mert ha valaki hallhatóan szól, akkor itt és most jelen van! Ezt akarják mondani az evangélisták. — A Lélekben való megújulásunkkor mi is valami hasonlót fogunk megtapasztalni. Akkor, vagy esetleg hetekkel, hónapokkal utóbb. Talán te is majd hallod és tapasztalod bensődben: „Te vagy az én szeretett fiam — te vagy az én szeretett lányom. Kiválasztottalak tanúságtételre. Menj és hirdesd az ígét!“

Fontos számunkra, hogy Jézus élményének mindenestül nyilvános jellege volt. Nem négy szemközti történt Jánossal, hanem úgy, hogy minden körülálló lássa és hallja. Máténál ui. így szól az égi hang: „Ez az én szeretett Fiam“

(Mt 13,17), és János evangélista ezt mondatja a Keresztelővel: „*Láttam a Lelket, mint galambot leszállni az égből*” (Jn 1,32). Nem azt jelenti ez, hogy egy madár repült le az égből, vagy hang hallatszott, mint valami hangszóróból. Az evangélisták azt akarják kifejezni, hogy Jézus a Lélekről való tapasztalatát kezdettől fogva nem egyéni titokként őrizte, hanem megosztotta az emberekkel. Kifejezte, nyilvánosságra hozta, – és éppen ez az *Egyház eredete*. Az Egyház abból él, hogy Jézus nyilvánosságra hozta saját tapasztalatát a Lélekről, és ezt a keresztények az egymás előtt tett tanúságtételben mintegy öröklik. Az ősi bizalmatlanság, amelyről a harmadik héten beszéltünk, így megszűnik: legyőzi Jézus Lélek-élményének öröklése és továbbadása, amellyel megtapasztaljuk Isten közelségét. Mindenkinek hivatása, hogy személyes hittanúsága által eleveven tartsa az Egyházat.

d) Jézus keresztségének negyedik fontos oldala: a Lélek megtapasztalását akkor kapta, *miközben imádkozott*, – mint Lukács mondja. Nem tudjuk, mit imádkozott Jézus ebben a mélyen lelkébe vágó órában. János evangélista mintegy utánaérezte Jézus Lélek-élményét, amikor ilyen imát ad ajkára búcsúbeszédében: „*Atyám, eljött az óra: dicsőítsd meg Fiadat, hogy Fiad is megdicsőítsen téged*” (Jn 17,1). Talán ilyenformán imádkozott Lélek-keresztsége alatt; talán ekkor mondta ki először a szót: „*Abba*”, édesapa! Mindenesetre Lukács nem pusztán belső imára gondol, amiből a körülállók semmit sem vettek észre. És ebből valami egészen alapvető dolog következik: *Jézus első szóbeli igehirdetése nyilvános ima volt!* Jézus nemcsak a magányban imádkozott Atyjához, hanem egészen személyes módon mások előtt is. Máté ránk hagyományozott egy ilyen imát: „*Dicsérlek, Atyám, ég és föld Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsék és okosak elől és kinyilvánítottad a kicsinyeknek*” (11,25). Máté ezt az imát – mint a mai tudomány kimutatja – nem maga találta ki, hanem a legnagyobb valószínűséggel a Jézus földi napjaiból való hagyományra nyúlik vissza.

Nem kell-e ennek alkalmat adnia nekünk, hogy a Lélekben való megújulásakor fogadjuk el ajándékba Istentől a tanúságtétel képességét is?

e) Jézus keresztségének ötödik oldala éppen ilyen fontos: *Számára az életsorsába való benyúlás volt*. Jézus

mintegy 30 éves korában lépett föl először nyilvánosan (Lk 3,23). Addig visszavonult kézműveséletet élt. Az evangélista elmondja róla, hogy már tizenkét éves korában megmutatkozott benne a bölcsesség adománya; de csak az emberi kiérés bizonyos idejének elteltével lép a nyilvánosság elé. És ez a hirtelen föllépés egyben magán viseli a *személyes áttörés* minden jegyét. Az evangélisták semmiképpen sem akarják azt állítani, hogy Jézus keresztsége alkalmával tapasztalta meg először a Szentlélek jelenlétét. Az egyházi tanítóhivatal, a zsinatok szerint már létének első pillanatától „Isten Fia” volt, és már ettől fogva egész teljességében jelen volt benne a Szentlélek. De ez nem zárja ki, hogy mint *ember* lassan nőtt bele az istenfiúság tudatába. A Szentlélek teljessége fokozatosan érvényesült benne, keresztségétől kezdve megdicsőüléséig a Tábor hegyén, és olajfákhegyi kiszolgáltatottságának legsötétebb órájáig. Keresztsége határvonal volt életében. Számodra is életfordulat lesz, ha a Lélekben való megújulást kéred. Ez alkalommal újra megkapjuk a Lélek adományainak ígérését, és magukat az adományokat. Ebből kiindulva újféléképpen értjük meg Jézus alakját is. Mert ő, az Újszövetség kijelentései szerint, legbensőbb lényegénél fogva az *Ős-Karizmatikus*. Megkeresztelkedése után úgy lép föl, mint az új próféta, mint gyógyító, de mindekelőtt mint próféta. Nem áll egy sorban az ószövetségi prófétákkal, mert ő „több, mint Jónás” (Mt 12,41); Isten követének és tanújának tudja magát, arról tanúskodik, amit maga hallott és látott, tehát tapasztalt.

A Jézus tanúbizonyosságáról szóló szövegeket nem lehet semlegesén olvasni. Szembe kell néznünk hallatlan igényünkkel. Mindenekelőtt Jánosnál találunk ilyen szövegeket: „Istent nem látta soha senki; az Egyszülött Fiú, ő nyilatkoztatta ki, aki az Atya ölében van” (1,18). „Arról tanúskodik, amit látott és hallott, de tanúságát senki sem fogadja el” (3,32). „Azt hirdetem a világnak, amit tőle hallottam . . . amit Atyámnál láttam . . . Én ismerem őt, ti azonban nem ismeritek” (8,26.38.55). Jézus azt állítja magáról, hogy csak ő látta, hallotta és tapasztalta meg közvetlenül az Istent. Csak rajta láthatjuk, kicsoda és milyen az Isten. Ezért Jézus Isten-élménye önmagában *isteni*. Ezért imádkozzuk a hitvallásban: „Isten az Istentől . . . valóságos Isten a valóságos Istentől.” Hiszed ezt? Meg fogod tapasztalni, ha érintkezel Jézussal, ha részt veszel önmegetapasz-

talásában és önátadásában. Ez Jézus *alapkarizmája*, a többi mind ebből folyik. Nem számlálhatjuk itt elő a Lélek sokféle adományát Jézusban, amelyekről az Újszövetség beszámol. Csak néhányat nevezünk meg: a bölcsesség adománya; a – nem lélektani ismereteken nyugvó – emberismeret adománya; a minden mértéket meghaladó, hegyeket áthelyező hit; a gyógyítás adománya; a megkülönböztetés adománya emberi, isteni és istenellenes hatalmak között

3. Jézus Lélek-keresztiségének legmélyebb kifejezője a *kereszt*. Ott szolgáltatta ki magát Istennek „az örök Lélek által” (Zsid 9,14). A kereszt a Lélekben való keresztiségének utolsó következménye volt: a *halálkeresztiség*, amely csak Lélek-élményének tiszteletet parancsoló mélyeiben válik nyilvánvalóvá. Ezzel eljutunk meggondolásaink harmadik szakaszához: a mi viszonyunk a kereszt-hez, Isten *távollétének* megtapasztalásához.

Egyesek azt mondják: „Én semmit sem éltem át a Lélekben való megújulásakor, csak valami nagy belső ürességet éreztem magamban.” S ezért talán egy kicsit csalódottak is. De éppen ezekben a tapasztalatokban mutatkozik meg az Istenről tett tanúbizonyosság mélysége. Valójában ez az előfeltétele a megtapasztalásnak. Mert az Istenről való tanúságtétel ajándékát nem a saját élményünk kedvéért kapjuk, hanem Istenért. Ezért vezet Isten gyakran a pusztába, az ürességbe, hogy ne saját élményeinkre hivatkozzunk. Mk 10,37-40-ben találunk ehhez egy fontos szöveget. Jakab és János arra kérik Jézust, hadd üljenek ők a jobbján és a balján, amikor eljön dicsőségében. Jézus ezt feleli: „Nem tudjátok, mit kértek. Tudtok-e inni a kehelyből, amelyből majd én iszom, vagy magatokra venni a *keresztiséget*, amellyel engem fognak megkeresztelni?” A tanítványok valami nagyszerű élményt vártak. Díszhelyet szeretnének elfoglalni Jézus oldalán. Követésétől megtiszteltetést és hatalmat, önmaguk fokozott megtapasztalását, elismerését várják. Jézus viszont rámutat, hogy a dicsőséghez vezető egyedüli út a halálkeresztiség szenvedése. A „keresztiség” szó, éppúgy, mint a „Lélekkel való keresztiség” esetében, átvitt értelemben szerepel itt. Azt jelenti, hogy valami rázúdul az emberre, és egyben megtisztítja. A halálkeresztiség jelentése: Aki Jézust követi, azt egészen elárasztja a szenvedés, eltemetkezik őbenne,

– és ennek a fürdőnek egyben tisztító ereje van: megtisztít a hamis, önző, élvezetvágyó várakozásoktól.

Jézus akkor tapasztalta meg ezt a halálkeresztséget, a belső ürességnek ezt a pusztaságát, amikor az Olajfák hegyén imádkozott. Itt már semmit sem látott, hangot sem hallott, csak mély elhagyatottságot tapasztalt. Ebben az órában sem kellett nélkülöznie Isten megerősítését (vö. Lk 22,43), de ez a *remény* megerősítése volt, hogy Isten hűséges marad hozzá, és elfogadja szenvedéseit. A kereszten, Máté és Márk szerint, Jézusnak ez a halálkeresztsége olyan Istentől való elválássá fokozódik, amit mi el sem tudunk képzelni: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt 27,46; Mk 15,34). Jézusnak ez a kiáltása igazán nem a rajongó lelkesedésé: A Fiúisten kiált itt az Atyaisten után, aki Fiát, Egyetlenét nem kímélte, hanem odaadta mindnyájunkért (Róm 8,32). Aki itt a kereszten függ és Istene után kiált, nem kap feleletet. De mégis, még mindig Istene után kiált. És ezzel ebben az elhagyatottságban valami *új viszony* kezdődik az Istenhez: már megkezdődik a feltámadás. Aki nem áll készen a halálkeresztség fölvetelére is, az sohasem fog tudni igazán eltelni Szentlélekkel. Hiszen saját élménye fontosabb neki, mint az Istenről tett tanúságtétel, mint az Egyház iránti szeretet. *Isten úr élményeink fölött* – az én, a te élményeid fölött is, és a belső üresség lényeges előfeltétele annak, hogy eltelhessünk Szentlélekkel. Ha csordultig tele vagyunk saját magunkkal, akkor nem tud eltölteni a Lélek. Ezért sokan csak az üresség élménye után, az élet vagy a hit valamilyen válsága után jutnak el a Szentlélek iránti nyitottságra. Az üresség a Szentlélekkel való teltségünknek szükségképpen visszája. Még olyan megragadó élményeinknek sincsen semmi értékük, ha nem a Megfeszítetthez és Feltámadotthoz fűznek bennünket. Jézusnak az éberségre vonatkozó intelme saját élményeinkre is érvényes. Hogy istenélményünk valóban tőle magától származik, annak bizonyítéka az a tény, hogy mindig újra kizavar saját magunkból, védtelenné tesz Isten iránt, és átalakítja életünket. Az élményeink valóságára vonatkozó túlságos biztonságnak bizalmatlanságot kell bennünk keltenie. A pszichológusok kiábrándítanak majd az ilyen „biztos” tapasztalatokból, és joggal vezetnek vissza őket élményhajhászásunkra.

Ezért az élet első odaadása csak *kezdet*. Mindig jobban meg kell tanulnunk különböztetni saját indításaink és a Szentlélek sugallatai között. Péter egy ízben azt mondja, hogy ő követni akarja Jézust. Sőt rá jellemző fellángolással így szól: „Életemet adom érted.” És Jézus azt feleli: „Életedet adod értem? Bizony, bizony mondom neked: Mire megszólal a kakas, háromszor megtagadsz” (Jn 13, 36-38). Az első önátadáskor talán meg vagyunk győződve, hogy valami rendkívülit teszünk. És előfordulhat, hogy heteken, hónapokon át csakugyan átjár és hordoz bennünket az Isten jelenléte. De az első nagy indításnak igazolódnia kell. A Szentlélek működését életünkben arról ismerjük meg, hogy olyasmire vagyunk képesek, ami nem belőlünk magunkból származik, nem felel meg velünk született tulajdonságainknak. Például hogy visszahúzódtottan, szerényen élünk, hogy készen állunk a szolgálatra.

Befejezésképpen: A Biblia intelmei kijózanítanak bennünket, de nem az a céljuk, hogy elhalasszuk Krisztus melletti döntésünket. Ha várakozó hitben élünk, akkor ránk is érvényes az Apostolok cselekedeteinek szava: „Várjatok az Atya ígéretére, amelyről tőlem hallottatok. János csak vízzel keresztelt, de ti *néhány nap múlva* Szentlélekkel fogtok megkeresztelkedni” (1,4k). Néhány nap múlva, – néhány hét múlva . . . Jézus Lelke talán majd „oda visz, ahová nem akarod” (Jn 21,18), – talán már hamarosan: a szolgálatra és a tanúságtételre. És Istenben való örömd növekedni fog.

V. AZ EGYHÁZ

Jézus Szentlélek-tapasztalatának folytatódása a történelemben

Az ötödik héten kérdezzük: Hogyan veszünk mi részt Jézusnak Lélek-megtapasztalásában? Vagyis az Egyház után kérdezzük, annak történelmi folytatódása után, ami Jézus keresztségében kezdetképpen, egyszer s mindenkorra megtörtént. Ebben az előadásban nem azt kérdezzük elsősorban: *mi* az Egyház, hanem: *hogyan* valósul meg, hogyan „történik”? Nem beszélhetjük itt meg kíméltően az ökuméné minden kérdését sem. Annál inkább összpontosítjuk figyelmünket annak a gyülekezetnek a leírására, amelyhez mindenki hozzájárul valamivel, s amelyben az Egyház megvalósul. A második részben az-

után mondunk valamit a prófétai adományról, amely az Egyháznak mint eseménynek egyik lényeges eleme. Hiszen az Egyház az apostolok és próféták alapjára épült (Ef 2,20), és mindegyikünk hivatott a prófétai adományra. Végül pedig mondunk egyetmást az Egyház alapszerkezetéről és a szentségekről.

1. Az Egyház mint gyülekezet

Mi jut közvetlenül az eszedbe, ha az „egyház” szót halod? Talán elsősorban szervezetet jelent neked, hatalmi apparátust, az egyházi hivatalviselők által képviselt intézményt? Olyan társadalmi csoportot, amely mindig a hatalmasokra és gazdagokra támaszkodott? Vagy a vallási kötelelességek teljesítését, a parancsok, követelmények, tilalmak képzetét kapcsolod hozzá? Sokak között forog ma közszájon a jelszó: Jézus igen – egyház nem!

Bizonyos azonban, hogy *az Egyház nélkül nem jutunk el Jézushoz*. Hiszen a Biblia szavait az Egyház hagyományozza át ránk, és a Krisztus melletti döntés egyúttal egy konkrét egyházi közösség tagjává tesz. A Krisztus melletti döntés ezért mindig egy bizonyos egyház, a *tő* egyházzal melletti döntés is. A világot átfogó lelki megújulás, főleg a Lélek Isten adta adományainak új felvirágzása, egyúttal a most még különvált egyházak közös hagyományának reményteljes kezdete.

De az Egyház elsősorban a hívők gyülekezetében valólsul meg. Ezért kérdezzük: Szívesen mész istentiszteletre? Élő tagja vagy-e egyházközségednek? Mielőtt erre a végén újból visszatérnénk, olvassuk el az ősegyház istentiszteletének legrövidebb összefoglalását, amint 1Kor 14, 26-ban találjuk: „Amikor egybegyűltök, járuljon hozzá mindenki valamivel: egyik énekkel, a másik tanítással, a harmadik prófétai kinyilatkoztatással; egyik nyelveken imádkozik, egy másik értelmezi. Minden úgy menjen végbe, hogy épüléstekre szolgáljon.” Pál ebben a szövegben föl-tételezi, hogy a különböző pártokra szakadozott korintusiak összegyűlnek, és ezen az összejövetelen megvalósul az Egyház. Mindenki hozzájárul valamivel az összejövetelhez. Az egyik egy énekkel, – a görög eredetiben itt „pszalmoz” áll, tehát valaki nyilván egy zsoltárt olvasott el az Ószövetségből a többiek hitének szolgálatára. Egy másik, aki a Lélek tanító adományát kapta, tanítást ad elő, a harmadik prófétai intelmet. A nyelveken szólásról a hatodik héten még bővebben beszélünk.

A negyedik héten már rámutattunk: Istenről szóló tanúságtétel akkor megy végbe, ha hitünket kifejezésre juttatjuk egymás előtt. Ezért most írjuk le, hogyan megy végbe egy ilyen imaistentisztelet. Semmiképpen sincs valami újdonságról szó, hanem a keresztény összejövetele egyik ősi formájáról.

Elejétől fogva ki kell emelnünk: Ha összegyűlünk, akkor a Szentlélek bennünk és közöttünk való jelenléte nem függ a mi személyes megindultságunktól, hanem megelőzi az istentisztelet minden mozzanatát, személyünktől független, előzetes adottság. Hiszen Isten szaván át közeledik felénk, amely mindig megelőzi személyes élményünket, és a szentségeken, mint az igehirdetés legmagasabb formáján keresztül. Az ilyen Istentisztelet három legfontosabb eleme: Isten ígéje, a közös hallgatás és az odafigyelés.

a) *Isten ígéje.* Valakit, akiről hisszük, hogy megkapta a tanítás és a próféta intés adományát, fölkérek, magyarázzon egy bibliai szöveget. Akinek van megfelelő iskolázottsága, annak a szöveget a mai tudományos teológia módszereivel is át kellene gondolnia. Tudományos viták azonban nem tartoznak az imaistentiszteletbe: ezek helye az összejövetelel kívül van. Isten szava közvetlenül hozzánk szól, feleletre szólít fel. Ezért az imák, amelyeket utána mondunk, elsősorban felelet Isten szavára. Ezt a feleletet pedig Isten Lelke ajándékozta nekünk a

b) *közös hallgatásban.* Ez már sokaktól idegen. Nagy különbség, hogy egyedül olvasom-e a Bibliát, vagy másokkal együtt hallom az Írás szavát, hagyom, hogy kérdőre vonjon, és a többiek hallgatása magával sodor. Mert ilyenkor mindenki tudja mindenkiről: ez az ember hagyja, hogy Isten szava kérdőre vonja, megérintse. Ez a hallgatás nem önmagunkba való belesüllyedés, azt remélve, hogy minden lét okát önmagunkban fogjuk megtalálni (mint bizonyos keletázsiai elmélkedési technikákban), hanem közös odahallgatás annak az Istennek kinyilatkoztató szavára, aki velünk és közöttünk akar lenni. Sokan kezdetben kínosnak érzik ezt a hallgatást: arra várnak, hogy történjék valami! Mert a megszokott istentiszteleteken majdnem mindig „történik” valami; *ránk* magunkra alig van szükség. Ezért az elején arra várunk, hogy valaki majd csak mond valamit. Fölmerül az az ezer gátlás és fenntartás, amiről már a második héten beszéltünk. Ezért sokan követelés-

nek, sőt túlzott követelésnek érzik ezt a csendet. Egyesek ebben a „szünetben“ mondatokat fogalmazgatnak, és közben azt gondolják: Ugyan mit fognak rólam gondolni az emberek? Én is elég jól csinálom? Vagy fölsülök? Imaéletünk, jámborságunk annyira önközpontú, hogy kezdetben az a kínos érzésünk, mintha mutogatnunk kellene magunkat. Ezért sokak számára a Lélekben való megújulás, Isten küldetésének újbóli átvétele az előfeltétele az ilyen *misszionárius liturgián* való részvételnek, ahol mindenki Isten sokféle kegyelmének sáfára mindenki számára (1Pét 4,10).

c) A harmadik elem a *hallás*; annak meghallása is, amit mások mondanak, kijelentenek. Isten talán egy másik ember szava útján akar átalakítani, fölfedni rejtett ellenállásomat, bátorságot önteni belém, visszaadni újra az ősbizalmat. Számomra az egyik legfontosabb tapasztalat az volt, hogy egy ilyen imaösszejövetelem *többet kapok*, mint amennyit valaha is képes vagyok adni vagy közvetíteni. Ezért az ilyen közös ima alkalmával nem sejtett méretű *szocializálódás és szolidárisává válás* is megy végbe. Imád nemcsak nagyon személyes, hanem nagyon közösségi jellegű is. Imádásod mások hitének szolgálatává válik. És ha prófétai útmutatásra van hivatásod, akkor Isten maga int általad. Ha mindenki figyel egymásra, akkor kapcsolatba kerülünk egymással. Megszabadulunk vallásos életünk hamis magánjellegétől, és egészen újonnan tapasztaljuk meg, mit jelent, hogy „a hit hallásból fakad“ (Róm 10,17). Ezért az ilyen imaösszejövetelem fontos eleme az is, hogy az imák összefüggjenek egymás között. Gondosan kell különböztetni *spontán* és *karizmatikus közösségi* ima között. Már Pálnak intenie kellett, hogy egyik a másik után beszéljen, és mindenki hallgasson a másikra (1Kor 14,33.40). Isten az egymással való közösség Istene, nem pedig a zűrzavaré. Ez a *rend* abban mutatkozik, hogy nem mindenki mondja ki önkéntelenül, ami véletlenül éppen eszébe jut. Az ilyen spontán ima inkább emberi ösztönzésből származik, és aligha vezet a lelki közösség megtapasztalására. Többnyire megreked önmagunknál, sőt sokszor imaközösségek felbomlására vezet. Újonnan alakult imacsoportokban előfordulhat, hogy egyik a másik után így imádkozik: „Uram, köszönöm neked . . .“ „Uram, én arra kérlek . . .“ Én – én – én! – anélkül, hogy egyik a másikra hallgatna. Mindenki mintegy a maga bensőségét

fordítja kifelé. Közösségi, karizmatikus ima azonban csak az, ha mindenki megkérdi magától, mielőtt imát mond: Mit akar most Isten nekem mondani ezeknek a többieknek a szájával? Akkor imája egyben válasz az előtte elhangzottra, kapcsolódik hozzá, megerősíti.

Pál két alapszabályt ad nekünk az ilyen imaösszejöveteleire: 1. Minden épületekre történjék (1Kor 14,27), 2. Minden együtt és rendben történjék (1Kor 14,33). Tehát mindig meg kellene kérdeznünk magunktól: Épülésre szolgál-e most az én hozzájárulásom? és beletartozik-e az összefüggésbe?

Kezdetben többnyire *kérő imák* vannak túlsúlyban. Csak hosszabb idő múlva jut el az imaközösség Istennek önmagáért való imáadására. Az első szakasz hetek vagy hónapok múlva gyakran válságba torkollik. A résztvevők azt várják, hogy történjék valami, az ima ízetlen, a hangulat gyakran nyomott, egyesek ismét elmaradnak. Egy imaközösséggel egyszer a következő történt: Néhány hónap után húsz résztvevőből már csak három maradt. Ez a három azután egész éjjel együtt imádkozott. Azt kérdezték maguktól: a saját akaratum-e ez, *mi* szeretnénk-e valamit csinálni? Imádkoztak Isten vezetéséért, útbaigazításáért. Csak imádság és kézzártétel közt végbemenő személyes önkiszolgáltatás után ajándékozta meg őket Isten csakugyan a Lélek adományaival és növekedéssel. Mindig jobban megtanultak elvonatkozni maguktól, feladni magukat, mint a búzaszem. Minden új imaközösség átmegegy valami-
kor egy ilyen válságon. Olyasmi ez, mint a halálkereszt-ség, amelyről a negyedik héten beszéltünk. A tapasztalat mutatja: önmagunk hangsúlyozása szektás széthasadozást vált ki, nem pedig az épülést szolgálja. Ezzel szemben a közösségi és karizmatikus ima az egyházközösség megújítására vezet.

2. Beszéljünk ezért most valamivel behatóbban a *prófétai adományról*, mint az imaistentisztelet egyik lényeges részéről. Pál az apostolok és próféták szolgálatát tartja az Egyházban a legfontosabbnak, s azért mindenkit int, nyíljék meg ennek az adománynak is. „Törekedjete a prófétai adományokra” – mondja (1Kor 14,1) De nem mindenkinék jut osztályrészül ez az adomány az Egyház nyilvánosságára előtt. A negyedik héten már megmutattuk, hogy Jézus maga volt az új, a nagy, a felülmúlhatatlan próféta.

Lukács így írja le bemutatkozó beszédét szülővárosában: Jézus bemegy a zsinagógába, odaadhatja magának Izaiás könyvtekercsét. A felütött helyen ez áll: „Az Úr lelke van rajtam, mert fölkent engem, elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, s hirdessem a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást, hogy felszabadítsam az elnyomottakat, és hirdessem: elérkezett az Úr kegyelmi esztendeje.” (4,18k). Tehát Jézus első tette az, hogy próféta-ként lép föl. Hirdeti: közel van az Isten országa. Az Egyház Jézus próféta beszédével kezdődik, s ezért állandóan rá van utalva, hogy Mesterének próféta adománya fennmaradjon benne. Eredete szerint karizmatikus-prófétikus; a szentségek ennek a karizmatikus alapstruktúrának a kifejezései. A próféta adományán jól meg tudjuk mutatni, mi a karizma, mert ez magának a karizmatikus adottságnak az alapformája. „Aki prófétál, emberekhez beszél. Épít, buzdít, vigasztal” (1Kor 14,3). A próféta beszéd szép példája maradt ránk 2Kor 5,20-ban: „Tehát Krisztus követésében járunk, maga az Isten int benneteket általunk, Krisztus nevében kérünk: engesztelődjete ki az Istennel!” Ez egy igen rövid és hatásos prédikáció. Ha tehát valaki belekiáltja az imaösszejövételbe a felhívást: „Engesztelődjete ki az Istennel”, akkor a jelenlevők megérik abból, ahogy ezt a mondatot kimondja: itt elsősorban nem egy ember szól hozzájuk, aki túl sokat enged meg magának, aki személyes igényével lép eléjük, hanem Isten működik: „Sohasem keletkezett jövendölés emberi akarattól, hanem mindig csak a Szentlélektől sugalmazva beszéltek Isten megbízottaiként az emberek” (2Pét 1,21).

Óriási dolog ez, sokunktól teljesen idegen. Hogyan lehetséges Isten megbízottaként beszélni? úgy, hogy Isten intsen általunk? Azonnal érzed: ezt nem lehet egyszerűen fölteni magadban. Nem lehet akarni, úgy intézni, hogy Isten üzenetet küldjön általad. Ha Isten szavát kell elmondanod, akkor először el kell érned, hogy teljesen tőle függj, szíved legutolsó zugáig ki kell szolgáltatnod magad neki, hallgatnod kell rá. Hiszen Isten nem úgy használ föl, mint egyszerű hangszórót. Nem úgy hallod a mondanivalódat, mint a titkár, akinek diktálnak, szóról szóra. Hanem Isten felhasználja egész személyiségedet, érzelmeidet, akaratodat, értelmedet, sőt egész sorsodat, hogy másokhoz szóljon. Az Öszövetség prófétái gyakran ecsetelték: Nincs megerőltetőbb és izgatóbb, mint ez az összeszedett oda-

hallgatás Istenre, és az ő szavának hirdetése. Akinek megadatott a prófétálás, az istentisztelet nyilvánossága előtt is, az bensőleg *hallja* az élő, megdicsőült Úr felszólításait és utasításait, azért a Názáreti Jézusét, aki él, – és azt kérdi magától: Mit mondana Jézus itt és most, ha mint názáreti férfiú még jelen volna közöttünk? Mit akar az élő Jézus most az itt levőknek mondani? Ezért a prófétai kijelentések gyakran egyes szám első személyben hangzanak el, úgy, minthá Jézus beszélne itt és most, – és a valódi prófétálásban csakugyan beszél is a másik emberen át. Így pl. 1975 pünkösdvasárnapján Rómában, a Szent Péter dómban tartott nagymisén a következő prófétálás hangzott el a szigorú római liturgia alatt, szabad fogalmazásban: „Én megerősítettek téged az én erőmmel. Meg akarom újítani egyházamat, új egységre akarom elvezetni népemet. Felszólítalak: Fordulj el a haszontalan élvezetekről, legyen időd az én számomra! Alapjaiban szeretném megváltoztatni életeteket. Nézzetek rám! Még mindig jelen vagyok egyházamban. Új hívást intézek hozzátok. Újból tanúk seregét teremtem magamnak, és összegyűjtöm az én népem. Erőm reá száll. Követni fogják választott pásztortomat. Ne fordulj el tőlem! Engedd, hadd járjalak át! Tapasztald meg életemet, Lelkemet, erőmet! Meg akarom szabadítani a világot. Hozzáfogtam, hogy megújítsam egyházamat. Szabadságra akarom vezetni a világot.“ Óriási esemény volt, amikor – talán a Szent Péter templom történetében először – felhangzott ott ez az Istentől jövő szózat.

Pál szabálya szerint (1Kor 14,29) a jelenlevők ítéljék meg, Istentől származik-e a prófétai szó vagy nem. Gyakran nem könnyű megkülönböztetni az igazi próféciát a hamistól. A Szent Péterben a jelenlevők hosszas tetszésnyilvánítással erősítették meg a prófétálást, a jelenlevő püspökökkel együtt, akiktől elsősorban várjuk el a megkülönböztetés adományát. De utólag is meg kell vizsgálni az ilyen kijelentéseket. Néha egyértelmű a hamisságuk. Például ha az említett prófétálásban ez a mondat fordult volna elő: „Szakadjatok el egyházatoktól, szüntessétek meg a szentségeket! Az én Lelkem tesz élővé!” – akkor ez hazug, hamis, arcátlan prófécia lett volna. Mindig marad a *bizonytalanságnak* valami árnyéka: mert mindig úgy van, hogy *egészen* Isten működik és az ember is *egészen* részt vesz benne. A hetedik héten majd még pontosabban leírjuk, hogyan lehet megkülönböztetni a Lélek hatásait em-

beri megmozdulásoktól vagy éppen démoni erőktől. De ennek a bizonytalanságnak ellenére a prófétai adomány nagy ajándék marad. Sokan csak hónapok vagy évek során nőnek bele gyakorlásába. Két okot hozhatunk fel különös fontosságára:

a) Ha rendelkezésére bocsátod magad Istennek, hogy prófétai szót mondjon általad, akkor ezzel egyben alkalmat adsz a jelenlevőknek, hogy egészségben, mint gyülekezet, Isten felé forduljanak. Mindannyian együtt hallják és vizsgálják most ezt a felszólítást. Mindannyian nagyon személyes módon érzik, hogy Isten hozzájuk szól, s megfeszített figyelemmel hallgatják; mindannyian azt kérdezik maguktól: Csakugyan jelen van most Isten ebben a szózatban? És az olyan prófétai kijelentés után, amit mindenki elfogad, gyakran nagyon teli, szinte lélegzetfojtott csend támad a gyülekezetben. Mindnyájan teljes bensőséggel elmélyednek, külön-külön és együtt is. Megélik, hogy egyházat alkotnak: Isten most jelen akar lenni közöttük, bennük.

b) A második ok személyesen vonatkozik mindannyiunkra. Ha prófétai szót hallunk, akkor erősebben megtapasztaljuk Isten jelenlétét, mint ha egyedül vagyunk, és csak gondolkodunk Istenről. Hogy egy példát említsünk: a Bibliában gyakran áll ez a mondat: „Én veled vagyok.” Ha elolvasod és pillanatnyi élethelyzetedre vonatkoztatod, akkor *lehetséges*, hogy Isten általa közvetlenül szól hozzád, megtérésre hív. De ha az istentiszteleten valaki más mondja neked, akkor *hallod* is, mintegy érzékelhetővé válik, megtestesül, konkrét lesz. Hisz a hit látással és hallással kezdődik, tehát kívülről jövő szavakkal és folyamatokkal. Ha tehát valaki kívülről mondja neked ezt a szót, akkor benne rezeg az ő hite is, az a meggyőződése, hogy Isten csakugyan veled van. Ez megerősít abban, hogy elfogadd. Isten dinamikája kívülről árad beléd. Ha te magad mondanád magadnak: „Isten veled van”, bizonyára az lenne az érzésed, hogy becsapod magad. Ha azonban kívülről hatol beléd, akkor egyben legyőzi belső ellenállásodat, hogy megbízzál Istenben. Nyílj meg tehát minden jogos megmondolás ellenére ennek a kegyelmi adománynak is. Ne mondd: „Még nagyon fiatal vagyok”, „már nagyon öreg vagyok”, „nem vagyok képes és méltó az ilyen szolgálatra”. Rád is áll a szó, amit Isten Jeremiás prófétának mon-

dott, mikor tiltakozott prófétai megbízatása ellen: „Menj el oda, ahová küldelek, és mondd el, amit parancsolok“ (Jer 1,7).

Csak hosszabb folyamattal növünk bele a prófétai adomány gyakorlásába. Első lépés lehet feléje, ha megjegyezzük magunknak Istennek vagy Jézusnak az Újszövetségben számunkra följegyzett szavait. Olvasd egyszer úgy az Újszövetséget, hogy figyeled: mit és hogyan mond Jézus. Talán akkor Jézus Lelke beléd sugallja, mikor mondd el az imaösszejöveteleken ezeket a szavakat. Például ilyeneket: „Én vagyok az igazi szőlőtő“ (Jn 15,1). „Nézd, az ajtóban állok és kopogok“ (Jel 3,20). „Tenyerembe írtalak téged: az enyém vagy“ (Iz 49,15). Önmagad kiszolgáltatásának és az Istenre való hallgatásnak bizonyos várakozási folyamata után talán az is osztályrészedül jut, hogy szabadon fogalmazott szavakat mondhatsz Isten szavaként a gyülekezetben. Ámulni fogsz, mennyire föl akar használni az Isten, – és a másoknak végzett szolgálat során egyben saját magadat is megtalárod.

3. Ezzel elérünk előadásunk harmadik szakaszához: *Mi az Egyház?* Az Egyház a gyülekezetben valósul meg. Ebben az előadásban nem térhetünk ki mindazokra a kérdésekre és nehézségekre, amelyek a jelenlegi vitákban az Egyház lényegét illetően fölmerülnek. Először is emeljük ki: magát Jézust nem láthatjuk és hallhatjuk többé, ezért annak a tanúbizonyoságnak történelmi áthagyományozására vagyunk utalva, amelyet életének tanúi tettek. Ez az áthagyományozás nem elsősorban egy könyv – a Biblia – továbbadásával történik, hanem az élő igehirdetés útján. Az Egyház – mint a 16. századi reformátorok mondták – „az evangélium eleven hangja“, minden bűn és eltorzulás ellenére is az, és az marad.

Az Egyház eredete *prófétai-karizmatikus*, ti. magában Jézus igehirdetésében gyökerezik. Ebben a kezdetben mutatkozik meg a lényege. De hozzátartozik bizonyos *rend* és fegyelem is. Hiszen az igehirdetés nem magánügy, hanem az egész Egyház feladata. Ezért minden prófétának az Egyház hitével összhangban kell elmondania szavait (Róm 12).

Az Egyház azonban nemcsak az egyesekből áll, hanem saját hitünket megelőző valóság, amelybe lassan növünk bele. Egy példán szeretném megvilágítani, mire gondolok.

Vannak ma jószándékú missziós módszerek: Fiatalok ki-
mennek a nagyvárosok forgalmas utcáira, sőt a strandra,
és beszélgetést kezdenek az élet értelméről, Isten terv-
ről, Jézusról. Sokszor valódi megtérések történnek így,
emberek hosszú évek óta először imádkoznak. De mint-
hogy csak egyénileg hatottak rájuk, az ige magvát, a meg-
térés élményének első fellángolását hamarosan újból be-
növi a gaz. A Krisztus melletti döntés csupán egy konkrét
egyházi közösségben lehet tartós. Sok megújulási moz-
galom futott ismét zátonyra az egyház életében, mert
hiányzott belőlük a szerkezet, a rend, a fegyelem. És egé-
szén nyíltan meg kell mondani: az ún. karizmatikus meg-
újulás is magában hordja a szakadás veszélyét. Sőt nem
egészen ok nélkül beszélnek ma „házi egyház-mozgalom-
ról”: vagyis egyes családok összeülnek, együtt imádkoz-
nak, s eközben csakugyan megtapasztalják a Lelket. De
ők maguk nem akarnak „egyház” lenni. Egyszerűen csak
együtt imádkoznak. Elutasítanak minden kapcsolatot az
ún. „hivatalos”, hagyományos egyházakkal. Mit sem akar-
nak tudni többé arról a „nagy egyházzal”, amelyhez szüle-
tésük révén tartoznak. Ez egy új szekta, új felekezet kez-
dete; csak előmozdítja a kereszténység széthasadozását.
Egy ilyen kis közösség nem vehet részt annak teljességé-
ben, amit Krisztus az ő egyházának megígért. Bizonyos,
hogy a Szentlélek mindenütt működik, ahol emberek meg-
térnek a Jézus Krisztusban való hitre. Ez a Lélek azonban
nem mintegy „esetről esetre”, nemcsak felülről száll le az
emberekre, hogy mindig új struktúrákat, új egyházakat ala-
pítson. Az ember Názáreti Jézus Lelke ő, aki a Lélekkel
való keresztségekor teljesen áttört benne. Jézus már feltá-
madása előtt megosztotta tanítványaival, azután pedig rá-
hagyta az Egyházra, úgyhogy a Lélek a történelmen át is
árad felénk. Pünkösd ünnepén válik végképp világossá:
*az Egyház Jézus Lélek-tapasztalatának történelmi foly-
tatása!* Ugyanaz kereszttel most Szentlélekkel, aki a Jor-
dánban a Szentlélekben megkeresztelkedett. A tanúság-
tétel ereje, amelyet a tanítványok pünkösdkor éreznek ma-
gukban, semmi más, mint a húsvét előtti Jézus ereje. Jézus
jeleket ígér azok között, akik hisznek benne (Mk 16,17k).
Ha tehát Jézus Lelkének adományai folytatódnak az Egy-
házban, akkor neki magának, az adományok eredetének
is élőknek kell lennie! Ez az ősegyház tapasztalati bizonyít-
téka Jézus feltámadására. Pál szilárdan meg van győződ-

ve, hogy maga Krisztus működik szavában és tetteiben. Igehirdetése során „jelek és csodák” történnek Isten és Jézus Lelkének erejében (Róm 15,18k). Ha az apostolok igehirdetése nyomán emberek Krisztushoz térnek, akkor ez Isten Lelke jelenlétének jele (2Kor 12,12; 1Tesz 1,5; 1Kor 2,4k; Gal 2,9).

A tapasztalatot továbbadhatjuk szóban és kifejezhetjük jelekkel.

a) *Szóbeli közvetítés.* Ha valaki bemutatja szüleit: „A szüleim”, akkor ebben ott zeng kettejükkel szerzett minden élménye, és a másik a kiejtés hangneméből érzi, milyenek voltak ezek az élmények. A szavak szülei iránti szeretetéből közvetítenek valamit. De világos, hogy ezt a szeretetet mégannyi szóval sem képes megfelelően kifejezni. Hasonlóan közölte velünk Jézus tanúbizonyosságával Atyja iránti szeretetét, de emberi szavak nem képesek magukba sűríteni, átfogni ezt a szeretetet. Ezért mondja János: Jézus a szavában egyben Szentlelkét is nekünk adja. Ugyanez a Lélek van azután jelen Jézus feltámadása után az igehirdetés szavában, „eszünkbe juttat” mindent, amit ō mondott és tett, elevenen tartja a Lélekről szerzett tapasztalatát (vö. Jn 14,26; 16,13k). Az Egyház ebből a Lélekkel eltöltött igéből él, ezért szükséges fennmaradásához azok megszakítatlan láncolata, akik a Lélek erejében hirdetik az igét.

b) *Közvetítés jelekkel.* Minthogy a szó nem elegendő, benső kapcsolatunkat, szeretetünket jelekkel is kifejezzük. Ha pl. kezet adok valakinek, „jó napot” kívánok neki, az viszonylag külsőséges jele a kapcsolatnak. Ha azonban valamit ajándékozok neki, azzal már mélyebb, személyesebb viszonyt fejezek ki. Az ajándék, az adomány a személyes szeretet kifejezése. Ezért jellemzi az Újszövetség magát a Szentlelket úgy, mint Isten legelső adományát, a „mennyei adományt” (Zsid 6,4; vö. Csel 2,38; 8,20). Benne Isten nem „valamit” ajándékoz nekünk, hanem *saját magát*, önmagáról való tapasztalatát. Hogy ez mit jelent, láthatjuk a házasságok szeretetén. A testi egyesülésben nemcsak „valamit” adnak kölcsönösen egymásnak, hanem önmagukat, egész személyüket. Ezért a házasság Isten önajándékozásának az utánzása (vö. Ef 5,25k; 5,5). A keresztség „jele” is azt jelzi, hogy Krisztus nekünk adja magát. Egész különösen érvényes ez azután az Eucharisziá-

ra. — És itt sajnos elérkezünk az egyházszakadások szomorú kérdéséhez.

A kereszténység szakadása nem a Szentlélek műve, hanem — mint a II. vatikáni zsinat mondja — „az emberek mindkét oldalú vétke“ (ökumenikus dekrétum 3,1). Miben áll ez a vétke? Kiindulhatunk abból, hogy nem pusztán emberi önkényről van szó: sok szakadás a Lélek valódi megtapasztalására megy vissza. Ebben az esetben a bűn az, hogy a fennálló egyház nem ismerte föl, nem ismerte el ezeket a tapasztalatokat; viszont azok, akiknek osztályrészül jutott, egyoldalúan hangsúlyozták őket. Láttuk, hogy az Egyház Jézus prófétai-karizmatikus igehirdetéséből ered; viszont Jézus Lelke adományai nem maradhatnak fenn a történelem folyamán egy bizonyos rend nélkül (vö. 1Kor 14,40; 11,34). Azok, akikre rá van bízva az Egyház rendjének gondja (a hivatalviselők) mindig veszélyben fognak, hogy ezt fontosabbnak tartásák, mint magukat a Lélek adományait. Ezért az Egyház lényegéhez tartozik, hogy időről időre rászorul prófétai ösztönzésekre és javításokra. Bizonyos történelmi helyzetekben Isten Lelke mindig újból kiválasztott férfiakat és nőket erre a prófétai szolgálatra, mindenekelőtt akkor, ha bizonyos karizmák nem voltak élők többé. Éppen úgy meg kell itt említeni Luther, Kálvin és Zwingli nevét, mint azokét, akik azután a protestáns egyházakon belül folytatták ezt a prófétai szolgálatot (Spener, Wesley és sokan mások). Az Egyház ilyen prófétai bírálata nem íróasztal mellett keletkezett, hanem eleven, hordozóját mélyen megrázó Lélek-megtapasztalásból. Ha ezt a bírálatot nem fogadták el, akkor az emberek hibájából mind a két oldalon új egyházak és egyházi közösségek képződtek, és bennük különös hangsúllyal, egymástól függetlenül élték át a Lélek bizonyos adományait. A megigazulás tapasztalatának fölfedezése Luther útján éppen olyan szükséges volt a katolikus egyháznak, mint a protestáns egyházakon belül az elsősorban értelemhez szóló prédikáció elleni tiltakozás.

Az emberek mindkét oldalon föllelhető hibája gyakran *a jónak és igaznak az eltűlésében* rejlik: A katolikus egyház történetének folyamán túlhajtotta a rendet és fegyelmet (az Isten Lelkétől megtisztított rendérvék minden bizonytalanságát a Lélek adománya), és így vakká vált másféle adományok iránt. Ugyanezt mondhatjuk el a protestáns megigazulás-élményről és a Lélek másféle megtapasztalásáról.

talásairól (gondoljunk csak a nyelvek adományának túlzott hangsúlyozására a pünkösdi szabadegyházban). Így történik azután, hogy a most különvált egyházak *egyikében sem* él Jézus *minden* karizmája. Ezért a katolikus egyház kifejezetten elismeri, hogy a Lélek más egyházakban és egyházi közösségekben megmutatkozó megnyilvánulásai hozzájárulnak saját épüléséhez, és hogy a szakadások miatt nehezen tudja Krisztus egész gazdag örökségét „érvényesíteni az élet valóságának minden oldalán” (ökum. dekrétum 4,9k).

Másfelől ez azt jelenti: Ha egy és ugyanaz a Szentlélek más-más egyházakban és egyházi közösségekben ébresztette föl adományait, olyanokat, amelyek saját egyházunkban nem jutnak eléggé kifejezésre, – akkor a most még különvált egyházak egyikének sem *szabad* egyszerűen feladnia lelki örökségét! Minden egyes egyháznak be *kell* szolgáltatnia saját jellegzetes Lélek-tapasztalatát a remélt kiengesztelődött kereszténység közös kincstárába. E megfontolások alapján az európai karizmatikus megújulás katolikus és evangélikus felelősei néhány alapelvet állapítottak meg.¹ Ezekből látszik, hogy a karizmatikus megújulásnak először evangélikusnak, reformátusnak, ortodoxnak, katolikusnak stb. kell lennie, mielőtt igazán ökumenikus lehetne. A megújulás dinamikája *nem valami új, egyházak fölötti karizmatikus egyház* (a Lélek egyháza) felé tart, hanem *az egy, karizmatikusan megújult egyház felé*. Nem ugorhatunk bele egyszerűen az ősegyház helyzetébe, hogy mindent előlről kezdjünk. Ez ellentmondásban állna a ténnyel, hogy Krisztus Lelke *a történelemben* is működött, még a külön-külön lelki hagyományokban is, és egyenesen „Szentlélek elleni bűn” lenne, ha ezt nem ismernénk el. Ezért minden egyháznak hagynia kell, hogy a Léleknek a többi egyházban meglevő adományai gazdagítsák. Mindaz, ami igazán a Szentlélektől jön, nem lehet elválasztó jellegű az egyházak között. Így új, közös hagyomány kialakulása kezdődhet. Alkalom ez talán minden kereszténynek, hogy újra fölfedezze az egyházában különösen eleven karizmákat. Ezért aki megkapja a Szentlélek kereszttségét, éppen ezáltal új viszonyra tesz szert *saját egyházával!*

Meg kell gondolnunk: Luther vagy Kálvin nem akart új egyházat alapítani. Nem egyházszakadás volt a reformá-

¹ Lásd a Függelékben. (Ford.)

torok szándéka, hanem az egyház lelki megújulása bűnbánatból és hitből. Hogy mégis szakadás lett a vége, az nyilvánvalóan a történelmi körülményekből, továbbá mindkétfelől egyoldalúságból és emberi hibából adódott. Ugyanez áll a szabadegyházak vagy pünkösdista gyülekezetek keletkezéséről is, amelyek eredetileg a kereszténység megújulását, ébredését és kiengesztelődését célozták, de emberi elégtelenség folytán külön-külön egyházi közösségek lettek. Ma jobban látjuk, mint valaha is, hogy Isten arra szólít föl bennünket: működünk közre saját egyházunk megújulásán, és ez a jövőben elvezethet a gyakorlati kiengesztelődésre és egységre.

Sajnos, karizmatikus mozgalmak az egyháztörténelem során már gyakran vezettek szakadásra, új egyházak képződésére: mint láttuk, embereknek mindkét oldalon elkövetett hibáiból. A fennálló szervezett, hagyományos egyházak nem voltak hajlandók tudomásul venni a kérdéseket, amelyeket ezek a mozgalmak feladtak nekik, nem akarták fölvenni magukba ösztönzéseiket. Azok pedig, akik a Lélek újfajta hatását tapasztalták meg magukban, nem voltak hajlandók beilleszkedni. Pedig ez semmiképpen sem jelentette volna, hogy áldozzák fel a bírálatra kapott indításukat. Éppenséggel élniök kellett volna vele az Egyházban. Mutassuk meg ezt világosan a *korintusi egyházközség* példáján, amely – ha szabad így mondanunk – minden bizonnyal karizmatikus szerkezetű volt. Pál, az egyházközség alapítója, mindig újból hangsúlyozza a rend és fegyelem szükségét. És az ő tekintélyének ereje nélkül az egyházközségben tapasztalható szakadár hajlamok – mint 1Kor 1 leírja őket – már igen korán érvényesültek volna. Pál egészen határozott utasításokat ad az eucharisztia megünneplésére vonatkozólag. A 16. századi reformátorok is mindenekelőtt azzal indokolták az egyházi tisztségek szükségességét, hogy az egyházközségben rendnek kell uralkodnia (1Kor 14,30). Az a lelki megújulás, amely ma minden nagy egyházat elért, elképzelhetetlenül nagy dolog. Senki sem várta, senki sem tervezte, senki sem szervezte meg. Szabad föltételeznünk, hogy Isten Leike maga működik itt. Nagy esélyt képvisel minden egyház számára. De félreismerhetetlenül fennáll a kereszténység újabb szétforgácsolódásának veszélye. Már a korintusi egyházközségben világosan láthatjuk ezt. Röviddel Pál halála után már teljes erővel érvényesülnek a szakadár irányzatok.

Mintegy 40 évvel az első korintusi levél megírása és mintegy 30 évvel Pál halála után „a római egyház”, vagyis az ottani egyházközség levelet ír „a korintusi egyháznak”. Ez a híres ún. „első Kelemen-levél”. Korintusban ui. egyes fiatalok egyszerűen letettek bevált egyházközségi vezetőket. Így az egyházközségben zavar keletkezett, az evangélium hirdetésének meggyőző ereje kérdésessé vált. Ezért a levél szerzője rendre és az egyházközségi elöljáróknak való alárendeltségre int, mert azoknak kell gondoskodniuk az egyházközség egységéről, és fenntartaniok a kapcsolatot a nagy Egyház egészével a többi egyházközséggel együtt. A levél írója itt rámutat az ószövetségi rendre: főpap, papok, leviták. És félreismerhetetlen, hogy az Egyház mai hierarchikus szerkezete ezen alapul. Különben ebben a levélben fordul elő először a „laikus” szó mai értelmében.

Nem térhetünk ki itt az egyházi tisztségekkel kapcsolatos vitában fölmerült számos kérdésre. De a világszerte tapasztalható karizmatikus megújulás arra a reményre jogosít, hogy a jövőben az egyházi hivatalokat inkább értik és gyakorolják karizmaképpen más karizmák szolgálatában, a Lélek adományaként, amely más adományokat ébreszt fel, hoz összhangba, egyesít. Ez azonban föltételezi, hogy a Lélek adományait valóban kamatoztatják az ún. nagy egyházakban is. Az egyházi hivatalt csak akkor lehet „karizmatikusan” gyakorolni, ha a többi karizma is életre ébredt.

Az egyházközség vezetőjének egy másik fontos feladata az *eucharisztia* megünneplésének gondozása. Már Pálnál látjuk ezt, hiszen utasításokat ad rá. Ahhoz is ragaszkodnunk kell, hogy ennek gondját az Úr először a Tizenkettőre bízta. Jézus csak a Tizenkettővel tartotta meg az utolsó vacsorát, és csakis általuk kerülhetett be az Egyházba az eucharisztia. Ezért van, hogy Pál az utolsó vacsora alapító szavait és ezzel a Tizenkettő tapasztalatát minden saját hozzátétel nélkül hagyja ránk. A szentségekben olyan bizonyosság és biztonság rejlik, amely még a Lélek adományainak megmutatkozásával járó biztonságot is meghaladja. Ezért különösen nagy a jelentősége a bér-málás szentségének (ill. az evangélikusoknál a konfirmációnak).

VI. A LÉLEK ADOMÁNYAI

A Lélek adományainak elfogadása – az élő egyházközség útja

A német püspöki színódus 1975-ben egy dokumentumot tett közzé, amelyben ez áll: „Élő egyházközségek, amelyekben a Lélek sokféle adománya működik össze, az egyházi reformfáradozások egyik legfontosabb célja” (1,1.1). Már a 16. századi reformátorokat is az a remény töltötte el, hogy valósággá válik minden hívő általános papsága és ezzel a Lélek adományainak megmutatkozása is. Úgy tűnik, Isten ma egyházának – minden egyházának – sokféleképpen újból megígéri és megadja a Lélek adományait. Ugyanakkor világossá válik, hogy ezt nem lehet egyszerűen „bevezetni”, mint lelkipásztori reformokat, nem lehet célul kitűzni, hogy az egyházközség a következő héten a Lélek adományait fogja osztogatni. Az Istennek való kiszolgáltatottság mélyebb folyamata szükséges hozzá, mint már többször megmutattuk.

Egy imaközösség nem egyszerűen baráti kör, nem karizmatikus kör, nem is önmagunk megtapasztalásának eszköze, hanem az egyházközség építésére és élővé tételére szeretne szolgálni: annak a mindenkori helyi egyházközségnek a javára, amelyhez tartozik. Ha egy imaközösségből nem sugároznak ki építő ösztönzések az egyházközségre, akkor nemcsak hogy terméketlen marad, hanem sokszor hajlamos vissza is húzódni az egyházközségi életből, elszakadni tőle. Ez azonban az Egyháznak nem megújulása, hanem szétesése lenne. A Lélek adományai természetüknél fogva az egyházközség élővé tételére törek, nem önmagukért gyakoroljuk vagy éppen élvezzük őket.

Az élő egyházközségben a Lélek sokféle adománya hat. Pál vagy huszat nevez meg leveleiben, amelyek hozzátartoznak a rendes egyházközségi élethez. De számuk bizonyára még sokkal nagyobb. Mert *minden* kereszténynek képességei szerint a Lélek meghatározott adományait ígéri és adja meg Isten. Ezek minden hívő általános papságának a kifejezői.

Egyesek ma azt tartják, hogy a Lélek adományait Isten csak az Egyház életének kezdetén ajándékozta. De a Márk-

evangélium végén ezt olvassuk: „Akik hisznek, azokat ezek a jelek fogják kísérni: Nevemben ördögöt űznek, új nyelveken beszélnek, kígyókat vehetnek kezükbe, és ha valami mérget isznak, nem árt nekik, kezüket betegekre teszik, és azok meggyógyulnak“ (Mk 16,16-18). Ez az Ígéret minden időkre szól. És itt mindenekelőtt az ún. „világító karizmák“ vannak megnevezve, mint a nyelvek és a gyógyítás adománya. Bizonyosan közéjük tartozik a prófétai adomány is, amelyről már az ötödik héten beszéltünk. A Lélek adományai *Krisztus maradandó jelenlétének jelei Egyházának életében*; az Egyház alapjában véve ezekből az adományokból él. Kb. a 4. századig, Konstantin idejéig elevenek voltak, azután azonban háttérbe szorultak. A Nyugat kereszténnyé, a kereszténység államvallássá vált, és a Lélek adományai, amelyek mindenekelőtt az Egyház missziós elterjedését szolgálják, háttérbe vonultak. Ma, az Egyház új missziós helyzetében, újból ajándékozta őket Isten, sokféleképpen, világszerte és minden egyházban. A reménység nagy jele ez!

Itt csak néhány adomány leírására szorítkozhatunk. Ezen a hatodik héten mindenekelőtt a nyelvek adományáról, a társadalomkritikai karizmákról és a gyógyítás adományáról beszélünk. Nem lehet célunk elszigetelten törekedni ezekre az adományokra: az Egyház mindenirányú nagy összefüggésében kell néznünk őket. Csak azért soroljuk fel ezeket, mert segítségükkel legyőzhetjük a hitnek bizonyos magánjellegű felfogását, ezt a végzetes magunkba vonulást Istennel, az egyházközséggel és a társadalommal szemben. Ezért gyakorlásuk bizonyos gátlásokkal jár.

1. A nyelvek adománya

A legtöbb keresztény számára teljesen idegen a Léleknek ez az adománya, és ha kapcsolatba kerülnek vele, csodálkozást vált ki. Pálnál azonban a keresztény egyházközség rendes mindennapjába tartozik. 1Kor 12,28-ban pl. ezt mondja: „Az egyházban Isten némelyeket apostollá, másokat prófétává, ismét másokat tanítóvá tett. Adott csodatevő hatalmat, gyógyító erőt, segítőkészséget, kormányzóképeséget, *különléle nyelvadományt*.“ Ez a kijelentés igen fontos: Isten küldte ezeket az egyházközségnek. Először a Lélek legfontosabb adományait sorolja fel: az apostoli tisztet, a prófétákét, a tanítókét, végül pedig éppen

csak hozzáteszi a nyelvek adományát. Az egyházközség minden tagjának kívánja, hogy nyelveken imádkozzanak (1Kor 14,5), és saját magáról azt mondja: „Hálát adok Istenemnek, hogy mindnyájatoknál jobban tudok nyelveken szólni“ (1Kor 14,18).

Már most mi valójában a nyelvek adománya? 1Kor 14,2-ben olvassuk: „Aki nyelveken szól, nem emberekhez beszél, hanem az Istenhez. Senki sem érti, hiszen a Lélektől indíttatva titokzatos dolgokat mond.“ A Biblia és minden egyház tanítása szerint: Isten nemcsak megismerhetetlen, hanem *kimondhatatlan* is. Egyetlen emberi szó sem tudja az ő valóságát magába sűríteni, átfogni; olyan szavak sem, mint „Isten“, „szent“, „Atya“, „Teremtő“. Isten titkát szokásos emberi nyelvünkön nem vagyunk képesek megközeleltetni és kimondani. Nos, a nyelveken való imádkozás Isten titkát *mint titkot* mondja ki. És akkor egészen újonnan fedezzük föl, mint jelent „az evangélium titkát hirdetni“ (Ef 6,20). A nyelveken való ima annak kimondása, ami az egész örökkévalóságon át kimondhatatlan marad! Hiszen Isten mindörökre, halálunk után is életünk boldog titka marad. Titka nem válik átláthatóvá számunkra, amikor meg látjuk, hanem mindig mélyebbre süllyedünk mélységeibe, az ő mindörökre felfoghatatlan, de éppen ezért boldogító, egész lényünket átfogó, meghittten magába záró titkába. Ezért meg kell engednünk neki, hogy behatoljon beszélőképességünk mélyébe, hogy ő maga mondja ki mibennünk titkát. A nyelveken való imában emberségünk mélyéig kiszolgáltatjuk magunkat Istennek. Hiszen a beszélőképesség annak legmélyebb kifejezése (az állat sohasem fog megtanulni emberi nyelvet). Már említettük, hogy a Lélek minden adománya valami velünk született képességet tetelez fel, azt erősíti és tisztítja meg. Mindegyikünk már születésével megkapta a beszéd képességét. A kisgyereknél ez a képesség anyanyelvéhez formálódik. A nyelveken történő imában azonban ismét formálatlanul tör föl lényünk mélyéből, és eközben egyúttal hitünk kifejezésévé válik. A hit egészen személyes lépése nélkül, anélkül, amit a Lélekben való megújulásnak, megtérésnek nevezünk, a nyelveken való ima csak olyan lélektani, lelki jelenség marad, mint sok egyéb. De ha egészen mély hittel kiszolgáltatjuk magunkat Isten titkának, akkor megtapasztaljuk magunkban ezt a titkot, részt veszünk Istennek önmagáról való tapasztalatában.

A kimondhatatlannak ez a kimondása annyira ismeretlenné vált, hogy a legtávolabbról sem lehet elképzelni, hogyan megy végbe, ha valaki még sohasem hallotta vagy saját magán nem tapasztalta. Ezért sok félreértésnek van kitéve. Nem valami „elragadtatott” vagy „ekszztatikus” beszéd, mint sok bibliafordításból gondolni lehetne, hanem egészen normális beszéd, normális hanglejtéssel. Pál föltételezi, hogy az így imádkozó ember tetszése szerint belekezdhet az imába, vagy abbahagyhatja (1Kor 14,27). A nyelveken való ima rendszerint úgy hangzik, mint a hírek a rádióban egy a hallgató előtt teljesen ismeretlen nyelven. Magán- és mássalhangzók követik egymást, bizonyos nyelvi dallammal és ritmussal, csak azzal a különbséggel, hogy ez a beszéd az értelem számára „értelmetlen”, mint Pál mondja; azonkívül pedig nagyon személyes, hiszen a mély imádás magatartásából ered. Szokásos imádkozásunk terén ismerünk bizonyos előzetes fokozatokat ehhez az értelem nélküli imához. Mondjuk a gregorián korálisban vannak hosszan nyújtott hangsorok, amelyekben csak egy magánhangzót énekelnek (pl. az „Alleluja” végén). Az „a” hangnak magában nincs „értelme”, nem tartalmaz közlést, információt. Nem más emberekhez szólunk, amikor így „kiénekeljük magunkat” Isten előtt. Legföljebb Isten felé ívelő nyelvi híd ez, amely személyiségemnek, a te személyiségednek mélyebb, pusztán értelemmel át nem fogható rétegeiből származik. Hasonló ehhez a főleg a keleti egyházban ismert Jézus-ima. Az imádkozó, gyakran órák hosszat, ezt a fohászt ismételve: „Uram Jézus Krisztus, irgalmazz nekem! Uram Jézus Krisztus, irgalmazz nekem!” Ha valaki egyszer elmondta ezt az imát, akkor az, akihez szól, tudja, mit tartalmaz. De az imának ebben a formájában nem a tartalomról van elsősorban szó, hanem arról a *folyamatról*, hogy egyáltalán Jézushoz, Istenhez szólok, és így megtapasztalom magamban jelenlétét. Az értelem számára az ilyen állandó ismételtetés „értelmetlen.” Hasonló megy végbe az olvasóimádkozáskor is: Az imádság alatt nem követjük értelmünkkel minden egyes szó vagy a kimondott mondatok értelmét. Ötvenszer ugyanazt az imát elmondani: ennek nincs „értelme”. — A nyelveken történő imádkozásnál egyvalami járul még mindehhez: a kimondott magán- és mássalhangzóknak már *egyáltalán nincs értelme*. Saját magamat mondom ki Isten előtt, az én titkomat az ő titka előtt, az ő titkában.

A nyelveken való ima a magánéletemből való kivetkőzés egyik formája Isten előtt. Nem élek többé különváltan tőle, hanem megengedem, hogy birtokába vegye beszélőképességemet. Isten önmagáért való imáadásának egyik alakja: imádom őt azért, mert Isten. Ez az alapvető tapasztalat ebben az imában. Istent dicsérhetjük és dicsőíthetjük teremtéséért, és eközben sok mindent felsorolhatunk: a napot, holdat, csillagokat, az állatokat, virágokat, a vizet, a levegőt – mint Szent Ferenc fölséges naphimnuszában. De ha azért dicsérjük és dicsőítjük, mert ő a megmérhetetlen, felfoghatatlan, kimondhatatlan Titok (vö. 1Kor 14,2), akkor cserben hagynak a szavak. Akkor csak így kiálthatunk: „Dicsérünk téged, áldunk téged, imádkunk téged, magasztalunk téged” – és aztán tulajdonképpen állandóan ismételnünk kellene ezeket a felkiáltásokat. A nyelveken való ima egyetlen „Te” kiáltás a felfoghatatlan és kimondhatatlan Isten felé.

Valószínűleg Jézus is imádkozott így: erre utalhat Mk 7,34 és 8,12 avval, hogy „sóhajt”. A „sóhajtani” ige akkori-ban olyan beszédet jelez, amely nem az értelemről származik, hanem a Lélek hozza elő a személyiség mélyebb rétegeiből (vö. Róm 8,26).

Nem térünk most ki a kérdésre, hogy használják-e valahol a világon az ilyenkor hallott nyelvet. Ennek számunkra semmi jelentősége. A döntő az, hogy egészen Isten elé visszük magunkat. Pál óv attól, hogy a nyelveken való ima az egyházközségi istentiszteletben túlságosan nagy helyet foglaljon el. Annál inkább bátorít mindenkit, fogadja el ezt az adományt mint magányos, személyes imájának gazdagodását, erősítését. Egyesek azt kérdezik: „Nekem is imádkoznom kell-e ezért az adományért?” Légy meggyőződve róla: Isten neked is felkínálja. Nem vagy köteles elfogadni ajándékát, éppen olyan kevésbé, mint ahogy nem vagy köteles elfogadni születésnapodon az ajándékokat. Talán majd sokkal később kapod meg. Mindenesetre a mi modern, racionális kultúránkban túl kell hágnunk az aggodalom bizonyos korlátain. Arra neveltek bennünket, hogy állandóan figyeljük önmagunkat, értelemmel átlátható teljesítményeket hozzunk létre, ne vállalkozzunk egyhamar és kritikátlanul valamire, amit nem ismerünk. A nyelveken való imában azonban mindenekeelőtt ki kell szállnunk a csónakból, abból, amihez hozzászoktunk, ami oltalmat

nyújt. A lehetetlent kell megkísérelnünk, a víz színén járunk, jóllehet valószínűtlennek tartjuk, hogy megbír. Ránk is áll eközben Jézus felszólítása: „Bízzatok: én vagyok az, ne aggódjatok!” (Mt 14,27)

Ha tehát készen állsz ennek az adománynak az elfogadására, akkor először imádkozzál egy darabig a saját szavaiddal egyedül. „Kérjétek és kaptok.” – „Uram, kérlek téged ezért az adományért. Tégy nyitottá a te titkod iránt. Szentlélek, Te magad imádkozzál bennem.” Azután hagyj magad mögött minden Istenről szóló elképzelést és képet, és tarts e felé a kimondhatatlan „Te” felé. Kezdj el a mély kiszolgáltatottság és imádás magatartásában néhány magánhangzót hangoztatni, amint éppen az eszedbe jut, és fűzz hozzá néhány mássalhangzót, anélkül, hogy ügyelnél rá, mit ejtesz ki. Hogy úgy mondjam, egyszerűen vágj neki az imának. Sokak számára az első ilyen tapasztalat megalázó; az ember megijed a hangoktól, amelyek a száján kitódulnak. Kezdetben talán csak szófoszlányok, és egyeseknek az lesz az érzésük, hogy önmagukat csapják be. De az imádnak ezt a nyelv nélküli nyelvét nem hozhatjuk létre önkényesen. Hiszen egészen el kell engednünk magunkat, nyugodtan, görcs nélkül. Egyesek első alkalommal nagyon izgatottak. De minél egyszerűbben és a szó igazi értelmében gyermekibben szolgáltatjuk ki magunkat Istennek, annál felszabadultabb és felszabadítóbb ez az ima. Mi valójában túlságosan „felnőtték” vagyunk Isten előtt. Túlságosan sokat tudunk *róla*, és túlságosan keveset imádkozunk *hozzá*.

Sokaknál azután az idők során kifejlődik ez a nyelven való ima, dallamot, ritmust kap. Pál egyhelyütt azt mondja: „A közösségben inkább szólok öt érthető szót, mint tízezer szót nyelveken” (1Kor 14,19). De a fordítottja is áll: Ha a közösségben az evangélium titkát hirdetjük, akkor talán előtte egyedül tízezer szót kellene nyelveken imádkoznunk, hogy az egyházközség gyülekezetében öt olyan szót ejthessünk ki, amelyek Istentől származnak, az ő titkát érzékeltetik, és hitet keltenek a többiekben. A nyelven való ima a titok újrafelfedezése; egyben nyitottság az Egyház jövője felé. Nem tudjuk, milyen lesz a harmadik ezredévben az Egyház, milyen lesz az alakja, a szerkezete. Istenre hagyjuk: töltsé meg imánkat új tartalommal, új képzetekkel, és adjon útbaigazítást: hogyan akarja vezetni Egyházát.

2. A bírálat karizmái

A nyelveken való imában feladom egyéni életemet Istennel szemben, kinyilvánítom magamat neki. Ezért nem ugrunk át egészen más világba, ha az előzőhöz csatlakozva mindjárt ezekről beszélünk, amelyekre mindenkinek éppen úgy „törekednie” kell (1Kor 14,1), mint a Lélek többi szeretetből származó adományára. Pál karizmafelsorolásaiban beszél még ügyintézői szolgálatokról, az egyházközségi karitás feladatairól, az eucharisztikus lakomán gyűjtött szeretetadományok szétosztásáról. Róm 12,8-ban „a szétosztás karizmáját” említi: ezen az anyagi javak igazságos elosztását érti. Ő maga veszi át ezt a szolgálatot, amikor felszólítja a korintusiakat, gyűjtsenek a szegény jeruzsálemi egyházközség javára, hogy – mint mondja – „kiegyenlítőds” jöjjön létre fölösleg és hiány között. Mi ma az ilyesmit „fejlesztési segélynek” mondanánk: szellemianyagi kiegyenlítőds szegény és gazdag népek között, „mellékes szándék nélkül”, mint Pál megjegyzi. Az ilyen kiegyenlítőds persze föltételezi a fennálló körülmények bírálatát. Pál szövegében ez célzásszerűen az eucharisztia előtti szeretetlakoma összefüggésében jut kifejezésre: Korholja a korintusiakat, mert a gazdagok gazdagok, a szegények pedig szegények maradnak (1Kor 11,20-22). A Jézus hozta tudátváltozás következménye, hogy nemcsak az emberek változnak, hanem az igazságtalan struktúrák is bírálatnak vannak alávetve, a körülményekhez képest változáson mennek át, a tiltakozás és a megengedett erőszak eszközeivel is. Ez ma csaknem általánosan elismert dolog. De kevésbé ismert, hogy a keresztény ember politikai és társadalmi cselekvése is az imáadásból forrászik, hogy az ilyen vállalkozás a szó legigazabb értelmében karizmatikus. Amint Pál mondja: ez „kegyelem” (2Kor 8,1), és magának Jézus odaadásának történelmi folytatódása. Pál – ami nekünk ma csodálatosan hangzik – azt mondja a macedóniaiakról: az anyagi adományban nemcsak valamit adtak, hanem „magukat adták oda”, amikor valamit adtak, „és pedig elsősorban az Úrnak, azután nekünk is” (2Kor 8,5). Talán először kicsit túlzottnak találjuk, ha Pál úgy írja le az anyagi vagyron odaadását, mint magának Krisztusnak történő odaadást. De ez nem valami érzelemmel telttett kifejezés: Pál számára a mindennapi cselekmények és szükségletek is, amelyeket mi „világi” dolgoknak mondanánk, *karizmatikusok*, amennyiben magának

Krisztusnak szeretetből fakadó tettén alapulnak (vö. 2Kor 8.9). Ha az istentisztelet *közösségi istenélménye* nem vezet erősebb közösségi bevetésre is, ha az ún. „karizmatikusok“ kiválasztott körére szorítkozik, akkor ez *vétkes egyoldalúság!* Imádkozhatsz még olyan megragadottan és megragadóan az istentiszteleten: ha hitedet nem követik tettek, akkor „önmagadat csalod meg“ (vö. Jak 1,22). Akkor inkább saját magaddal vagy elteve, mint a másokért önmagát odaadó Krisztussal. Ha Isten imádása elidegenít a társadalomtól, ha azt hiszed; még csak most élhetsz igazán polgári magánéletet, akkor szörnyű csalódásban élsz. Bizony, akkor talán jobb lenne, ha sohasem kerülnél volna érintkezésbe a karizmatikus mozgalommal. Vagy véget vetsz hited magánjellegének a társadalomra vonatkozólag is, vagy Istennel szemben is magánjellegű, elkülönült marad az életed, és állítólagos istenélményedben talán csak a saját érzelmeidet élvezed. Jézus a megvetettek, a jogfosztottak, a bűnösök pártjára állt, és mindenestül, érzelemvilágával is bevetette magát értük.

Másfelől mint keresztény föl vagy fegyverezve az ellen a gondolkodásmód ellen is, amely csak a vagyon eloszlásában látja az emberiség üdvét. „Szétoszthatom mindeneimet a nélkülözők közt . . . ha szeretet nincs bennem, mit sem használ nekem“ (1Kor 13,3). Mi megtapasztaltuk magunkban és magunk között Isten titkát, ezért megvan a belső mércénk minden evilági teljességigény és „üdvösségtan“ lemérésére. Így adott esetben olyanokkal is együtt lehet és kell működnünk, szolidárisnak lennünk, akik nem tartják magukat kereszténynek, de teljes erővel dolgoznak a társadalom megvetettjeiért és jogfosztottjaiért. Példa erre az ítéleten elhangzó nagy beszéd (Mt 25,31-46). Azok, akik síkra szálltak az éhezőkért, jogfosztottakért, foglyokért, egyáltalán *nem tudták*, hogy mindezt Krisztusért tették. „Mikor láttunk téged betegen vagy börtönben és meglátogattunk?“ – kérdik. Adott esetben mindazokkal szolidárisra lehet és kell válnod, akik igazi jószándékkal síkra szállnak a társadalmi struktúrák megváltoztatásáért és a vagyon igazságos elosztásáért. A 18. és 19. század szociális forradalmi azért nem keresztényektől indultak ki, mert a teológia és a vallásosság végzetesen az *egyéni élet birodalmába* húzódott vissza, mert elfelejtettük: Isten Lelke, hogy hozzáférhetővé tegye az embereknek az Istentől ajándékozott közösségi élményt, egymás közötti

szociális viszonyukat is rendezni akarja, – és ez a keresztény egyházak történelmi *bűne!* Lehet és kell segítened jóvátételében; eszközöd rá az imádságból fakadó szolgálata a társadalomban, annak ügyeiben, a társadalmi szerkezetek alakításában.

3. A gyógyítás adománya

Pál egészen magától értetődőnek tartja, hogy egyesek az egyházközségben a gyógyítás adományát kapták (1Kor 12,9.28). „Aki hisznek, azokat ezek a jelek fogják kísérni: kezüket betegre teszik, és azok meggyógyulnak” (Mk 16,17k). Ez a kijelentés is minden időkre szól. A gyógyítás adománya sosem halt ki az Egyházban. Mindig újból ráakadunk gyógyításokra Istentől különlegesen hivatott férfiak és nők életleírásában. Ezek „jelei” bennük a Szentlélek jelenlétének, de egyben Isten jövődő uralma kezdetének is. Ezért a gyógyításoknak lélekébresztő, a hit készségét előidéző hatásuk van. Állásfoglalást követelnek tőlünk, hitet Isten gyógyító hatalmában, szeretetében, – úgyhogy rendszerint óvakodunk attól, hogy ilyen esetekkel közelebbi érintkezésbe kerüljünk. Lehetségesnek, valószínűnek tartod-e, hogy az istentiszteleten gyógyulás történik? Várod-e, hogy Isten talán a te imáddal gyógyít meg másokat? Van-e ilyen hited Isten könyörülő szeretetében? Talán a belső gyógyulást, amiért a harmadik héten imádkoztunk, még csak lehetségesnek tartod, hiszen ez esetenként lélektanilag is megmagyarázható, – de *fizikai*, testi gyógyulást? olyanoknál, akikről az orvosok már lemondtak? . . .

Jézus gyógyító szeretetét sugározva találkozott a betegekkel. „Bejárta egész Galileát, tanított zsinagógáiban, hirdette az Ország evangéliumát, s a nép körében gyógyított minden betegséget, minden gyengeséget” (Mt 4,23). Az evangéliumok tudósításai szerint mindenki, aki Jézussal közelebbi érintkezésbe került, meggyógyult betegségéből. Feltűnő, hogy Jézus sohasem szólít föl embereket: fogadják el betegségüket mint Isten akaratát. Sohasem mutatja be segítő tényezőnek a betegséget. Inkább meggyógyít minden beteget. És Pál, bármennyire hangsúlyozza is a keresztet, szintén sohasem szólítja fel a betegeket: fogadják el betegségüket isteni gondviselés, büntetés, fenyítés gyanánt. Saját betegségét az Egyház érdekében viselt szenvedésnek fogja fel, mint elsősorban a kolosszei

levélben fejezte ki: „Örömmel szenvedek *értetek*, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára“ (1,24). Pál szemében a betegség, amelyet Isten meghagyott neki, ösztönzés volt misszionáriusi működésének még mélyebb megértésére. A misszionárius – mint 1Kor 2,3-ban mondja – „gyöngeségekben és félelemben“ jön, hogy a hitnek „ne emberi bölcsesség, hanem Isten ereje legyen az alapja“.

Mi könnyen hajlunk arra, hogy gondviselésnek, Isten akarátának értelmezzük a betegséget. Vajon emögött nem egy zsarnoki Isten torzképe lapul, aki önkényesen osztogat betegséget és büntetést? Ezzel az Istennel szemben bizalmatlannak kell lenni, – mint már a második héten láttuk. Ettől az Istentől tulajdonképpen azért nem kérünk gyógyulást, mert nem várjuk tőle, mert hiányzik belőlünk az ősbizalom. Isten szeretete így egészen elvont fogalom-má válik. De Jézusban ez a szeretet teljesen konkrét, s egészen az ember testi mivoltáig hatol. Jézus nem arra tanít, hogy zsarnoknak lássuk az Istent, hanem szerető Atyának; a szeretet pedig gyakorlati, a szeretet gyógyít. És Jézus maga Isten e látható szeretetének megjelenése.

A betegségnek – erre tanít az Újszövetség – a *gonoszhoz* van valami köze, amit éppen Jézus megváltó tettének, keresztiének és a Szentléleknek erejében le kell győznünk. Megváltó szenvedés, amely megtisztít és közelebb visz Istenhez, az Újszövetségben előfordul mint kivétel, de nem mint szabály. Talán itt is ki kellene igazítani Isten-képünket az Újszövetség és Jézus példája alapján.

Azonban a gyógyítás adománya olyan hitet tételez föl, amely – az Újszövetség szavával – „hegyeket képes át-helyezni“ (Mt 17,20; 1Kor 13,2). Ebben a képben kifejezésre jut, hogy ellenállásokat kell legyőzni, amelyek a még megváltatlan teremtményi valóságon, vagy éppen istenellenes hatalmak befolyásán alapulnak. Ilyen hegyeket mozgató, szinte emberfölötti hite volt a kafarnaumi századosnak; azért mondja neki Jézus: „Amint hitted, úgy legyen“ (Mt 8,13).

Nem térhetünk ki itt a gyógyítás adományával kapcsolatos minden problémára. De biztos, hogy itt is szükség van megkülönböztetésre. Az orvosi irodalom ui. beszámol vallásos összefüggésektől független spontán gyógyulások-ról is szervi betegségek esetében: A természet önmagát

gyógyítja meg. A karizmatikus gyógyítás alapja a spontán gyógyulásnak ez a magában a teremtésben rejlő lehetősége. Nem lényege szerint természetfölötti, hanem abban a *módban*, ahogy végbemegy. Ha valahol gyógyulás történik, sohasem lehet pontosan megmondani, hol a határ Isten kegyelmi behatása és a teremtés természetes erői között. Ezért kerülni kell, hogy bizonyos eseményeket elharmarkodottan „természetfölötti”-nek, „csodá”-nak mondjunk. Csak ha a gyógyulást orvosok megerősítették és az idő próbáját kiállta, akkor lenne szabad Isten karizmatikus megnyilvánulásaként felfogni.

A gyógyulásért való ima továbbá föltételezi a kérdést: *milyen értelemben beteg* valaki. Az imával történő gyógyításnak különböző módjai vannak, az ember három különböző alapbetegségének megfelelően. Lehet beteg a) *szellemében*, egész életirányában. Az emberek kétségbeesnek az élet értelme felől, ha nem találják többé ezt az értelmet, ha bizonyos kapcsolataik abbamaradnak. Ez megzavarja az Istenhez való alapvető viszonyt, kihat a lelki egyensúlyra és a testi egészségre is. Itt a bűnbánatért, a megtérésért mondott imára lenne szükség, továbbá gyónásra, Istennel való kiengesztelődésre.

b) Vannak azután túlnyomóan *lelki betegségek*, amelyek alapja a mély aggodalom. Zavar állt be a többi emberhez való viszonyban. A legtöbb lelki betegség ilyen megzavart viszonyokra megy vissza. Itt az emlékek és igények meggyógyításáért mondott ima segít, amelyeneket a harmadik héten mondtunk; és természetesen a gyónás is, amely mint Istennel való kiengesztelődés a többi emberhez való viszonyunkat is orvosolja.

c) A baktériumok, vírusok, baleset stb. által okozott *testi betegség*. Itt egyes egyházak hagyománya szerint a *betegek kenete* a gyógyulás egyik útja. De vegyük figyelembe, hogy sok szervi megbetegedésnek lelki okai is vannak. Az orvosi rendelőket ellepő mai emberek közül sokan ún. „vegetatív disztóniában” szenvednek, amelynek alapja: személyes feszültségek, bosszúság, stressz, teljesítménykényszer, hamis becsvágy, érzelmi kiegyensúlyozatlanság stb. Ebből származnak gyakran a szervi megbetegedések. Ezért az orvos sokszor a legjobb orvosságokkal sem gyógyíthatja meg őket, ha ugyanakkor érzelmi téren is nem áll be gyógyulási folyamat. Az embert a leg-

magasabb személyes viszony ragadja meg a legmélyében, ez pedig az Istennek történő tökéletes önkiszolgáltatás, a vele való találkozás. Ezért teljesen érthető, hogy ha valaki életét, halálát, életsorsát visszaadja Istennek, akkor a személyiség mélyén gyógyulási folyamatok kezdődnek meg.

Magától értetődik, hogy a gyógyulásért mondott ima sohasem helyettesítheti az orvosi segítséget, nem is szabad helyettesítenie. Hiszen Isten a természet erőit is gyógyulásunkra adta. Bizonyos lelkiéleti tapasztalat kell annak fölisméréséhez, hogy egy adott esetben imádkozunk-e gyógyulásért vagy ne, vagy éppen istenellenes hatalmak működnek közre. Ehhez azonban az idevágó irodalmat kellene átolvasni. A legfontosabb: engedjük, hogy először egészen eltöltsön Isten szeretete, és hogy minden embert, akivel csak találkozunk, Jézus szemével nézzünk. Akkor talán megtapasztaljuk: *a szeretet gyógyít.*

VII. MEGKÜLÖNBÖZTETÉS

Hagyjátok, hogy s Lélek irányítson benneteket, – vizsgáljátok meg a Lélek adományait!

A hetedik héten a karizmatikus megújulásnak, az Egyház megújulásának jövőjére nézve döntő kérdésről, a Lélek adományainak valóságáról akarunk beszélni. Hagyjátok, hogy Isten Lelke irányítson benneteket, – de vizsgáljátok meg a Lélek adományait! Ezért bevezetőül először mondani szeretnék valamit az emberi, isteni és istenellenes hatalmak viszonyáról. Másodszer felállítunk három elvet a szellemek megkülönböztetésére. Harmadszor megpróbáljuk leírni a lelki sugallat legbenső lényegét. Végül pedig a megkülönböztetésre segítő tényezőket sorolunk fel.

1. Az istenellenes hatalmak megint el akarnak választani Istentől

Az a görög szó, amelyet mi „lélek“-kel, „szellem“-mel fordítunk (pneuma), az Újszövetségben nem csupán az isteni Lelket jelenti, hanem a mi emberi lelkünket és az Istennel ellenkező gonosz lelket is. Már ebből a szóhasználatból világos, hogy nem mindig könnyű a megkülönböztetés: Isten Lelke a mi emberi lelkünkben van jelen, ezt viszont kiirthatatlanul vezérel a gonosz, bűnös hajlama is. Ha e kurzus során vagy később a Lélekben való megújulásért

imádkozol, akkor talán az addiginál világosabban megérezed, mit jelent ez. Magát Jézust közvetlenül a Lélekben való keresztsége után vitte kísértésbe a sátán, hogy éljen vissza hatalmával, olyan célokra, amelyek nincsenek benne Isten megbízásában: változtassa kenyérré a köveket, gyakoroljon világi hatalmat, Isten szavában bízva ugorjék le a templom párkányáról. Veled sem történik majd másképp. Ha rábízod magad a Szentlélekre, akkor a gonosz lélekkel is akad dolgod. Megtapasztalod, hogy ő valóságos hatalom, amely mindig újból el akar választani Istentől. A tudósok ma vitatkoznak: csakugyan személyes lény, „valaki”-e a sátán, vagy pedig a bibliai írók csak azért mutatják be személyként, hogy konkrétan leírhasák: honnan ered az emberben a gonosz. A kérdés ilyen föltevése nem megfelelő: Már a második héten megmutattuk, hogy a Szentlélek nem olyan „valaki”, aki emberi személy módjára áll szemben velünk. Inkább isteni erő és hatalom bennünk, magának Istennek a dinamikája, aki Krisztus által Istenhez vezet. Hasonlóképpen félrevezető, ha a gonosz lelket, a gonosz hatalmat, az ördögöt olyan „valakinek” képzeljük, akit mintegy „a falra festhetünk”. Sokkal inkább – létében az Istentől függő – istenellenes hatalom és erő, amely el akar bennünket választani Istentől (vö. Ef 6,12). Ennek a hatalomnak istenellenessége mindenekelőtt abban mutatkozik, hogy jó és igaz szándékokból vagy cselekedetekből rossz következményeket hoz ki, ért hozzá, hogy a jót visszájára fordítsa. És ezt legtöbbször a *tűzés* útján éri el.

Lássunk néhány példát. Talán a harmadik héten az eddignél világosabban fölismerted, hogy bizalmatlan vagy Isten iránt, elsáncoltad magad előle. A sátán talán azt suttogta beléd: „Jól van így! Kell is, hogy bizalmatlan légy ezzel az Istennel szemben, mert el akarja venni tőled a szabadságodat, el akar nyomni, zsarnok!” A sátán nem vitatja, hogy Isten él, sem azt, hogy szabadságot adott neked a benne való bizalomra. Hanem arra akar rábeszélni, hogy élj vissza a szabadságoddal, csakugyan engedd át magad a mindig lehetséges bizalmatlanságnak, állj a magad lábára. Nagyon világosan látjuk ezt a következőben: Mindenki találkozik megtérése folyamán egy belső hanggal, amely belénk akarja beszélni: „Ha egészen átengeded magad az Istennek, akkor aztán igazán *teljesen következetesnek* kell lenned. Akkor gyökeresen meg kell változtat-

nod az életedet, mindenről lemondanod, mindent eladnod, egészen szegényen élned, egyáltalán nem törekedhetsz többé sikerre. Faképnél kell hagynod apád-anyád, családod, hiszen így áll a bibliában! Fordíts hát inkább hátat az egésznek, és maradj olyan, mint eddig! Ne vállalkozz a megtérésre, hisz nem bírod ki a következményeket!" Ez az istenellenes hatalom hangja. Megkísérel, hogy *Isten szava által válasszon el Istentől*. A Sátán – mint János mondja – „a hazugság atyja” (Jn 8,44), „a tévedés lelke” (1Jn 4,7) Sohasem egyenesen hazudik, hanem eltúlozza és így ellenkezőjére fordítja az igazat.

2. Ezért most *három fontos alapelvet* kell megneveznünk a szellemek megkülönböztetésére.

a) Az első így hangzik: *A Szentlélek megtapasztalása bennünk megy végbe, de nem nélkülünk!* Ha a Lélek hatásait tapasztaljuk magunkban, ez mindig intenzívebbé, aktívabbá teszi önmegtapasztalásunkat. Világosan látjuk ezt, ha összehasonlítjuk az Újszövetség két helyét: „A fogadott fiúság Lelkét nyertétek el, általa kiáltjuk: Abba, Atya!” (Róm 8,15) – és: „Mivel pedig az Isten fiai vagytok, az Isten az ő Fiának Lelkét árasztotta szívünkbe, aki őt így szólítja: Abba, Atya!” (Gal 4,6) Tehát a Lélek maga imádkozza bennünk, de mi is imádkozzuk: Abba, Atya! A szövegek nem mondják meg pontosan, mit tesz bennünk a Lélek és mit teszünk mi, nem jelölik meg pontosan a választóvonalat. De annyi bizonyos, hogy emberi lelkünk és Isten Lelke egymástól különböző marad, másfelől viszont az isteni Lélek minden erőnket fölkelte, fokozza, megtisztítja. Bennünk működik, de sohasem mindenestül nélkülünk.

b) A második ebből adódó alapelv így hangzik: *Isten sohasem cselekszik teljesen közvetlenül* velünk és általunk. Hálásak vagyunk Neki, hogy ma ismét sokféle módon ad és ébreszt adományokat a Lélekben. De senkisémmel mondhatja el közülünk: Aki engem lát és hall, az közvetlenül látja és hallja Krisztust ill. Szentlelkét. Aki az istentiszteleten prófétai kijelentést tesz, sohasem mondhatja magáról: bennem, általam közvetlenül maga a Szentlélek szól. Egészen közvetlenül csak Jézus Krisztusban volt jelen az Isten. Aki őt látta, az közvetlenül, minden további nélkül látta Istent. Jézus valóban Isten Fia. De én nem vagyok Krisztus, nem vagyok a személyes Lélek. Csak az ember Jézus volt teljesen áttetsző, minden ellenállás nél-

küli tükre Isten Fiának. Mi azonban emberi személyek vagyunk és maradunk, önmagunktól nem minden további nélkül áttetszők Isten működése számára.

c) Ebből adódik azután egy harmadik fontos alapelv: *Senki sem tudhatja* minden kétséget kizáró, teljes *biztonsággal*: csakugyan a Szentlélek működik-e benne. Ez a következőkből folyik: Isten Fiában nem volt semmi bűn. Ő kezdettől fogva együtt élt Istennel, semmi sem választotta el tőle. Az ő embersége semmiképpen sem volt akadály Isten üdvözlő, missziós akarata előtt. Mi azonban *bűnösök vagyunk*, azok is maradunk. Ezért meghiúsíthatjuk, akadályozhatjuk a Szentlélek jelenlétét bennünk és az Egyházban. Bűneink állandó merénylet Isten üdvözlő szándéka ellen, amely el akar érni bennünket és mirajtunk keresztül másokat. Ha Isten az ő Lelkének adományait ajándékozza, azonnal ott az istenellenes hatalom is, a kísértés, hogy visszaéljünk velük. Ezért mindenki vesse alá magát mások vizsgálatának. Amit Pál a prófétai adományról mond, más ajándékokra is érvényes: „a többi bírálja meg” (1Kor 14,29).

De ki mond ítéletet? – A Lélek adományai valódiságának végső megítélésére csak az egész Egyház illetékes. Hogy ez hogyan történik, abban katolikus és protestáns keresztények nincsenek egészen egy véleményen. 1Tesz 5,12-ben mindenesetre ez áll: „Kérünk titeket, testvérek, ismerjétek el azokat, akik körötökben fáradsz, vezetnek és intenek benneteket az Úrban.” A vezetők állandóan, mindig újból kérjék Istentől a megkülönböztetés kegyelmét. Ha ezt elmulasztják, akkor legfőbb emberi okosságukban bíznak, és nem nyitottak többé a Léleknek az Egyházban megnyilvánuló adományai iránt.

A mondottakból következik, hogy a Lélek adományainak érvényesülése mindig *szükségképpen* keveredik a bűnre, a szakadásra és a visszaélésre való hajlammal. Ezért mindig az a legfontosabb: hagyjuk, hogy Isten Lelke tisztítsa meg természetes adottságainkat, képességeinket, ösztöneinket. És ez élethossziglan tartó folyamat. Ez a tisztulás afelé vezet, hogy *mindig kevésbé* uralkodnak rajtunk saját hajlamaink és a bűnre való hajlandóság, és *mindig több* teret engedünk a Szentléleknek. Ezért a Lélek adományainak vizsgálata sohasem fog ezzel az állítással végződni: Ebben az emberben már nincs semmi bűn, teljesen eltöltötte a Szentlélek! Csak az lehet a kérdés:

inkább működik-e benne a Lélek, mint saját ősi ösztönei (amelyek semmiképpen sem szűnnek meg), inkább, mint a (mindig meglevő) bűnös hajlam? De ez a mindig megmaradó bizonytalanság ne tegyen bennünket bizonytalaná. Viszont jőzanná tesz.

3. Ezért most kíséreljük meg leírni a *lelki sugallat legbenső lényegét*.

Először magának a megkülönböztetésnek az adományán magyarázzuk meg. Ez az adomány – mint az Újszövetség megfelelő helyei (1Kor 12,10; 14,29; 1Jn 4,1) megmutatják – egy *ítéletben* jut kifejezésre. „A többiek ítéljenek” – mondja Pál. Minden karizma valami megfelelő emberi képességet, adottságot tételez föl. A megkülönböztetés adományában a Lélek megtisztítja és az Egyház szolgálatába állítja az ítélőképességet, amely nem egyforma mértékben osztályrésze mindenkinek. Azonban a megkülönböztetés adományának valóságát éppen úgy meg kell vizsgálni, mint minden más adományét. A kérdés így hangzik: Vajon ez az ember, aki a megkülönböztetés adományával él, inkább emberi ítélőképessége és okossága alapján ítél, vagy a Szentlélek sugallatára és vezetésére bízta magát? Hogyan lehet leírni az *emberi okosság és a Lélektől kapott megkülönböztetés adománya közötti különbséget*? Aki okosan cselekszik és ítél, azt kérdezi: Ez a cselekedet, ez az esemény jó vagy rossz? Az okos különféle lehetőségek közül *kiválasztja* a legjobbat, tanácsot kér másoktól, előre átgondolja cselekedete következményeit. Pl. okatlan dolog lenne belefogni egy ház építésébe a szükséges anyagi eszközök nélkül (amint Lk 14,28 mellékesen említi). Az okos számot vet az előre látható eredménnyel, sikerrel. Sok lelkipásztori munkaterv így keletkezik. A lelkipásztor megfontolhatja: vajon inkább családlátogatásra szánjam korlátolt időmet, vagy közösségi munkára? Amilyen mértékben a szeretet irányítja ezeket a megfontolásokat, olyan közel jutnak a „sugallat”-hoz. Mert ez bizonyos hajlamot ébreszt bennünk a cselekvés egyik vagy több lehetősége iránt, amit már nem lehet pusztán az emberi okosság szabályaival megmagyarázni. És világos, hogy az egyháztörténet nemcsak okos megfontolásból fakadt. Nagy karizmatikus indítások bizonyos cselekvésekre ösztönzik az embereket. Például Ferenc nem fontolgatta okosan: jobb-e gazdagon, bőségben élni vagy szegényen. Inkább belső ösztönzést érzett arra, hogy sze-

génységben éljen. Aki isteni sugallat alapján cselekszik, arra kap indítást, hogy *pontosan meghatározott* módon járjon el; ezért a következményeket nem is tudja teljesen áttekinteni és előre megítélni. Itt nem segít emberi tanács és okos méricskélés. Az Isten Lelkétől indított ember ez előtt a döntés előtt áll: Kész vagyok-e átengedni magam a Szentlélek ösztönzésének, *vagy nem*? Példát hozunk? Éppen úgy hivatkozhatunk itt Luther híres szavára: „Itt állok, nem tehetek másként“, mint XXIII. János pápa elhatározására, hogy zsinatot hív össze. Luther nem tudta emberi okossággal előre lemérni reformátori föllépésének következményeit; János pápa sem láthatta előre, milyen következményekkel jár egy zsinat egybehívása. Aki a Szentlélek valamilyen ösztönzésének engedi át magát, annak bele kell törődnie, hogy emberi okossága háttérbe szorul, sőt adott esetben üldözést, gúnyt is vállalnia kell. A keresztyén egyházak sok szociális ösztönzése nem vált volna lehetővé, ha az illetők nem állnak készen Isten sugallatainak követésére. Egyesek például házakat építettek vagy vettek, anélkül, hogy előre rendelkezésükre állt volna a szükséges összeg (Don Bosco, August Hermann Francke, Wichern és sokan mások).

De az igazi karizmatikus sugallat semmiképpen sem veszi el az ember szabadságát. Igaz, nem válogathat többé értelmileg, okosan különböző lehetőségek között; az emberi szabadság legmagasabb formája azonban az Istennek való teljes kiszolgáltatottság, a *kötöttség szabadsága*. A házassági szövetség megkötése előtt még mindegyik fél szabad, mást is választhat. De minél erősebb a szeretet, annál erősebb lesz a kötöttség is. Aki tehát végleg leköti magát, az ezzel nem veszíti el szabadságát, hanem szabad lesz a mindig nagyobb szeretetre.

Ugyanez áll a karizmákra is. Aki az imaösszejövetelel a prófétai adománnyal él, nem „válogatja meg“ szavait, nem fontolgatja, ezt vagy amazt mondja-e, hanem egészen határozott indítást követ, mert egészen Istentől tette függővé magát, és hallja, mit akar most általa mondani a gyülekezetnek vagy egyvalakinek. Másfelől azonban ez nem zárja ki, hogy a prófétai adomány megbízottja megkérdezze magától: Most mondjam-e el az üzenetet vagy később, vagy talán egyáltalán ne? Ilyenkor Pál szabályai szerint *ítéli meg* megbízatását: épülésre szolgál-e, és ide tartozik-e most? *A karizmatikus sugallat tehát sohasem*

kényszer! Ez következik példánkból. Igaz, az ember nem válogat különféle lehetőségek között, de Isten nem is gyakorol rá olyan nyomást, hogy egyáltalán nem tehet másképpen. – A nyelveken történő beszélésnél sem válogatjuk meg a kiejtett magán- és mássalhangzókat, hanem úgy imádkozunk, ahogyan a Lélek sugallja (vö. Ef 5,19; Kol 3,16). Hasonlóan vagyunk minden más karizmával, lelki ösztönzéssel is. Pl. Péternek az az elhatározása, hogy a pogányoknak hirdeti az evangéliumot, nem lelkipásztori tervezésre, okos megfontolásokra megy vissza, hanem látomásra, sugallatra (Csel 10,9-16). És mielőtt Pál megtette elhatározó lépését Európa felé, egy macedón férfit látott álmában, aki intett neki: sugallata volt (Csel 16,9k).

Az emberi vágy, emberi ösztönzések és a Szentlélek indításai közti különbséget láthatjuk a csoportdinamika és imacsoport közti különbségben is. Csoportdinamikai folyamatok is közelebb hozzák egymáshoz az embereket; tudják, hogy mások elfogadták őket, életüket átalakító, mély közösséget tapasztalnak meg. Senki sem vonja kétségbe, hogy mindez megtörténik a karizmatikus imatalálkozókon is. De azt igenis meg kell mondani, hogy az ilyen imatalálkozók *nem merülnek ki* az említett folyamatokban. Nem ezek állnak előtérben, nem törekszenek tudatosan rá, nem igyekeznek meghatározott módszerekkel előidézni. Mindenekelőtt a közös tanúságtétel Krisztusról, vagyis a Szentlélek ösztönzése az imaközösség összekapcsoló tényezője; minden más: csoportdinamika, önmaguk megtalálása, ajándékképpen járul hozzá, abban a mértékben, ahogyan a jelenlevők közösen átengedik magukat a Szentlélek ösztönzésének. Nem saját maguk hozzák létre a találkozás terét, hanem az egy Lélekben már minden közös cselekvést *megelőzően* kapcsolatban állnak egymással.

A karizmatikus imaélmény olyan közösségi tapasztalat, amely messze felülmúlja a többi emberi közösségi élményt. Egy imaközösség annál inkább karizmatikus, minél kevésbé ügyel önmagára, keresi a közösséget, akar önmagának maradni. Itt is áll a búzaszem hasonlata: Minél inkább elkülönül egy közösség az egyházközségegtől vagy az egyháztól, annál kevésbé gyakorolhatja a tanúságtételnek és az egész egyház megújításának szolgálatát. Aki az imaisztentiszteleteken csak – vagy elsősorban – emberi közösséget keres, akinek nincs más kívánsága, mint hogy

emberileg elfogadják, hogy túljusson magányán, vagy legfőljebb az istentisztelet külső formáiban – a tapsolásban, békecsókban, nyílt emberi légkörben – telik öröme, az egy idő múlva csalódottan ismét elmarad. Természetes, hogy minden egyes résztvevő közösséget érez, személyes felkarolást talál, megszabadul magányosságából, – de itt is érvényes a szó: „Ti az Isten országát keressétek, akkor a többi megkapjátok *ráadásul*” (Lk 12,31; Mt 6,33). Minél kevésbé ügyel egy imaközösség egészében önmagára, annál inkább meg tud nyílni a Szentlélek vezetésének, Isten mindig friss újdonságának.

4. Már most *hogyan történik* egész konkrétan a *megkülönböztetés* emberi, isteni és istenellenes ösztönzések között? Meg tudunk nevezni bizonyos ismertetőjeleket: olyanokat, amelyek *általános érvényűek*, vagyis mindenütt érvényesek, és olyanokat, amelyeket mindenki *saját magában* fedezhet föl.

Először három fontos általános megkülönböztető jegről beszélünk:

a) *Megegyezés Isten igéjével és az Egyház tanításával.* Ha egy karizmatikus eljárás vagy beszéd nem egyezik a Bibliával és az Egyház tanításával, akkor bizonyosan inkább származik emberi hajlamokból, mint a Szentlélektől. A római levélben olvassuk: „Aki a prófétai beszéd ajándékát kapta, az beszéljen a *hittel összhangban*” (12,6). „Hit” itt a hit belátását jelenti. A prófétának egyetértésben kell lennie a többiek, az egyházközség, az egyház hitével; éppen ezért kell a többieknek megfőtelniök, amit mond. Az Egyház hitének lecsapódása azonban a Biblia. Ennek könyveit egész biztosan Isten sugallta, azért ami bennük van, az bizonyos és megbízható. A mi sugallataink viszont nem ugyanolyan mértékben megbízhatók, azért a Biblia szavain kell lemérni őket. Persze azok sem mindig egyértelműek, különbözöképpen lehet magyarázni őket. Innét következik az *egyházi tanítóhivatal* szükségessége, mint az ökümenikus zsinatok története mutatja. A zsinatok azal az igénnyel teszik kijelentéseiket, hogy megbízhatóan magyarázzák Isten szavát. Beszélhet valaki a legmélyebb személyes megrendüléssel: ha nem áll készen, hogy lelki tapasztalatát alávése az egész Egyház ítéletének, akkor ez biztos jele annak, hogy inkább saját ösztönzését követi, mint a Szentlélekét, – vagy talán teljesen az előbbit.

b) A második általános megkülönböztető jegy ebből a kérdésből adódik: *Az Egyház és a világ épülésére szolgál-e valami?* A Lélek adományait azért adja Isten, hogy „mindenki hasznára” legyenek (1Kor 12,7), a közjót szolgálják. „Minden épülésre szolgáljon” (1Kor 14,26). Mi *nem* szolgál épülésre? Először is a szakadás. Ha valahol egy egyházközségben vagy helyi közösségben különválás, szakadások észlelhetők, azok sohasem a Szentlélektől valók. Enek a megfigyelésnek a fontosságát 1Kor 1,10-13-ra való utalással igazoljuk: „Éljetek mindnyájan egyetértésben, ne tűrjétek szakadást magatok között; legyenek egészen egyek ugyanabban a lelkiületben, ugyanabban a felfogásban... Arra gondolok, hogy mindenki mást mond közületek: *Én* Pállal tartok, *én* meg Apollóval, *én* Kéfással, *én* pedig Krisztussal. Talán megosztott Krisztus?” A szakadás legtöbbször az „*én*” túlzott hangsúlyozásából, saját személyes tapasztalatunkra való hivatkozásból adódik. Semmi sem végzetesebb a személyes tapasztalatnak ennél az egyoldalúságánál, amit az egész mértékéül állítunk oda. Bizonyos Lélek-adományok túlzott hangsúlyozása tehát inkább emberi ösztönzésből, mint isteni indításból származik: mert a túlzás gyakran szakadásra vezet.

A *személyes bizonyágtételnek* bizonyos módja sem szolgál épülésre. A megtérésről, a Lélekben való megújulásról szóló híradás már magában véve is ellenállást vált ki az emberekben. Mindegyikünk először elhárítóan viselkedett, amikor érintkezésbe került a megújulással. De ha egy tanúságtétel az emberi fölény érzetéből származik, ha nyomást gyakorol a másokra, akkor inkább ered emberi térítési vágyból, mint a Szentlélek indításából. Ha egy karizmatikus csoport elkülönül az Egyháztól és vonakodik a mindenkori helyi egyházközség építését szolgálni, az is inkább emberi önakaratnak a jele, nem az egész Egyház épülését és megújulását mozdítja elő.

c) Egy harmadik fontos, általános érvényű ismertetőjel a következő kérdésből adódik: *Teljesítem-e napi hivatásbeli kötelességeimet?* Közreműködöm-e a világ, a társadalom építésében, újjárendezésében? Aki elhanyagolja hivatásbeli kötelességeit, aki kivonja magát politikai, szociális kötelezettségei alól, az már nem a Szentlélek dinamikájától viteti magát, hiszen ez minden emberi viszonylatot rendezni akar. Ez különben a szerzetek lelki közösségeire is érvényes. Ha egy rendi közösségen belül ima-

közösség alakul, akkor a tagoknak példásan kell teljesíteniük rendi kötelességeiket.

Az említett három általános ismertetőjelhez azután *személyes jellegűek* is járulnak. Minél több mutatkozik belőlük együtt, annál biztosabb az ítélet. Csak hármat nevezünk meg közülük. Gal 5,22 még sok mást is felsorol, ti. „*a Lélek gyümölcseit*“: „szeretet, öröm, békesség, hosszútűrés, kedvesség, jóság, hűség, szelídség, önmegettartóztatás“.

a) Elsőül nevezi meg Pál a *szeretetet*. Ha egy karizmatikus cselekedet nem szeretetből származik, semmit sem használ; akkor csak csaljuk magunkat (vö. 1Kor 13). Az a szeretet, amiről itt szó van, az *odaadás ereje, a szolgálatra való készség; az önmagunkról való lemondás* – mint a búzaszem esetében –, hogy mások hitét szolgáljuk. Ezért a szeretet minden karizmatikus megnyilvánulás mozgató ereje. Azt a szeretetet, amelyre itt gondolunk, nem szabad összetéveszteni a lelki megindultsággal, nem valami felületes érzelem, vagy annak a vágya, hogy mások elfogadjanak. Az imaközösség nem lelki melegház vagy baráti kör. Ha a szeretet lényegénél fogva nem sürget *tanúságtételre*, akkor inkább emberi szükséglet, mint a Lélek gyümölcse. Arról ismerni meg ezt a szeretetet, hogy az egész ember, minden megnyilvánulásában *Krisztus* önzetlenségét, odaadását sugározza. A segítő tett mutatja, hogy az illetőnek nincsenek mellékes szándékai, hogy amikor tanúságot tesz, nem saját személye a fontos. A szeretet nem fuvalkodik fel, tanúságtételében igazmondó, nem túloz. Nem is türelmetlen: nyugodt, feszültség nélküli tevékenységre vezet. Ellenséges föllépés, mások mérges rendreutasítása nem származik ilyen szeretetből, és ezért nem is a Szentlélektől való. Az Egyház megújításának ezt a címet lehetne adni: *Igehirdetés szeretet által*.

b) Másodjára az *örömet* nevezi meg Pál. Az öröm az Istennel és más emberekkel való közösségből, viszonyból származik. Semmi köze a felületes lelkesedéshez, mámorhoz vagy jóérzéshez. Még csak nem is elsősorban az érzelemben gyökerezik, hanem az egész embert átfogja, szenvedéseit is beleértve. Azonkívül *szociális tapasztalatban* mutatkozik meg; elsősorban nem énézés. Éppen ezért uralkodik azokon az istentiszteleteken, amelyekhez mindenki hozzájárul valamivel, az öröm alaphangulata: mindenki egyidejűleg és közösen megéli, hogy egy és ugyanaz

a Szentlélek Isten van jelen bennük és közöttük. — Ilyen örömet nem lehet „csinálni“, akarni, mert ez „gyümölcs“ és ajándék. Egy lelkigyakorlatos mester mondta egyszer: Végre már komolyan kellene vennünk a keresztény örömet! Nem lehet komolyan „venni“: csak hálásan és alázatosan átvenni Istentől. És abban a mértékben kapjuk meg, amennyire megengedjük Istennek, hogy az önátadás folyamatában lelkünk mélyébe hatoljon. *Igehirdetés öröm által!* Véghezvihat valaki hősi tetteket, akár a legmagasabb indítóokokból: ha nincs mellette egy csipetnyi öröm, ha minden keményen, „hősiesen“ történik, akkor talán mégis inkább emberi büszkesége érvényesül, mint a Szentlélek indítása. Pálnak még az önuralom is „a Lélek gyümölcse“ (Gal 5,22), nem elsősorban saját akarati erőfeszítésünk következménye.

Az ilyen értelemben vett öröm olyan mélyre hatol, hogy még a *szenvedéseket* is átjárja. „*Örömmel* szenvedek érteket“ — mondja Pál (Kol 1,24) „*Örüljete*k, hogy részetek lehet Krisztus szenvedéseiben“ (1Pét 4,13). A megváltó, szabadító szenvedés nem teszi tönkre a mély örömet, ti. annak örömét, hogy mindenek ellenére még mindig kapcsolatban vagyunk Istennel. Jézus az Olajfák hegyén és keresztre feszítésének órájában nem juttatta kifejezésre az öröm indulatait, de azt mondta egyik sorstársának: „Még ma velem leszel a paradicsomban“ (Lk 23,43). Nem adta föl a reményt, az Istennel való közösséget. A keresztény ember szenvedése sohasem reménytelen, s azért sohasem hiányzik belőle egy szikrányi öröm. Ha tehát egy karizmatikus cselekvés vagy beszéd közben ilyen örömet, ilyen derűs feloldódást érzel, akkor ezt a Lélek működése *egyik* jelének tarthatod magadban.

c) Egy harmadik ismertetőjel a *béke*. Az öröm a közösségből ered, a béke a *rendből*, az Isten akaratával és más emberekkel való összhangból. Ameddig ide-oda hányó-dunk, nyugtalanok, zavartak vagyunk, addig még nem szolgáltatunk ki magunkat teljesen a Szentléleknek, még rejtgetjük előle *gőgünket*, agresszióinkat, kisebbségi érzésünket. De a béke nem egyszerű kedélyi dolog, nem egyszerűen az összhang érzése, hanem az Isten akaratának való odaadásból jön létre. Istennek minden *élettel terve* van: a tiédde, az enyémmel. Abban a mértékben kapjuk ajándékba a békét, amilyen mértékben ezzel egyetértünk, amennyire *rendben* élünk. Életünk legnagyobb problémája nem

a *mi* megzavart terveink, hanem Isten megzavart tervei. Aki a Lélekben való megújulásakor kiszolgáltatja magát Isten terveinek, sokszor hetek vagy hónapok múltán így vall magáról: Kiegyensúlyozottabb lettem, nem mérgeledtem annyit, nem koldulok más emberek elismeréséért úgy, mint azelőtt; békében élek Istennel, tudom, ő ismer el, ő igazol. Abbahagytam a tiltakozást ellene, nem vagyok már bizalmatlan iránta. És éppen mert ezt a békét megtapasztaltam, most annál inkább síkra tudok szállni a világ békéjéért, együtt tudok működni igazságtalan szociális és politikai szerkezetek megváltoztatásában. Nem gyűlöletből, hanem mert Krisztus békéje sürget.

De azért a nyugtalanság, a belső tépettség nem minden esetben az istenellenes szellem befolyásának jelenléte bennünk. Ha Isten szeretete megtérésre sürget, akkor az első reakciónk gyakran aggodalom. Hisz önmagunkból kell feladnunk valamit, ti. Isten iránti bizalmatlanságunkat, aggodalmunkat. Félnünk elhagyni ezt a félelmet, hiszen önmagunk egy darabja. Tehát a megtérés *előtti* nyugtalanság nagyon is jele lehet a Szentlélek jelenlétének. Aki igen hevesen védekezik a megtérés ellen, gyakran közvetlenül előtte áll. Aki hevesen védekezik a Lélek valamelyik adománya, pl. a nyelvek adománya ellen, annak gyakran éppen arra van leginkább szüksége. Ezért a béke a *győzelem* jele. Nem a keresztény alaptapasztalat elején áll, hanem az önmagunkkal és az istenellenes hatalmakkal való szembeszállás és tisztázódás következménye. Az efezusi levél írója arra int: *küzdjünk* az evangélium békéjéért (6, 15). De ez a béke azután akkor is megmarad bennünk, ha külsőleg összeütközésekbe jutunk, ellenállást kell eltűrniünk. A béke mint a Lélek gyümölcse Krisztus maradandó győzelmének jele.

Ezzel félbe kell hagynunk ezeket a meggondolásokat. Csak néhány igen fontos megkülönböztetőjelet tudunk megnevezni. Gyakran az adott pillanatban nem lehet világosan fölismerni, valódiak-e a Lélek adományai, – legálábbis az egyes ember nem képes rá. Akkor a közösség könyöröghet ezért. Gyakran azonban csak sokkal később válik világossá egy sugallat valóságá: ti. amikor kiállta az *idő próbáját*. Sokszor saját vágyálmaink is közrejátszanak. A végső döntés a Lélek adományainak valóságára felől katolikus felfogás szerint a püspökök összességét illeti. A II. vatikáni zsinat azt mondja az egyházzal szőlő

konstitúcióban: „Valódiságukat és célszerű felhasználásukat illetően azokra tartozik az Ítélet, akik előljárók az egyházban, és akiknek különösképpen feladatuk nem a Lélek kioltása, hanem az, hogy vizsgáljanak felül mindent, és a jót tartsák meg“ (12,2). A karizmatikus megújulás katolicitása nem utolsó sorban abban is megmutatkozik, hogy az egyes ember vagy az egyes közösségek készségesen alávetik lelki tapasztalataikat az egész Egyház Ítéletének. Ahol rajongó törekvések mutatkoznak az Egyháztól való különválásra, ott inkább emberi műről, mint Isten Lelkének működéséről van szó. A protestáns egyházak számára is sorsdöntő kérdés lesz: el tudják-e fogadni, be tudják-e magukba olvasztani a lelki kezdeményezéseket. Az ő egyházaikban is különös felelősség terheli az egyházi hivatalviselőket a tanítás tekintetében. És katolikus felfogás szerint is érvényes elv, hogy egy döntést akkor lehet igazán elfogadni, ha a megkülönböztetés adományát nemcsak a vezetők, hanem az egyházközösségek és minden egyes hívő is kéri és gyakorolja.

A karizmatikus megújulás igazi *ökumenikus jelenség*, nagy reményekre jogosít a most még különvált összes egyházak közös hagyománya tekintetében.

Ezzel az én feladatom ezen a kurzuson befejeződött. A Máté-evangélium egy szavával szeretnék búcsút venni: „Amikor Jézus látta a tömeget, részvételt volt iránta, mivel gyöttrődtek és úgy lézengtek, mint a pásztor nélküli juhok. Így szólt tanítványaihoz: ‚Az aratás ugyan sok, de a munka kevés. Kérjétek hát az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat aratásába.‘ Maga köré hívta tizenkét tanítványát, hatalmat adott nekik a tisztátalan lelkek fölött, hogy kiűzzék őket, és meggyógyítsanak minden betegséget, minden gyengeséget. . . . Ezt a tizenkettőt küldte Jézus. Ilyen parancsot adott nekik: . . . ‚Menjétek és hirdessétek, hogy elközelgett a mennyek országa.‘“ (Mt 9,36–10,7) Az aratás nagy; az emberek tanúságtételünkre várnak, az én tanúságtételemre, a tiédre. Mindenki misszionárius szolgálatra hivatott. És az élő Úr mindenkit nevéen szólít, úgy, mint a tizenkét apostolt. Ha tanúságot teszel, ne érzelmeidről beszélj, hanem tényekről: életedben beállott konkrét változásokról. Egyebekben mindenkire áll a szó: „Ne töprengjétek, hogyan vagy mit mondjatok. Megadatik ugyanis nektek abban az órában, hogy mit mondjatok. Mert nem ti beszéltek, hanem Atyátok Lelke szól bennetek“ (Mt 10,19).

FUGGELÉK

I. AZ EGYHÁZ MEGÚJULÁSA (Összefoglalás)

1. Személyes találkozásból folyó tanúságtétel a hitről

A karizmatikus egyházközségi megújulás az evangéliáció egyik formája: a keresztények általános papságuk alapján, a hitről tett személyes bizonyossággal *magával Krisztussal* való közvetlen találkozásra vezetik el egymást. A megújulás magva: a keresztség föltételezte megtérés, a missziós liturgia és a Lélekben való megújulás.

Sok ember élete – akik legfőljebb a gyermekkori keresztség és nevelés alapján voltak keresztények – megváltozik, ha belekapcsolódtak ebbe a megújulásba:

Valódi *személyes találkozás* alapján beszélnek Istenről és Krisztusról, szabaddá válnak a hitükről tett személyes tanúságtételre közömbös vagy a kereszténység iránt ellenséges környezetben. Sokan – nem egyszer saját csodálatukra – újfajta szeretetet tapasztalnak magukban a Szentírás, az imádság iránt, új megnyílást mások problémái és bajai felé és a keresztény indítékú szociális elkötelezésre.

Ez a megújulás minden országban bámulatos mértékben növekedik, és a remény nagy jele. Nem valami új „mozgalom“, amelyben *mi* akarunk a magunk fejétől vagy *mi* tudnánk megszervezni valamit, nem is valami új lelkipásztori módszer, amit „bevezetünk“: hanem az Egyház Urának ajándéka, aki minden egyes embert személyes feleletre hív, és így általános papságának erőteljes gyakorlására vezérel.

*Újítsd, Uram, Egyházadat,
és rajtam kezd elöször!*

2. A hit és tapasztalat közötti szakadék áthidalható

Mitől keresztény az ember? Elég, ha mint gyermeket megkereszteltek? Keresztények leszünk egyszerűen keresztény neveléssel? Elég, ha valaki jó ember, teljesíti valási „kötelességeit“? Nem tettük-e a kereszténységet alapján véve kellemetlen követelmények gyűjteményévé?

Az Újszövetség értelmében azt kell mondani: Döntően úgy leszel keresztény, ha személyesen odafordulsz Krisztushoz, és megtapasztalod életedben valóságos *jelenlétét!*

Az odafordulás és tapasztalat azonban nem csupán belőled magadból születik, hanem Isten ajándéka; mások hitbeli tanúságtétele ébreszti föl, segít hozzá. Senki sem csak önmagáért hisz! Ezért hitünket személyes tanúságtételben is ki kell nyilvánítanunk egymás előtt. Az ima-közösségek sok tagja megerősíti: át lehet hidalni a végzetes szakadékot hit és tapasztalat, értelem és érzelem között, ami annyi embernek szerez manapság gondot!

3. Isten Lelke érzékeinkkel megtapasztalhatóan jelen van

De hogyan mutatkozik meg Isten megtapasztalható jelenléte életünkben? A valódi tapasztalatnak mindig köze van érzékeinkhez. Istent, a mindenható Atyát azonban nem láthatjuk és nem hallhatjuk. Számunkra nincs hangja, nincs alakja (Jn 5,37). Megközelíthetetlen fényességben lakik: „Senki nem látta és nem láthatta” (1Tim 6,16). De Jézus Krisztusban Isten jósága és emberszeretete *testileg*, érzékeinknek észrevehetően jelent meg, úgyhogy Jézus életének tanúi azt hirdetik, amit ők maguk *láttak és hallottak* (1Jn 1,1-3). Jézus távozása után földi alakját nem láthatjuk és hallhatjuk többé. De hátrahagyta nekünk Lelkét, és az hatalommal, érzékeink számára észrevehetően megmutatkozik (1Kor 12,7), ha emberek Jézus nevében összegyűlnek, és tanúságot tesznek hitükről egymás előtt. Amikor látjuk és halljuk, hogyan adják át magukat mások dicsőítve, hálát adva, hívő lélekkel Istennek, akkor magából Jézus Lelkéből *látunk és hallunk* valamit (Csel 2,33). Ez az élmény szíven talál bennünket (Csel 2,37), nemcsak értelmünket és akaratomkat, hanem minden képességünket megragadja.

Isten tehát nemcsak a „fölöttünk” lévő mindenható Teremtő, hanem mint Jézus Krisztus Lelke hatalommal jelen van *bennünk és közöttünk* (1Kor 14,25). Így megkapjuk az erőt, hogy teljesen Krisztus mellett döntsünk, és tanúságot tegyünk róla.

*Uram, légy újból jelen bennünk és közöttünk,
és add, hogy meglássuk dicsőséged!*

4. Missziós liturgia mint közösségi Isten-élmény

A megújulás maradandó életető alapja a missziós liturgia: kis, áttekinthető közösségekben lefolyó imaistentisztelet. „Mindenki hozzájárul valamivel” (1Kor 14,27), szabad, spontán, a közös hallgatásból született imákkal. Ez

alapjában véve felelet Isten szavára, amely az egész emberhez szól és fokozott tevékenységre serkenti, – nem pedig az önmagunkba süllyedést, az én kioltását szolgálja. Az imádkozó egész személyével Krisztus által az Atya felé fordul. Minthogy az imák és felkiáltások hangosan, egymás előtt hangzanak el, egyúttal igehirdetés-jellegük is van, és ha Isten is úgy akarja, mások hitét szolgálják.

Az ima mint mások hitének szolgálata egyúttal *közöségi Isten-élmény*: Nem más emberek megkerülésével vagy a fejük fölött tapasztaljuk meg a Szentlélek jelenlétét, hanem úgy, hogy imádságukat (adott esetben bírálattal) föl vesszük magunkba, és hagyjuk, hogy hasson ránk. Ennek a közösségi imádkozásnak legmélyebb rétege *Istennel önmagáért való imádata*. Ugyanakkor *magában Istenben* is végbemenő „történet” ez: Isten Lelke maga imádkozik bennünk Krisztus által az Atyához (Róm 8,15.26; Gal 4,6). Minthogy pedig Isten Lelke egy és ugyanaz mindnyájunkban, olyan közösségi tapasztalatot hoz bennünk létre, amely messze túlszárnyal minden más emberi közösséget.

A Szentlelket „segítőnek” és „támasznak” is nevezzük. Abban a mértékben tapasztaljuk meg, amennyire az ő erejével másoknak segítünk, másokat támogatunk, mások hitét szolgáljuk.

5. A karizmák: képesítés az általános papságra

A mások hitének szolgálatára és ezzel az általános papságra való képesítést az Újszövetség *karizmáknak* (kegyelmi adományoknak) nevezi: Minden embernek különféle adottságai vannak; Krisztus Lelke képes ezeket átalakítani, megtisztítani és szolgálatba venni az Egyház és a társadalom építésére. Minden karizma a Szentlélek által szívünkbe öntött szeretetből forrászik (Róm 5,5), amely megnyilvánul kifelé mind a szó-karizmákban (hozzájárulás az imaistentisztelethez, személyes hitvallás), mind a tett-karizmákban. Az első pünkösdi ünnepén az Egyház a kegyelmi adományok teljét kapta. Közéjük tartozik a prófétai adomány, a nyelveken való ima és a gyógyítás adománya is (Mk 16,17k; 1Kor 12,4-11; Csel 2,4; 10,46; 19,6). Ezek a „világítóbb” karizmák (II. vatikáni zsinat, LG 12,2) ma újból gazdagabban jelennek meg az Egyházban. Igazából az eleven keresztény egyházközség rendes mindennapjához tartoznak.

*Uram, add, hogy papi szolgálatot teljesítsünk egymásnak,
mint sokféle kegyelmed jó sáfárai,
mindegyikünk a kapott adománnyal! (vö. 1Pét 4,10)*

6. A központi folyamat: megújulás a Lélekben

A keresztény ember bevezetése a teljes kereszténységbe a legrégebbi idők óta több lépésben történik, amelyeket a Szentlélek hoz létre bennünk (de nem nélkülünk) (vö. Csel 2,38). Ezeket a lépéseket a kereszténnyé válás élet-hosszигlani folyamatában mindig újból meg kell újítani. Erre a „Lélekben való megújulásra” segítjük egymást kölcsönösen a megfelelő bevezető kurzusokban. Ez a következőkből áll:

a) **Megtérés:** „Változtassátok meg korábbi életeteket, s újuljatok meg lélekben és érzületben!” (Ef 4,22k; vö. Kol 3,9k; Róm 12,2). A megtérés *emberi lelkünk* megújulása a Szentlélek erejében: érzéseinké, akaratunké, gondolkodásunké, egész személyiségünké. Azzal kezdődik, hogy kiszolgáltatjuk saját halálunkat Isten tervének és akaratának, elfogadjuk saját halálunkat (ez minden karizmatikus cselekvés előfeltétele). Zsid 6,6 szerint az ilyen megtérés mélyreható esemény életünkben, amit ugyanolyan erővel nem lehet megismételni, de azért mindig újból meg kell újítani.

b) **A keresztségi ígéret megújítása:** A bűnök bocsánatára szolgáló vízkeresztség „az újjászületés és a *Szentlélekben való megújulás* fürdője” (Tit 3,5). A keresztség megújítása a gyónásban történik, valamint akkor, amikor a más emberek hibájából kapott sérelmek, sebek gyógyulásáért könyörgünk (eredeti bűn).

c) **Megújult részvétel Jézusnak a Szentlélekkel való megkeresztelésében:** Az Újszövetség felfogása szerint a pünkösdi élmény már Jézus keresztségével megkezdődik (vö. Csel 10,37k; Lk 4,18). Ott Jézus maga keresztelkedett meg a Szentlélekkel: *Miközben imádkozott, ez az isteni erő láthatóan és hallhatóan, tehát saját és a körülállók számára megtapasztalhatóan* leszállt rá (Lk 3,21k és párh.). Ettől fogva lépett fel mint az Ős-Karizmatikus, mint Isten egyedülálló tanúja, mint próféta, tanító, a betegségek, démonok és a halál legyőzője.

Katolikus értelmezés szerint a *bérmálás szentsége* Jézus Lélek-megtapasztalásának és az első pünkösdi tapasztalásának

talatnak történelmi folytatódása (VI. Pál, 1971), és ezzel a Lélekben való keresztség szentségi felajánlása, vagyis képessé tesz, hogy a Lélek adományait mások szolgálatára használjuk. Az evangélikus konfirmáció is tartalmazza a Szentlélek ígretét. A Lélekben való megújulás tehát a bérálás ill. a konfirmáció megújítása is.

d) *A Szentlélek vezetése.* Aki új emberré lett, az már nem fél sem Istentől, sem a jövőtől, és hagyja, hogy Isten Leleke vezesse (Róm 8,14). Mindig újonnan nyitott Isten beavatkozásai iránt, saját és az Egyház életében.

e) *Az eucharisziának mint lelki ételnek és itálnak és mint az egység jelének mélyebb megértése.*

A Krisztusnak való önátadás és a Lélekben való megújulás kérelme úgy igazán komoly és mély, ha többnyire szabadon fogalmazott, személyes imában, tanúk előtt jut kifejezésre. A jelenlevők az imádkozóra teszik kezüket, és közbenjáró, dicsérő, hálálkodó könyörgéseket mondanak. Ez a folyamat nem valami új szentség, hanem az *általános papság* gyakorlása, amelynek alapján a keresztyények Krisztusban segítik és erősítik egymást.

Sokan egészen új örömet éreznek ebben az órában, hogy Istenért éljenek, őt imádják és másoknak szolgálnak. Mások hetekkel, hónapokkal utóbb, visszanezve állapítják meg, hogy megváltozott az életük: „A Lélek gyümölcsei: szeretet, öröm, békesség, türelem, kedvesség, jószág, hűség, szelldség, önmagtartóztatás“ (Gal 5,22), s mindezt csakugyan *megtapasztalhatjuk*, meg kell tapasztalnunk magunkban (Gal 3,2-5): Aki odaadja magát másoknak, az megtalálja magát!

Uram Jézus Krisztus, ma újból átadom neked életemet és halálat. Ellene mondok az irántad való bizalmatlanságnak, és kérlek, légy te úr gondolataim, akaratom és érzelmeim fölött. Alakíts olyanná, amilyennek akarsz, hogy másoknak megvilhessem a te örömet. Kérlek, add meg nekem Szentlelked minden ajándékát.

7. Meg kell törni egy tabu hatalmát

Aki legelőször van jelen szemléldőként egy imaistentiszteleten (mindenki ezzel kezdi), azt először talán „kínosan érinti“. Ez természetes, mert az Istennel való személyes viszony tabuvá válásának hosszú története áll mögöttünk: A vallás magánügy! Van egy vallási intimszféra! Nem fe-

jezhetem ki mások előtt Istenhez való személyes viszonyomat! – Az ilyen vagy hasonló, aggodalomból eredő belső védekezéssel kezdetben mindenkinek számolnia kell.

a) *A hit hamis egyéni üggyé válása.* Igaz, egyhelyütt az áll a Szentírásban: ha imádkozni akarsz, menj be a szobádba (Mt 6,6). De ez a farizeusoknak szól, akik azért imádkoznak, hogy feltűnjenek az embereknek. Különbözik ez érvényes: „Aki tanúságot tesz mellettem az emberek előtt, azt majd az Emberfia is magáénak vallja” (Lk 12,8). „Mi nem hallgathatunk arról, amit láttunk és hallottunk” (Csel 4,20).

b) *A vallásos érzelmek tabuvá tétele.* Főleg a felvilágosodás kora óta ezt prédikálták belénk: A vallás az értelem dolga! A vallásos érzelmeknek nincs bizonyító erejük, és teljesen bizonytalanok! Istenben való örömet például semmi körülmények közt nem mutathatod a nyilvánosság előtt! – *Ezzel a tabuval szakítani kell!*

Az orange-i zsinat (529) kifejezetten tanítja: A hit kezdete a hitnek az az indulata, amelyet Krisztus Lelke ébreszt föl bennünk, ez által hiszünk Krisztusban (DS 375). Vajon mi igéz meg bennünket, mi talál szíven, mi vonz? Igazán keresztények-e indulataink, vagy inkább „a néma bálványok vonzanak” (1Kor 12,2), mai kultúránk életünket meghatározó sok hatalma: a technika, sport, személyi kultusz, anyagi jólét? Az érzelmek kereszténnyé válása egyben hozzájárulás ahhoz a politikai és társadalmi előrehaladáshoz, amit csakis a keresztények nyújthatnak.

c) *Vallási teljesítménygondolkodás.* Aki először próbál szabadon, spontánul együtt imádkozni másokkal, félelmet fedez föl magában, egyrészt saját belső ürességétől, másrészt a többiektől: Én is elég jól csinálom? Ugyan mit gondolnak majd a többiek? Még az imában is elismerést koldulunk! Egyesek visszariadnak a következményektől is, ha életünket visszaadjuk Krisztusnak („Máról holnapra gyökerestül meg kellene változtatnom az életemet!”), és ez akadályozza őket szabad elhatározásukban.

„Bízzatok, Én vagyok, ne féljétek!” (Mt 14,27)

8. Ökumenikus kilátások

A karizmatikus megújulás csodálatosképpen szinte egyidejűleg tört föl az összes ma még különvált egyházakban és hagyományokban. Nem sejtett erővel, belülről újítja

meg őket, *mindegyiket sajátosságainak megfelelően*, megszabadítja történelmi eredetű egyoldalúságaiktól és túlzásaiktól, megváltoztatja. Ha a közös eucharisztia még nem is lehetséges, az imaközösségek olyan egységet tapasztalnak meg egymással, amely meglepő *kezdeté egy közös hagyománynak*. Ennek előfeltétele, hogy minden egyes keresztyén szilárdan begyökerezve maradjon a saját hagyományában.

9. *Lelkipásztori és általános egyházi szempontok*

A karizmatikus egyházközségi megújulás az eleven egyházközséghez vezető út; legbenső központja felől, *minden* életmegnyilvánulásában érinti az egyházat. De először kis közösségekben kell kifejlődnie (családok, bérmeándók), és közben *minden* már meglévő közösséget (pl. egyházközségi tanács, egyházi szervek stb.) belülről átjárhat, megtisztíthat, tevékenyebbé tehet. A megújulás mindenütt, ahol „ketten vagy hárman” egybegyültek, személyes és közösségi *evangelizációra* képesít. Az egyházi struktúrákat és intézményeket teljességükben csak később fogja tudni elérni (az egyházi hivatal mint a többi szolgálatnak tett szolgálat). Ezért az egyházközségi istentisztelet megújítása, fellazítása, elmélyítése is előzetes egyházközségi evangelizációt tételez föl (mint a népmisszió egy új módját), amelyben *minden egyes* résztvevő újból Krisztusnak adja életét. Ennek gyümölcsei lehetnének: Egyesek megújulása a Lélekben az egyházközség pünkösdi istentiszteletén, vasárnapi laikus igehirdetés mint személyes bizonyoságtétel, hívők könyörgései kötetlenül, kölcsönös békeüdvözlés.

*Jöjj életünkbe, Szentlélek,
add nekünk adományaidat,
alakíts át, újítsd meg Egyházadat!*

II. ÖKUMENIKUS TÉTELEK

1. *Karizmatikus megújulás és az egyházak egysége*

1. *Önmagunkra találás*. „A kegyelmi adományok különféleképpen, — a Lélek azonban ugyanaz” (1Kor 12,4). Ez a kijelentés hasonlatképpen az egyházakra is áll, amelyek most az emberek bűnéből különváltan élnek. Minden egyház-

nak megvan a meghatározott lelki hagyománya, s egyikben sem valósul meg teljesen a kegyelem minden ajándéka. Ezért minden egyháznak meg kell kérdeznie önmagától: milyen visszavonhatatlan hivatást ró rá történelmi eredete.

2. *Kitárulás.* Minden egyháznak önbírálatot kell tartania és megkérdeznie: nem abszolutizálta-e saját kegyelmi adományait, és mennyiben vált így vétkessé Krisztus egyetlen egyházának szakadásában. Így képes lesz hálásan elismerni más egyházak kegyelmi adományait is, és hagyni, hogy ezek gazdagítsák. Ilyen módon alakítja természetesen a Szentlélek minden adománya iránti karizmatikus nyitottság az egyház jövőjét.

3. *Átvétel.* Minden egyház kérdezze meg magát, mit tud átvenni – adott esetben kritikusan – a többi egyháztól, összeegyeztetve azzal a hivatással, amelyet nem szabad feladnia. Az átvétel készségének a lehetőség határáig kell terjednie, hisz minden kegyelmi adomány azért van, hogy „mindenkinek használjon” (1Kor 12,7).

Kérjük az Egyház Urát, vezesse közeledésre és meg egyezésre az egyházak közt folyó dialógust. Tudjuk, hogy ezt nem lehet elérni emberi erőfeszítéssel vagy jóakarattal, csakis az újra eljövendő Krisztus beavatkozásával (Mk 10,27; Fil 3,9).

(Ezeket a tételket a harmadik európai karizmatikus vezetőkonferencia hagyta jóvá a Craheim kastélyban, Unterfranken, 1975. jún. 23–28. Újból megerősítette ugyanott a német nyelvterület karizmatikus megújulása felelőseinek konferenciája 1975. nov. 3-án. Közelebbi magyarázatukat l. H. Mühlen: Holnap egység lesz. A különvált egyházak célja: az összes keresztények jövődő zsinata. Paderborn 1974.)

2. A karizmatikus egyházközségi megújulás teológiai vezérelvei az evangélikus egyházban

A karizmatikus egyházközségi megújulás szellemi ébredési folyamat az egyházon belül.

A jelenlegi kereszténység sok teológiai és lelkiségi indításának metszőpontjában látja magát, és célja az egyházat egészében átjárni. Különösen törekszik eleven, missziós felelősséggel rendelkező egyházközségek fölépítésére.

A karizmatikus megújulásban az emberek megtapasztalják a Szentlélek mostani működését. Ezeket a tapasztalatokat az egyházi tanítás és a teológiai elmélkedés világánál át kell gondolni és részletezni.

1. A Fiú elküldésében, Jézus Krisztus halálában és feltámadásában Isten igent mondó szeretete felülmúlhatatlan, egyszer s mindenkorra érvényes, kiegészítésre nem szoruló alakot öltött.

2. A Fiúnak ebből a küldetéséből nőtt ki tanítványainak közössége, amelyet Isten Lelke felszabadít a tanúságtételre és szolgálatra, és így továbbadja a világnak az üdvösség új valóságát. Az egyházközség lényege szerint „Krisztus teste”. Szerkezeti elve a világba szóló küldetés. Az egyházközségen keresztül működik a Szentháromság egy Isten ma a világban és a világ javára. Tehát az egyházközség már kialakulásában missziós, karizmatikus és ökumenikus jellegű.

3. Ennek a kialakulásnak megvalósítására Isten a Szentlélek erejét ígérte és ajándékozta egyházközségének. Ez a Lélek gyümölcseiben és adományaiban válik láthatóvá, konkréttá.

4. Minden keresztény, aki hitben és keresztségben újjászületett, ebben a karizmatikus valóságban él. A Szentlélek benne lakik, és láthatóvá akar válni benne az egyházközség építésére és a világ szolgálatára.

5. „Karizmatikus” az élete minden kereszténynek, aki hagyja, hogy Isten Lelke felszabadítsa eredeti, Isten akarta, a teremtesen alapuló adottságait, élettervét, és rendelkezésre bocsátja magát az egyházközségnek, hogy tőle küldetést vállaljon.

6. Aki egy karizmát felhasznál, Krisztus testének tagjaként cselekszik. Minden tag egyenlő értékű egymás között. A karizmák Jézus Krisztustól függően (1Kor 12,3), a hit mértéke szerint (Róm 12,3) és a szeretet megvalósulásaként (1Kor 13) a hívők közösségében (1Pét 4,10) fejlődnek ki és érvényesülnek.

7. Elképzelhetetlen a karizmák bármilyen rangsorolása. Pl. Pálnál házasság és nőtlen élet, prófétálás és szereletszolgálat, nyelvek adománya és pénzkezelés ugyanúgy karizmák.

8. Minden karizma a megújult teremtes jele, nem „természetfölötti” történés.

9. A karizmatikus megújulás ismét fölfedezi a hagyományos „egyházi hivatal” karizmatikus alapját: szolgálatnak tartja a többi egyházközségi tag karizmáinak felszabadítására, kifejlesztésére és összhangba hozatalára.

10. A karizmák gyakorlásánál nem külső megjelenési formájuk a fontos, hanem Isten országának építésében betöltött szerepük.

11. A karizmatikus imaistentiszteleten az egyes ember kitáruul annak, amit Isten bennünk és általunk tenni akar. Az istentisztelet középpontjában az úrvacsora (eucharisztia) áll. Az Istennel való közösség révén az emberek érzékennyé válnak egymás iránt. Kapcsolatba kerül életük az istentiszteleti gyülekezeten kívül is. Ilyen módon valósul meg a tanúságtétel és szolgálat gyakorlata.

12. Karizmatikus tapasztalatok ott jutnak az embereknek osztályrészül, ahol Isten előtt beismerik tehetetlenségüket, ürességüket, s azért mindent Tőle, az ő konkrét útmutatásától és ajándékából várnak. Csak ez a beismerés teremtheti meg a teológiában és a szolgálatban, az egyházközségi élet és az ökuméné terén a lelki fellendülésnek és a Szentlélek konkrét működésének előfeltételeit (2Kor 12,9k).

A karizmatikus megújulás kérdőre vonja azt a népegyházat, amelyet legtöbb tagjának passzivitása és közönyössége jellemez. De ez az egyházközségi megújulás az egyház kellős közepén, hagyományos tanításának folyamatoságában foglal helyet. Keresi a párbeszédet a teológia minden olyan irányával, amely hozzájárul az egyház megújulásához.

Célja: a karizmatikusan megújult egyház, amely majd fölöslegessé teszi a külön karizmatikus mozgalmat.

(Ezt a szöveget az evangélikus egyház karizmatikus egyházközségi megújulásának intézőbizottsága hagyta jóvá Würzburgban, 1976. márc. 2-án.)

III. HOGYAN TEGYÜNK TANÚSÁGOT?

A Lélekben való megújulás Jézus Krisztus misszionáriusává tesz, annak az új életnek tanúivá, amelyet Isten minden embernek fölkinál. Különösen mélyen tapasztaljuk meg az Istennel való közösséget, ha tanúi lehetünk, ho-

gyan találnak a hitre más emberek a hitről tett saját bizonyosságunk alapján. Hisz ez volt az ősegyház missziós módszere is: Minden keresztény misszionárius! Az Egyház megújulását nem lehet a modern propaganda és reklámok eszközeivel elterjeszteni, csakis az embertől emberig érő *személyes* hitvallással. Mert a modern reklám hajlik a túlzásra, hamis hangokra, és gyakran elsősorban érzelmekre épít. A keresztény tanúságtétel viszont *tényekről* tesz bizonyosságot!

Ezért tanúságtételre csak bizonyos igazolódási idő után kellene, hogy sor kerüljön. A Lélekben való megújulást követő első hetekben vagy talán hónapokban is sokan mélységes örömet éreznek, hogy visszaadták magukat Istennek, és megtapasztalhatják jelenlétét mindennapi életükben is. Ez az állapot joggal hasonlítható két ember közötti nagy és erős szerelem kezdetéhez. De hogy csakugyan igazi és tartós-e ez a szerelem, az csak egy idő múltán mutatkozik meg. Egyesek a Lélekben való megújulás utáni első időben hajlamosak áradozó stílusban *érzelmeikről* tenni tanúságot. De az érzelem önmagában még semmit sem bizonyít, hanem csak a *tény*, hogy Isten *megváltott* bennünket és életünket.

Másfelől a tanúságtétel nem pusztán tárgyi tájékoztatás, hiszen azt tanúsítjuk, amit *tapasztaltunk*. Elsősorban nem érzelmeinket, hanem azt, ami ennek alapján ténylegesen, másoknak is fölismerhetően megváltozott. A pünkösdi esemény bizonyára megragadta a tanítványokat, hiszen akik tanúi voltak a nyelvek adománya csodájának, „magukon kívül voltak”, egyesek még gúnyolódtak is: „Tele vannak édes borral” (Csel 2,12); de Péter ehhez csatlakozó prédikációja egészen józan. Rövid, tömör szavakban írja le Jézus életútját, hatalmas tetteit, a mindenki számára, kívülről is fölismerhető jeleket, amelyeket mutatott. Azután mindenekelőtt arra a tényre mutat rá, hogy a tanítványok tanúi lettek a feltámadásnak. Eközben nem írja le saját érzelmeit (hogy ne homályosítsa el vele magát a tényt). A feltámadás bizonyítékai azután ismét bizonyos jelek, amelyeket mindenki láthat és hallhat (Csel 2,33). Lukács ezzel mindenekelőtt a prófétálás és a nyelvek adományára céloz. Az így fölismerhető tény – ti. hogy Isten a megfeszített Jézust Úrrá tette – szíven találja a hallgatókat (Csel 2,37)! A tanítványok életében, fölismerhető változások (mindenük közös volt, eladták vagyonukat stb.) to-

vábbi alkalom a fiatal egyházközség növekedésére (Csel 2,43-47).

A személyes tanúságtétel olyasmí, mint a „laikus prédikáció“ (ha képzett teológus teszi, akkor is). A prédikációt pedig nagyon is meg lehet és meg kell előre gondolni. A Szentlélek azután majd belénk sugallja, mit mondunk a mindenkor adott helyzetben (vö. Lk 12,12): az istentiszteleten, az imaközösségben, mindennapi munkánk világában. Mindenesetre a helyzethez illő tanúságtételre a következő általános alapszabályok érvényesek:

a) Legyen tanúbizonyosságunk minden esetben *egyszerű, tömör és igaz*. Ne prédikálj másoknak. Természetes hangon, természetes hanglejtéssel tégy tanúságot, mintha beszámolót tartanál. Pál mondja: „Tanításom és igehirdetésem nem a beszéd művészetével és gondolati gazdagsággal hatott, hanem mert Isten Lelke mutatta meg benne erejét. Hitetek ne emberi bölcsességen alapuljon, hanem Isten hatalmán“ (1Kor 2,4k).

b) Ne kezd tanúságtételedet másokról szóló *negatív* nyilatkozatokkal (más emberekről, más egyházakról, papokról stb.) „Nagy dolgokat tett *velem* a Hatalmas“ (Lk 1,49). Az Egyház megújulása *nálam* kezdődik, és csak alázatosan kérhetem az Istent, hogy másoknak is adja meg kegyelmét, talán éppen az én tanúságom által. Egyes esetekben szükség van a visszaélések elleni tiltakozásra is; de ez nem a személyes tanúságtétel körébe tartozik.

Pált Athénben mély harag fogta el, amikor a város bálványképeit látta (Csel 17,16); de azért nem fennhéjázó, támadó jellegű tiltakozással kezdi prédikációját, hanem komolyan veszi, hogy a többiek keresik Istent: „Látom, hogy igen vallásosak vagytok“ (Csel 17,22). A *helyzethez illő* tanúságtétel mindig megkeresi a mindenkori „csatlakozási pontot.“ Mert nagy különbséget jelent, hogy pl. keresztények előtt teszek-e tanúságot, akik nevelésük és hagyomány alapján eleget tesznek kötelességüknek, s erejük szerint dolgoznak is hitükért, vagy olyanok előtt, akik egészen távol állnak az Egyháztól. Ne arról beszélj, ami a többiekből még hiányzik, hanem Isten felkínált ajándékáról; az Ígéret nagyobb, mint amennyi valaha is belénk fér!

c) Az alapvető magatartás a szeretet, ezért tanúságtételünknek nem szabad *megalázni vagy megszegyeníteni* a másikat. Isten *jósága* hív megtérésre (Róm 2,4), és en-

nek a jóságnak tanúságunkból is ki kell érződnie. A megtérésre való felhívás, amely magának az evangéliumnak a követelménye, már önmagában elég érzékeny követelmény mindenki számára, s valamennyiünkben önkéntelen ellenállást idéz elő. De van olyan ellenállás is, amelyet a tanúságtétel módja vált ki: az a hajlamunk, hogy mintegy „lelki fölényt” mutassunk. Ezért a szeretet nem állítja a másikat mindjárt az első mondatokban a Lélek olyan adományai elé, amelyekhez még semmi köze. A másíknak hártározott, *ellenőrizhető* változásokon kell látnia, hogy maga Isten munkálkodik életedben. Különben már benne is meg kellene lennie a megkülönböztetés adományának, hogy bizonyos adományok valódiságát megvizsgálhassa. De ez az adomány éppen a megtérést föltételezi, amelyre Isten jósága csak most próbálná indítani, a te tanúságod segítségével!

Ezért fontos, hogy egy kicsit meggondoljuk tanúságtételünk módját. Segít, ha először le is írjuk gondolatainkat. A tanúságtétel ne tartson tovább *három percnél*, különben megered a nyelvünk, és terjengősen mondunk el jelentéktelen részleteket. Három szempont szerint tagolhatjuk:

1. Életem a Lélekben való megújulás előtt

Írd le rövid, tömör szavakban életed főirányát. Mire törekszel, mit tartasz az életben a legjobbnak? Mik az eszményeid: siker, gazdagság, érvényesülés? más emberek szeretete? Mik a jövőre vonatkozó álmaid? Olvasd át még egyszer, amit az első héten följegyeztél.

a) Ecseteld, milyen különös körülmények között, milyen konkrét helyzetben folyt az életed a Lélekben való megújulás előtt. Mellőzd az általános kifejezéseket, inkább nevezd meg fontos *konkrét részleteket* (pl.: Azelőtt minden este órákat ültem a tévé előtt; azelőtt nem volt időm a családomnak, csak a hobbymnak; szinte egyáltalán nem imádkoztam; kicsiségek – nevezd meg, mik – dühbe hoztak; lelkesedtem a . . . stb.).

b) Fontold meg Isten előtt, jó-e megemlíteni olyan bűneidet, amelyek a gyónásba tartoznak. A régi egyház nem volt túlságosan érzékenykedő a személyes bűnök nyilvános beismerésében sem. De Isten nem kívánja tőlünk, hogy kiszolgáltassuk bensőnket olyan emberek előtt, akik

az ilyen vallomást nem fogadják a kellő áhítatos tisztelettel. Itt igazán a mindenkori helyzettől függ minden.

2. *Hogyan jutottam el a Lélekben való megújulásra*

Mi volt első kapcsolatom olyanokkal, akik tanúságot tesznek Krisztusról? Hogyan jutottam el a megújulásra (mások tanúságtételével, bevezető kurzussal)? Mit jelentett nekem a Lélekben való megújulás? Talán a kézföltételkor semmit sem „érezteél“, csak nagy belső ürességet. Vagy talán mély megindultságot. *Fordulópont* volt-e életedben a Lélekben való megújulás?

a) Írd le egyszerű, keresetlen szavakkal ezt az eseményt. Mellőzd az áradozó kifejezéseket, amelyeket különben jelentős élmények leírásánál használunk (óriási, boldog, fantasztikus, leírhatatlan stb.).

b) Írd le nyíltan aggodalmadat és gátlásaidat is amiatt, hogy kiszolgáltasd magad Istennek. Beszélj kétségeidről, kritikus fontolgatásodról, a következményektől való félelmedről stb.

c) Ne használj olyan kifejezéseket, amelyeket távol állók nem értenek meg, vagy túlságosan „jámborul“ hangzanak (megmentett, megtért, új életre ébredt, újjászületett stb.).

3. *Életem a Lélekben való megújulás után*

a) Jellemezd józanul és becsületesen, *tűlzás nélkül* az életedben beállott változásokat. Különböztetve a többiek azt gondolják, ilyesmit sohasem tudnának utánozni, vagy teljesen valószínűtlennek tartják az egészet. „A szeretet nem dicsekszik, nem fuvalkodik fel“ (1Kor 13,4). Itt is nevezz meg újra konkrét részleteket, tényeket, amelyeket a többiek *ellenőrizhetnek*. A becsületes embernek meg kell valania magáról, hogy nem lett „minden egészen más.“ Vannak-e cselekvések, magatartások, amelyek *nem* esnek egybe veled született vagy korábbi magatartásod, beállított irányával? Továbbá a Lélekben való megújulás nem tesz minket „másoknál jobbá“, legföljebb „az azelettinél jobbá!“

b) Ne keltsd azt a benyomást, mintha a karizmatikus megújulás lenne az *egyetlen* út az Egyház megújulására. Isten sokféle módon ébreszt embereket élő hitre. A karizmatikus megújulás nem „követőket“ gyűjtő „mozgalom“,

hanem Istentől küldött esemény. És mindig fenyegeti a bűnre és visszaélésre való emberi hajlam.

c) Ne beszélj már a másokkal való első találkozáskor a „világítóbb” karizmákról (prófétai adomány, nyelvek adománya, gyógyítás), ha ilyeneket is kaptál. A többiek alig tudnák még elképzelni, mik ezek. Egyesek hasonlítanak az athéniekhez, akik semmit sem csináltak szívesebben, mint hogy „újságot mondjanak vagy halljanak” (Csel 17,21). Sokan mindenekelőtt a nyelvek adományát tartják valami szenzációs dolognak, és főleg erről az egy pontról kérdezősködnék. Pál mindenki másnál inkább imádkozott nyelveken (1Kor 14,18), mégsem említi ezt egy szóval sem Lukácstól följegyzett missziós prédikációiban! És a Lélek minden adománya elfogadásának előfeltétele, hogy Krisztussal együtt meghaljunk, elfogadjuk saját halálunkat (vö. az első hetet)!

„Isten nem a csüggedtség, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelket adta nekünk. Ne szégyellj hát tanúságot tenni Urunk mellett” (2Tim 1,7k).

IV. EGY HITVALLÁS

Az apostoli és a niceai hitvallás mellett – amelyek az istentiszteletről és a hitoktatásból ismerősek, az első századok egyházától származnak, és ezért minden keresztény közös kincsei – sok új hitvallás is van.

Jó a hitnek új meg új megfogalmazása, mert a hitvallást mindig újonnan le kell fordítani a mindenkori helyzet nyelvére. Persze az a veszély is adódhat, hogy félreértik őket, mintha a régi hitvallások „pótlékai” kívánnának lenni. Meggondolásra indító, ha nyilvánvalóan csak a keresztény igazság egy részét fejezik ki. Ezért pl. Hermann Dietzfelbinger evangélikus püspök egyszer azt indítványozta, nevezzük ezeket az „új hitvallásokat” inkább *a hitről tett tanúságtételeknek*, hitbizonyosságoknak. Ilyet szeretnénk nyújtani az itt következő példával. Ez a kimerítő, szilárdan fogalmazott hitvallás egy karizmatikus közösségben keletkezett.

Kettős szerepet tölthet be példánk. Először is elméledési szövegül szolgálhat. A szöveg ugyanis úgy adja vissza gondosan megfontolt kijelentésekkel a hit központi

tapasztalatait, hogy állandóan és tartalmilag is jó lehet hitünk új elsajátítására, felszítására. Másodjára: mint többször mondtuk, az alapvető keresztény magatartás begyakorlása nem pótolhatja a hit *tanítását*. E tekintetben a meglevő katekizmusokra és hitről szóló könyvekre kell utalni. De a következő szöveg talán egy bizonyos irányban megadhatja a keresztény hit legfontosabb irányvonalait, kijelentéseit annak, aki még keveset tud a „tanból”, és tapogatózva keresi a szavakat, amelyekkel kifejezheti hitvallását. Ebben az értelemben talán szakaszonként meg lehetne beszélni, vagy egy istentiszteleten felhasználni mint „Credo”-t, mint az Isten „nevét megvalló ajkak dicsérő áldozatát” (Zsid 13,15).

Tudom:

Saját erőmből nem hihetek Istenben.

A *hit* Isten ajándéka.

Szentlelkével

és igéjével

ébresztette föl bennem.

Bizonyítékok után nem kell kérdeznem,
mert a hit Istenbe vetett bizalom,
szívemben élő bizakodás.

Ezért nyugodt és vidám vagyok.
Az Istenbe vetett bizalom megóv attól,
hogy félelmekbe bonyolódjam,
görcsösen akarjak gondoskodni életemről,
és minden ellen bebiztosítani magamat.

Isten alattvalója vagyok, és bízom benne.
Ezért fölötte állok e világ dolgainak,
kellő távolságban tőlük.
A dolgok igézete, a teljesítmény kényszere
ne ejtsen foglyul,
e világ mércéi
ne uralkodjanak rajtam,
mert engem Isten megszabadított.

Ebben az *Istenben* hiszek:
az egy, igaz, személyes Istenben,
aki az eget és a földet teremtette,
akiről a Biblia tesz tanúságot,
akiről Jézus azt mondja, hogy
Atyánknak nevezhetjük.

Megtapasztaltam, hogy szeretet az Isten.
Ezt a szeretetet arról ismerem föl,
hogy érettünk emberekért
a Názáreti Jézusban emberré lett.
Így felhangzott földünkön
az örömhír,
s mindenki meghallhatja.

Mert *Jézus* Isten új világát hirdette.
Többel, mint puszta szavakkal –
ő Isten láthatóvá vált felénk fordulása
mindenben, amit tett, egész lényében.
Gondjába vette az eltaszítottakat,
meggyógyította a testi-lelki betegeket,
főlemelte, megerősítette a gyöngéket,
irgalmasan magához hívta a bűnösöket
és bocsánatot ajándékozott nekik.
Mindenben Isten szeretetét tanúsította és élte,
és kitartott ebben a szeretetben
akkor is, amikor elfogták,
bűnösnek ítélték, kigúnyolták, megverték –
őt, akinek nem volt semmi bűne.
Hűséges maradt az Atya akaratához
egészen a kereszthalálig.
Átélté az Istentől való elhagyottságot,
hogy mi soha többé ne legyünk Istentől elhagyottak.
Odaadta életét,
hogy mi megnyerjük az életet.
Így megszabadított
a bűn bilincseiből,
az ördög zsarnokságából,
a halál hatalmából.

Isten föltámasztotta halottaiból,
mint az új teremtés zsengejét,
és ezzel nekünk is, övéinek
örök életet ígért:
tartós, teljes életet.
Dicsőítem megmentő Jézusom feltámadását,
és örülök, hogy mindörökre felmagasztaltan ül
az Atya jobbján.
Amint megígérte,
az örök Isten, Teremtőnk és Urunk
elküldte *Lelkét*
a várakozó tanítványokra,
hogy felgyullassza bennük
a hit és szeretet tűzét.
Isteni életének teljéből

életet öntött belénk,
gyermekeibe is:
Amikor megteremtett,
belénk lehelte leheletét;
amikor meghívott a hitre,
Lelkét adta nekünk,
minden élet és minden megszentelés forrását;
és Lelke által felruház
az adományokkal, amelyekre szükségünk van
a hozzá vezető úton
és országa szolgálatában.

Dicsőítem őt,
hogy Lelkének eleven működését
átélhetem egyházközségében
és gyöngé magamban is.
Mindig újból könyörögve
terjesztem ki kezem
utána, Isten Lelke után,
megtapasztalom adományait
és vágyakozom gyümölcseire,
és dicsőítem Istent,
mert megajándékozza gyermekeit.

Így élek abban a gyönyörű szabadságban,
amelyre Isten felszabadított.
És minden viszontagság ellenére szilárdan hiszem,
hogy Jézus, az Egyház Ura,
ebben a nyugtalan, alakuló korban is
hűséges az *ő közösségéhez*,
és újjá akarja alkotni.

Ami esendő, majd lehull;
ami jó és életadó, növekszik,
úgyhogy tanítványainak közössége
ismét ragyogóan sugárzik,
mint „hegyen épült város” és „a föld sója”,
hatalom nélkül,
csekélyen, szegényen,
gyakran megvetetten,
de készen arra, hogy az Urat szeresse
és az embereknek szolgáljon:
a menedék, vigasz és öröm
szabad tereként,
ahol a kereszt ígéje
főlemeli, megújítja az embereket,
és testvérekre találhatnak egymásban.

Köszönöm Jézusnak egész szívemből,
hogy énnekem és minden testvéremnek
mindig újból új erőt ad a *követésre*
igéje és lakomája által.
Ebben a követésben szeretném
megvalósítani a szeretetet,
amelyet Jézus élt és tanított.

Tovább szeretném adni
a Jézusból áradó szeretetet:
a szeretetet, amely boldoggá teszi a másikat
és örömet ad neki;
a szeretetet, amely kicsiny, szelíd és alázatos,
jóságos, irgalmas,
erőszak nélküli és védtelen;
a szeretetet, amely megkönyörül a kiteszftottakon,
segít a nyomorultakon,
legyőzi az embertelenséget
az emberek szívében
és e világ létföltételeiben;
a szeretetet, amely senkitől sem tagadja meg
a bocsánatot és az evangélium bátorító szavát.

Bizonyos vagyok benne,
hogy Jézus újból fölemel,
ha kudarcot vallok a szeretetben
és beismerem bűnömet.

Vágyva keresem
a *szent lakoma* közösségét,
amelyet ő maga alapított
és amelyben közénk jön,
egész közel,
a bor s kenyér
egyszerű jeleiben,
amelyeken keresztül
ő maga táplál és erősít
érettünk áldozott testével,
érettünk kiontott vérével
a célhoz vezető uton,
és földi testünket átjárja
a feltámadás erejével
a mennyei örömré.

Áhitattal és nagy hálaival
olvasgatom a *Bibliát*,
mert ez – éppen emberi alakjában –
Isten egy, örök, megbízható szava,

„lámpás lábamnak, fényesség az utamon,
szívem öröme és vigasza”.

Biztos vagyok hát, hogy égen és földön semmi,
a világ semmilyen hatalma
nem választhat el Isten szeretetétől,
amely Jézus Krisztusban van.

Azért bizalommal várok
életünk *beteljesedésére* övele,
eljövetelére minden idők végén,
amikor nagy napja ránk virrad:
végleg megítéli a világot
és minket, tanítványait
hazavisz az Atya örök birodalmába,
az új Jeruzsálembe,
amely menyasszonyként száll le az égből,
fölékesítve a vőlegénynek
a véget nem érő
mennyei lakodalomra,
ahol szüntelen közösségben
fogunk élni vele
zavartalan örömben,
elképzelhetetlen dicsőségben.

Mert „amit szem nem látott,
fül nem hallott,
ember szívébe föl nem hatolt,
azt készítette Isten azoknak, akik szeretik.”

TARTALOM

Előszó	3
Új korszak kezdődik a hit történetében (Paderborn 1974)	5
„ÚJULJATOK MEG LÉLEKBEN“	
I. <i>Az élet értelme</i> (Magunktól nem adhatunk értelmet életünknek)	20
1. Mindenki hisz abban, hogy életének van valami értelme – 2. Honnét vesszük életünk értelmét? – 3. Ha értelmesen akarsz élni, el kell fogadnod életedet és haláloedat – 4. Milyen értelmet látott életében a Názáreti Jézus?	
II. <i>Isten</i> (Megtapasztaltad-e már egyszer igazán Isten jelenlétét életedben?)	29
1. Az ima mint Isten megtapasztalása – 2. A kereszténység hibás formái: a) a hagyománykereszténység b) a törvény vallása c) a jótett kereszténysége – 3. Mindegyikünknek pótolnia kell a kezdeti keresztény tapasztalatot – 4. Hogyan megy végbe Isten megtapasztalása? – 5. Mennyiben kell kiigazítanunk Istenről alkotott elképzeléseinket?	
III. <i>Elszakadás</i> (Az Istentől való elszakadás eredete az iránta való bizalmatlanság)	41
1. Isten üdvössége mint gyógyítás – 2. Mindegyikünkben mély bizalmatlanság dolgozik Isten iránt – 3. Imák emlékeink és igényeink gyógyulásáért	
IV. <i>Jézus Krisztus</i> (Jézus alapélménye – tanúságtétel Istenről)	52
1. Megújulás a Lélekbén: a) megtérés b) a keresztségi ígélet megújítása c) megkeresztelkedés a Szentlélekbén d) a Lélek vezetése iránti nyitottság e) új viszony a szentségekhez – 2. Jézus megkeresztelése a Lélekbén, mint a mi Lélekbén való megújulásunk ösképe – 3. A halálkereszttség	

V. <i>Az Egyház</i> (Jézus Szentlélek-tapasztalatának folytatódása a történelemben)	C3
1. Az Egyház mint gyülekezet: a) Isten ígéje b) közös hallgatás c) hallás – 2. A prófétai adomány – 3. Mi az Egyház? Karizma és rend – egyházzsakadások	
VI. <i>A Lélek adományai</i> (A Lélek adományainak elfogadása – az élő egyházköztség útja)	78
1. A nyelvek adománya – 2. A bíráló karizmái – 3. A gyógyítás adománya	
VII. <i>Megkülönböztetés</i> (Hagyjátok, hogy a Lélek irányítson benneteket, – vizsgáljátok meg a Lélek adományait!)	89
1. Az istenellenes hatalmak megint el akarnak választani Istentől – 2. Három fontos alapelv: a) bennünk, de nem nélkülünk b) Isten sohasem cselekszik teljesen közvetlenül c) nincs teljes biztonság – 3. A lelki sugallat legbenső lényege – 4. Konkrét megkülönböztetés: Általános szabályok a) megegyezés Isten ígéjével és az Egyház tanításával b) az Egyház és a világ épülése c) a hivatásbeli kötelességek teljesítése. Személyi jellegű szabályok: „a Lélek gyümölcsei“: a) szeretet b) öröm c) béke	
FÜGGELÉK	102
I. Az Egyház megújulása (összefoglalás)	102
II. Ökumenikus tételek	108
III. Hogyan tegyünk tanúságot?	111
IV. Egy hitvallás	116

Heribert MOHLEN 1927-ben született. A paderborni hittudományi fakultás dogmatanára. A Szentlélekről írt két nagy műve: *Der Heilige Geist als Person*, München 1963; *Una mystica persona* 1967. Az utóbbi években az ún. „Gemeindeerneuerung“ központjának vezetője Paderbornban. Idevágó műve: *Einübung in die christliche Grunderfahrung* I-II. (evangélikus munkatársak közreműködésével), Topos-Taschenbücher 40, 49, 1976.

